

MINISTERSTWO KULTURY

**UZUPEŁNIENIE NARODOWEJ STRATEGII
ROZWOJU KULTURY NA LATA
2004-2020**

WARSZAWA 2005

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	4
2. DIAGNOZA - SYTUACJA KULTURY W LATACH 2002-2004 NA TLE DOTYCHCZASOWYCH TRENDÓW	7
2.1. BIBLIOTEKI.....	7
2.2. WYDAWNICTWA.....	15
2.3. ARCHIWA PAŃSTWOWE	17
2.4. INSTYTUCJE ARTYSTYCZNE	18
2.5. OCHRONA I ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	22
2.6. KINA	27
2.7. DOMY I OŚRODKI KULTURY	29
2.8. SZKOLNICTWO ARTYSTYCZNE.....	31
2.9. NAKŁADY FINANSOWE NA KULTURĘ	33
2.9.1. Wydatki na kulturę – budżet państwa.....	33
2.9.2. Wykonanie budżetu za 2004 r. w części 24. – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.....	35
2.9.3. Informacja o wielkościach zapisanych w ustawie budżetowej na 2005 r. dla działu 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego oraz w części 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	37
2.9.4. Wydatki na kulturę – budżety jednostek samorządu terytorialnego	41
2.9.4. Wydatki na kulturę – budżety gospodarstw domowych	46
2.10. Dostępność usług kultury.....	54
2.11. Wnioski.....	56
2.12. Udział sektora kultury w produkcie krajowym brutto	59
3. FUNDUSZE STRUKTURALNE DLA KULTURY W LATACH 2004 - 2006.....	60
4. CELE NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2020, A MIEJSCE KULTURY W NARODOWYM PLANIE ROZWOJU NA LATA 2007-2013	61
5. PODSTAWY PRAWNE FINANSOWANIA KULTURY Z FUNDUSZY STRUKTURALNYCH W LATACH 2007-2013	65
6. ANALIZA SWOT	68
7. ZAŁOŻENIA DO NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY	71
8. CELE NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2020	73
8.1. Domena działania.....	76
8.2. Instrumenty realizacji Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020:	76
9. SYSTEM REALIZACYJNY NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2020 – PROGRAMY OPERACYJNE	77
10. PROGRAMY OPERACYJNE.....	78
10.1. PROGRAM OPERACYJNY „Promocja twórczości”	80
10.2. PROGRAM OPERACYJNY „Dziedzictwo kulturowe”	81
10.3. PROGRAM OPERACYJNY „Promocja czytelnictwa”	82
10.4. PROGRAM OPERACYJNY „Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury”	82
10.5. PROGRAM OPERACYJNY „Obserwatorium kultury”	84
10.6. PROGRAM OPERACYJNY „Promocja kultury polskiej za granicą”	84
10.7. PROGRAM OPERACYJNY „Rozwój infrastruktury kultury i szkolnictwa artystycznego oraz wzrost efektywności zarządzania kulturą”	85
10.8. PROGRAM OPERACYJNY „Promesa Ministra Kultury”	86
10.9. PROGRAM OPERACYJNY „Media z kulturą”	87
10.11. PROGRAM OPERACYJNY „Rozwój inicjatyw lokalnych”	87
10.12. PROGRAM OPERACYJNY „Znaki Czasu”	88
11. ZMIANY LEGISLACYJNE I ORGANIZACYJNE	89
12. MONITORING I EWALUACJA NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2020	93
12.1. Podstawowe wskaźniki – Cel strategiczny zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.....	95

12.2. Podstawowe wskaźniki – programy operacyjne.....	97
13. ZAKOŃCZENIE.....	103
SPIS TABEL.....	104
SPIS RYSUNKÓW	106

*„Człowiek żyje prawdziwie ludzkim życiem dzięki kulturze,
kultura jest tym, przez co człowiek staje się bardziej człowiekiem”
Jan Paweł II, UNESCO, 1980*

1. WSTĘP

Wejście Polski do Unii Europejskiej to dla Polski ogromna szansa, ale także ogromne wyzwanie. Po rozszerzeniu Wspólnoty Polska należy do najbiedniejszych państw UE, co wymiennie pokazuje poziom PKB liczony na jednego mieszkańca, który w Polsce jest zbliżony do 45% średniej UE. Poprawa wskaźnika PKB w Polsce uzależniona jest w dużej mierze od efektywnego wykorzystania funduszy unijnych, a tym samym opracowania nowoczesnej polityki rozwojowej. Polityki, która nie tylko pozwoli na zmniejszenie dystansu rozwojowego do bogatszych państw Unii Europejskiej w kategorii wskaźników ekonomicznych, ale także cytując autorów raportu UNESCO *„Our creative diversity”* da możliwość wyboru wszystkim Polakom pełniejszej, bardziej satysfakcjonującej i wartościowszej egzystencji.

W świetle problemów jakie stoją dziś przed Polską oczywistym jest, że celem długofalowej strategii gospodarczej Polski, a tym samym Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 musi być osiągnięcie wysokiego i stabilnego tempa wzrostu gospodarczego. Osiągnięcie takiego wzrostu jest możliwe tylko przy prawidłowym wykorzystaniu potencjału kultury. Kultura stanowi zasadniczy element przygotowania do życia w społeczeństwie – kreuje postawy społeczne, normy oraz estetyczne, moralne i etyczne wartości. Wysokie kompetencje w zakresie rozumienia wytworów kultury, ich oceny, odczytywania kodów socjokulturowych, to także filar społeczeństwa tolerancyjnego, rozumiejącego kulturę własną i kulturę innych. Kompetencje kulturalne w dużej mierze znacząco wpływają również na zdolności gospodarowania, zdobywania wiedzy, współpracy, tworzenia innowacyjnych rozwiązań. Inwestycje podejmowane w obszarze kultury poza niewymiernymi, społecznymi korzyściami mają również swój czysto ekonomiczny wymiar. Uznaje się, iż każda złotówka zainwestowana w sferę prawidłowo zarządzanej kultury, w skali kraju, daje zwrot w postaci kilku złotych. Tym samym inwestycje w rozwój infrastruktury w zakresie kultury pełnią

mogą, jak wszystkie inne wydatki publiczne funkcje mnożników rozwoju. Ważne jest również wzrastające zainteresowanie turystyką kulturalną i rozwój nowych technologii w kulturze. Kultura wraz z przemysłami kultury staje się sektorem generującym dochody, nowe miejsca pracy, a także czynnikiem zwiększającym atrakcyjność lokalizacyjną regionów dla inwestorów i mieszkańców. Kultura wreszcie, w nowej zjednoczonej Europie to źródło naszej tożsamości oraz jeden z najlepszych sposobów promocji kraju i budowy jego konkurencyjnej przewagi.

Rola kultury w rozwoju jest wielowątkowa. Z jednej strony to wartość sama w sobie, z drugiej baza dla budowy społeczeństwa wiedzy, z trzeciej wraz z przemysłami kultury to jeden z najdynamiczniej rozwijających się sektorów gospodarki. Takie spojrzenie na znaczenie kultury w rozwoju oparte o przygotowany przez urząd obsługujący Ministra Kultury dokument Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 było przyczyną wpisania kultury do Wstępnego Projektu Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013, przyjętego przez Rząd RP 20 stycznia 2005 roku.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 została przyjęta przez Rząd RP 21 września 2004 r.. Przesłanką dla przygotowania strategii było przeświadczenie, że także w kulturze nadszedł czas na przejście od zarządzania operacyjnego do zarządzania strategicznego opartego na długookresowej wizji rozwoju. Zakres Strategii został podporządkowany głównie regionom, jako podstawowym jednostkom podziału terytorialnego. Koncentracja działań w regionach wynika z przyjętej polityki państwa w tym zakresie, jak również ogólnych tendencji europejskich postrzegających regiony jako najbardziej efektywne, docelowe miejsca oddziaływania wdrażanych polityk i programów.

Dla sformułowania Narodowej Strategii Rozwoju Kultury przeprowadzona została wnikliwa diagnoza prawna, ekonomiczna, instytucjonalna i organizacyjna sfery kultury. Diagnoza ta po pierwsze pozwoliła określić w kategoriach ekonomicznych rolę kultury w rozwoju gospodarczym Polski – wskazała, że sektor kultury i jej przemysłów generuje prawie 4,5% PKB. Po drugie dowiodła, że wydatki na kulturę w Polsce należą do najniższych w Europie (średnio 24 euro na mieszkańca, podczas gdy w Dani 216 euro, we Francji 191 euro, w Estonii 34 euro). Po trzecie diagnoza pokazała, że występują duże dysproporcje w dostępie do kultury w przekroju regionalnym, a także pomiędzy miastami a obszarami wiejskimi. Diagnoza wreszcie wskazała duży niedowład ekonomiczny i organizacyjny w wielu obszarach kultury wyznaczając te dziedziny, które wymagają bardziej niż inne podjęcia żmudnych działań. Na tej podstawie, biorąc pod uwagę możliwości finansowe budżetu państwa oraz fundusze UE dostępne dla Polski, wyodrębniono pięć strategicznych obszarów

kultury, dla których sformułowano Narodowe Programy Kultury, będące podstawowymi narzędziami wdrażania strategii. Są to NPK Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Narodowego, NPK Rozwój Szkolnictwa Artystycznego i Promocja Twórczości MEASTRIA, NPK Rozwój instytucji artystycznych, NPK Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki oraz NPK Wspieranie sztuki współczesnej ZNAKI CZASU. Dla każdego programu określono cel strategiczny, instrumenty realizacji, plan finansowy oraz wyznaczono instytucje odpowiedzialne za ich zarządzanie.

Metodologia dokumentów strategicznych wchodzących w skład NPR na lata 2007-2013 zobowiązuje Ministra Kultury do wydłużenia horyzontu czasowego strategii do 2020 roku. Niniejszy dokument, bazując na przyjętej przez Radę Ministrów 21 września Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, rozszerza jej zakres do roku 2020. Prace nad rozszerzeniem Strategii o działania do 2020 r. przeprowadzone zostały w ramach umowy Ministra Kultury z Towarzystwem Organizacji i Kierownictwa, a przygotowane zostały przez Akademię Ekonomiczną w Krakowie. Prace były także skoordynowane z działaniem Ministerstwa Kultury w ramach Międzyresortowego Zespołu ds. NPR na lata 2007-2013 i opierały się na kilku zasadniczych obszarach:

- **aktualizacja diagnozy zawartej w NSRK na lata 2004-2013,**
- **rozszerzenie celów Strategii o cele zawarte w projekcie NPR na lata 2007-2013,**
- **opracowanie systemu realizacyjnego Strategii,**
- **opracowanie systemu wdrażania i monitoringu Strategii.**

Uzupełnienie planów finansowych w obrębie zaproponowanych programów operacyjnych będzie możliwe po przyjęciu przez Rząd ostatecznego Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 oraz po wynegocjowaniu ostatecznych alokacji finansowych na Programy Operacyjne i regionalne Programy Operacyjne w ramach NPR z Komisją Europejską.

2. Diagnoza - sytuacja kultury w latach 2002-2004 na tle dotychczasowych trendów

W tej części opracowania omówiono wybrane zagadnienia charakteryzujące kluczowe aspekty funkcjonowania kultury. Opierając się na wynikach diagnozy przedstawionej w zasadniczym dokumencie NSRK, zanalizowano tendencje w rozwoju kultury jakie charakteryzowały lata 2002 –2004.

W pierwszej kolejności przedstawione zostały dane liczbowe dotyczące bibliotek (sieci, księgozbioru i czytelnictwa), wydawnictw, archiwów państwowych, muzeów, szkół artystycznych oraz instytucji artystycznych, zabytków, kin i ich wykorzystania, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według stanu w 2004 r. Przedstawiony obraz materialnego wyposażenia kultury polskiej w podziale na poszczególne województwa, daje wyobrażenie o stanie materialno-instytucjonalnym (infrastrukturze) oraz warunkach dostępności dóbr i usług kulturalnych.

Istotna jest również prezentacja nakładów finansowych jednostek samorządu terytorialnego na kulturę, a także obraz dostępności kultury w województwach i różnorodne korelacje tej dostępności. W ostatniej części prezentacji tablic i informacji statystycznych przedstawione są dane dotyczące uczestnictwa w kulturze różnych grup ludności, w różnych obszarach geograficznych kraju oraz charakterystyka wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych.

2.1. BIBLIOTEKI

Biblioteki są instytucjami kultury o podstawowym znaczeniu dla wypełniania konstytucyjnej roli państwa w zakresie zapewnienia obywatelom powszechnego dostępu do kultury i stanowią jeden ze strategicznych „subsektorów” kultury. W latach 1998–2001 liczba placówek bibliotecznych w Polsce systematycznie zmniejszała się. W 1998 r było w Polsce 9167 bibliotek publicznych i filii, a w roku 2002 – 8783, czyli niemal o 400 mniej. Co druga biblioteka w Polsce w latach 1998–2001 zlokalizowana była w gminach wiejskich. W kolejnych latach, trwający od początku transformacji proces redukcji sieci placówek bibliotecznych nie został zahamowany – corocznie likwidowano kilkadziesiąt bibliotek i filii. Zmiany sieci bibliotek i ich filii w latach 2002-2004 ilustrują tab. 1 i tab. 2.

Tabela 1. Sieć bibliotek publicznych w latach 2002-2004

Województwa	Liczba bibliotek publicznych i filii w kolejnych latach					
	2002		2003		2004	
	Ogółem	w tym na wsi (w %)	Ogółem	w tym na wsi (w %)	Ogółem	w tym na wsi (w %)
POLSKA	8783	66,48	8727	66,45	8653	66,38
Dolnośląskie	684	62,13	674	62,46	666	62,61
Kujawsko-pomorskie	477	63,52	475	63,37	472	63,14
Lubelskie	634	77,44	627	77,03	617	77,15
Lubuskie	271	67,52	270	67,41	271	67,53
Łódzkie	586	65,87	575	65,91	572	65,56
Małopolskie	771	73,08	773	74,26	769	73,86
Mazowieckie	1044	62,06	1040	61,63	1030	61,36
Opolskie	329	74,77	326	75,77	325	75,38
Podkarpackie	709	83,63	704	83,52	701	83,59
Podlaskie	261	74,32	259	74,52	257	74,32
Pomorskie	368	59,51	357	58,82	351	58,69
Śląskie	845	42,01	845	42,01	840	42,02
Świętokrzyskie	304	76,97	304	76,97	304	76,64
Warmińsko-mazurskie	358	72,34	356	71,91	349	71,92
Wielkopolskie	754	64,58	752	64,76	742	65,23
Zachodniopomorskie	388	63,65	390	63,59	387	63,57

Źródło: *Kultura w 2002r. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 2003; *Kultura w 2003 r. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 2004. Wstępne dane GUS za rok 2004.

Tabela 2. Zmiany liczby bibliotek w latach 2002-2004

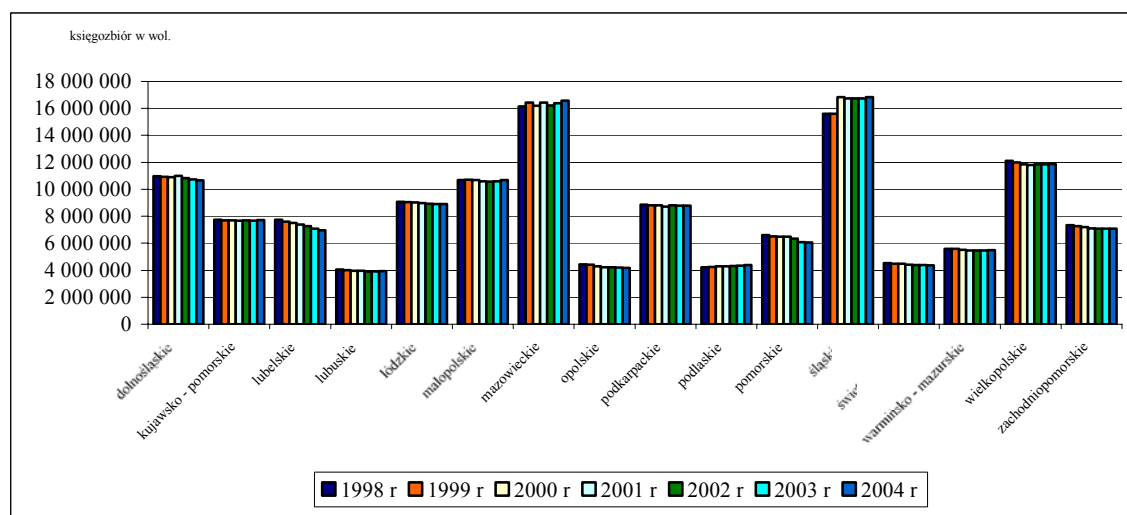
Wyszczególnienie	Zmiana liczby bibliotek i filii w stosunku do roku poprzedniego							
	Ogółem				Na wsi			
	2002	2003	2004	Razem w latach 2001-2004	2002	2003	2004	Razem w latach 2001-2004
Polska	-66	-56	-74	-196	-53	-40	-55	-148
Dolnośląskie	-3	-10	-8	-21	1	-4	-4	-7
Kujawsko-Pomorskie	-1	-2	-3	-6	0	-2	-3	-5
Lubelskie	-3	-7	-10	-20	-6	-8	-7	-21
Lubuskie	-2	-1	1	-2	0	-1	1	0
Łódzkie	-4	-11	-3	-18	-6	-7	-4	-17
Małopolskie	-4	2	-4	-6	-4	5	-6	-5
Mazowieckie	-16	-4	-10	-30	-17	-7	-9	-33
Opolskie	-3	-3	-1	-7	-1	1	-2	-2
Podkarpackie	-4	-5	-3	-12	0	-5	-2	-7
Podlaskie	-2	-2	-2	-6	-2	-1	-2	-5
Pomorskie	-7	-11	-6	-24	-6	-9	-4	-19
Śląskie	-6	0	-5	-11	-4	0	-2	-6
Świętokrzyskie	-3	0	0	-3	-3	0	-1	-4
Warmińsko-Mazurskie	-5	-2	-7	-14	-3	-3	-5	-11
Wielkopolskie	-1	-2	-10	-13	-1	0	-3	-4
Zachodniopomorskie	-2	2	-3	-3	-1	1	-2	-2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z tabeli 1.

Łącznie w latach 2001-2004 likwidacji uległo 196 bibliotek i filii, z tego 148 na wsi. W wyniku likwidacji przede wszystkim placówek wiejskich, ich udział w ogólnej liczbie bibliotek zmniejszył się z 66,48% w roku 2002 do 66,38% w roku 2004. Najwięcej bibliotek zlikwidowano w województwie mazowieckim, pomorskim i dolnośląskim.

Księgozbiór bibliotek publicznych w latach 1998–2004 liczył ok. 135 mln woluminów. Zmiany w poszczególnych latach są niewielkie (w granicach ok. 1%). Ponad 40% woluminów znajduje się w bibliotekach zlokalizowanych w gminach miejskich. Najliczniejszy księgozbiór posiadają biblioteki w województwach: śląskim, mazowieckim, a także wielkopolskim i dolnośląskim (rys. 1).

Rys. 1. Księgozbiór w latach 1998–2004 (w woj.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Średnia wielkość księgozbioru w przeliczeniu na jedną bibliotekę w ostatnich latach stopniowo, choć bardzo powoli wzrasta. W roku 2002 było to 15 328 wol., a w roku 2004 15 539 wol. (wzrost o 1,4%). W roku 2004 średnia wielkość księgozbioru jednej biblioteki wzrosła we wszystkich województwach za wyjątkiem lubelskiego i świętokrzyskiego. Obserwuje się duże zróżnicowanie wojewódzkie średniej wielkości księgozbioru bibliotek publicznych. W roku 2004 przeciętna biblioteka w województwie śląskim dysponowała księgozbiorem wielkości 20 033 wol., a w województwie lubelskim – 11 271 wol.

Systematycznie, choć powoli wzrasta również księgozbiór w przeliczeniu na jednego mieszkańca (patrz tabela 3.). Z najlepszą sytuacją mamy do czynienia w województwie podkarpackim (4185 wol. na mieszkańca) i zachodniopomorskim (4174).

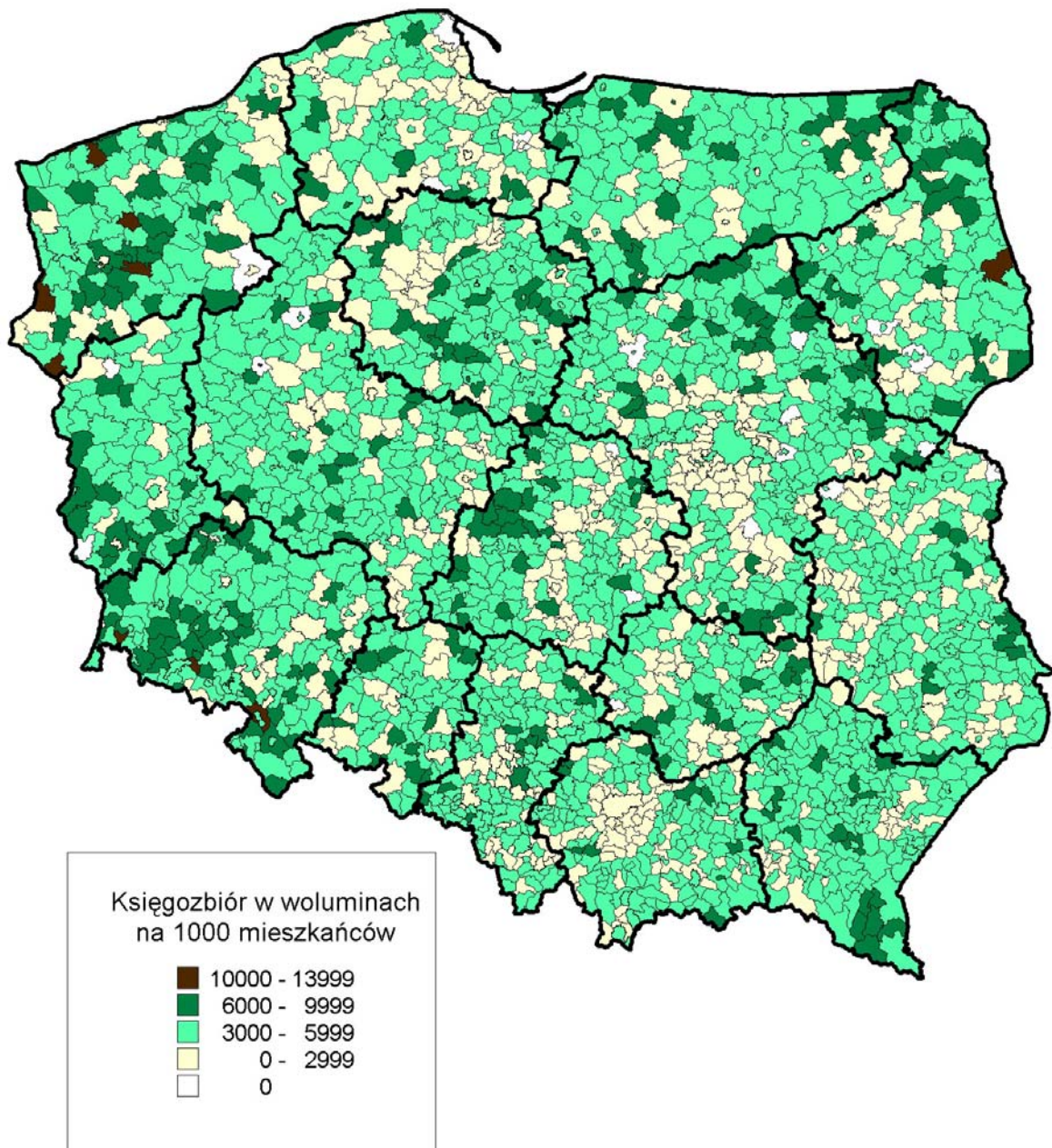
W roku 2004 do bibliotek publicznych zakupiono 2 522 416 książek wydając na ten cel 59 468 356 zł. Do bibliotek gmin wiejskich trafiło 45 5492 książek (18,5% ogółu zakupionych) o wartości 13 650 528 zł. (22,6%).

Tabela 3. Księgozbiór bibliotek publicznych w latach 2002-2004

Województwa	Wielkość księgozbioru bibliotek publicznych w kolejnych latach					
	2002		2003		2004	
	Księgozbiór na 1000 mieszkańców (w wol.)	Księgozbiór na jedną bibliotekę (w wol.)	Księgozbiór na 1000 mieszkańców (w wol.)	Księgozbiór na jedną bibliotekę (w wol.)	Księgozbiór na 1000 mieszkańców (w wol.)	Księgozbiór na jedną bibliotekę (w wol.)
POLSKA	3513	15 328	3515	15 382	3521	15539
Dolnośląskie	3731	15 856	3707	15 941	3678	16007
Kujawsko-pomorskie	3716	16 121	3712	16 161	3726	16327
Lubelskie	3307	11 458	3230	11 287	3174	11271
Lubuskie	3874	14 414	3890	14 534	3909	14550
Łódzkie	3427	15 248	3425	15 471	3427	15560
Małopolskie	3266	13 715	3257	13 707	3282	13882
Mazowieckie	3161	15 527	3191	15 756	3228	16091
Opolskie	3978	12 827	3974	12 867	3963	12871
Podkarpackie	4182	12 416	4191	12 485	4185	12519
Podlaskie	3576	16 547	3613	16 810	3650	17119
Pomorskie	2905	17 240	2781	17 050	2761	17219
Śląskie	3539	19 815	3552	19 821	3569	20033
Świętokrzyskie	3391	14 454	3394	14 421	3385	14390
Warmińsko-mazurskie	3830	15 282	3822	15 339	3839	15714
Wielkopolskie	3529	15 705	3525	15 749	3534	16002
Zachodniopomorskie	4165	18 224	4173	18 146	4174	18294

Źródło: *Kultura w 2002r. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 2003; *Kultura w 2003 r. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 2004. Wstępne dane GUS za rok 2004.

**Rys. 2 Księgozbiór bibliotek publicznych w 2003 r.
(w woluminach na 1000 mieszkańców)**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie : BDR 2003, GUS 2004.

W przeprowadzonym w listopadzie 2004 r. przez Instytut Książki i Czytelnictwa BN sondażu, czytanie książek zadeklarowało 58% badanych, tyle samo, ile w 2001 r. wynosiła średnia obliczona w tzw. badaniach Eurobarometr dla krajów unijnej piętnastki, a mniej niż ustalony w podobnych badaniach dwa lata później (2003 r.) analogiczny 64% wskaźnik dla dziesięciu kandydatów (w tym Polski) przyjętych do Unii Europejskiej w 2004 r. Deklarujący

zainteresowanie książkami składali się raczej z tzw. odbiorców sporadycznych (33% ogółu badanych), zagląających najwyżej do 6 publikacji książkowych rocznie niż z wykazujących się większą intensywnością lektury (7 i więcej publikacji) tzw. rzeczywistych czytelników (24%). Z punktu widzenia naszej analizy istotne jest to, że wśród czterech podstawowych źródeł dostępu do książek czytający wymieniali najczęściej biblioteki (45% badanych), przeważnie publiczne (33%)¹.

Liczba czytelników korzystających z bibliotek w Polsce w 2001 r. kształtowała się na poziomie 7,4 mln osób. W latach 1998–2001 liczba czytelników nieznacznie wzrastała. W 2001 r. zanotowano wzrost liczby czytelników o 1,6% w stosunku do 1998 r. Ponad połowę czytelników stanowili korzystający z bibliotek zlokalizowanych w gminach miejskich.

W roku 2004 liczba czytelników ogółem nieznacznie wzrosła i wyniosła ponad 7,5 mln. Utrzymały się, a nawet pogłębiły, dysproporcje między miastem a wsią - czytelnicy mieszkający w miastach stanowili 74,3% ogółu zarejestrowanych czytelników w Polsce.

Zróznicowanie wojewódzkie liczby czytelników zarejestrowanych w bibliotekach publicznych w latach 2001-2004 ilustruje tabela 4. Po okresie wzrostu w latach 2001-2003, w roku 2004 w większości województw zanotowano spadek liczby czytelników, mierzony wskaźnikiem liczby czytelników przypadającej na 1000 mieszkańców. Wzrost tego wskaźnika wystąpił jedynie w województwie łódzkim, małopolskim i mazowieckim, a na wsi w województwie lubuskim i śląskim. Zwraca uwagę znacząca, utrzymująca się od lat różnica między korzystaniem z bibliotek przez mieszkańców miast i wsi.

Tabela 4. Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych w latach 2001-2004

Wyszczególnienie	Czytelnicy na 1000 mieszkańców				Czytelnicy na 1000 mieszkańców na wsi			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
polska	192	196	198	197	131	132	133	131
dolnośląskie	221	225	224	221	154	157	155	151
kujawsko-pomorskie	177	182	184	181	134	135	136	134
lubelskie	203	208	211	202	143	144	146	146
lubuskie	202	209	209	205	135	136	132	133
łódzkie	180	184	184	185	120	122	122	121
małopolskie	206	213	218	219	132	134	137	137
mazowieckie	174	173	178	180	115	115	115	114
opolskie	170	171	171	164	111	112	112	110
podkarpackie	191	201	204	201	143	145	145	145
podlaskie	162	164	162	159	110	111	108	108
pomorskie	172	175	175	173	128	127	120	118

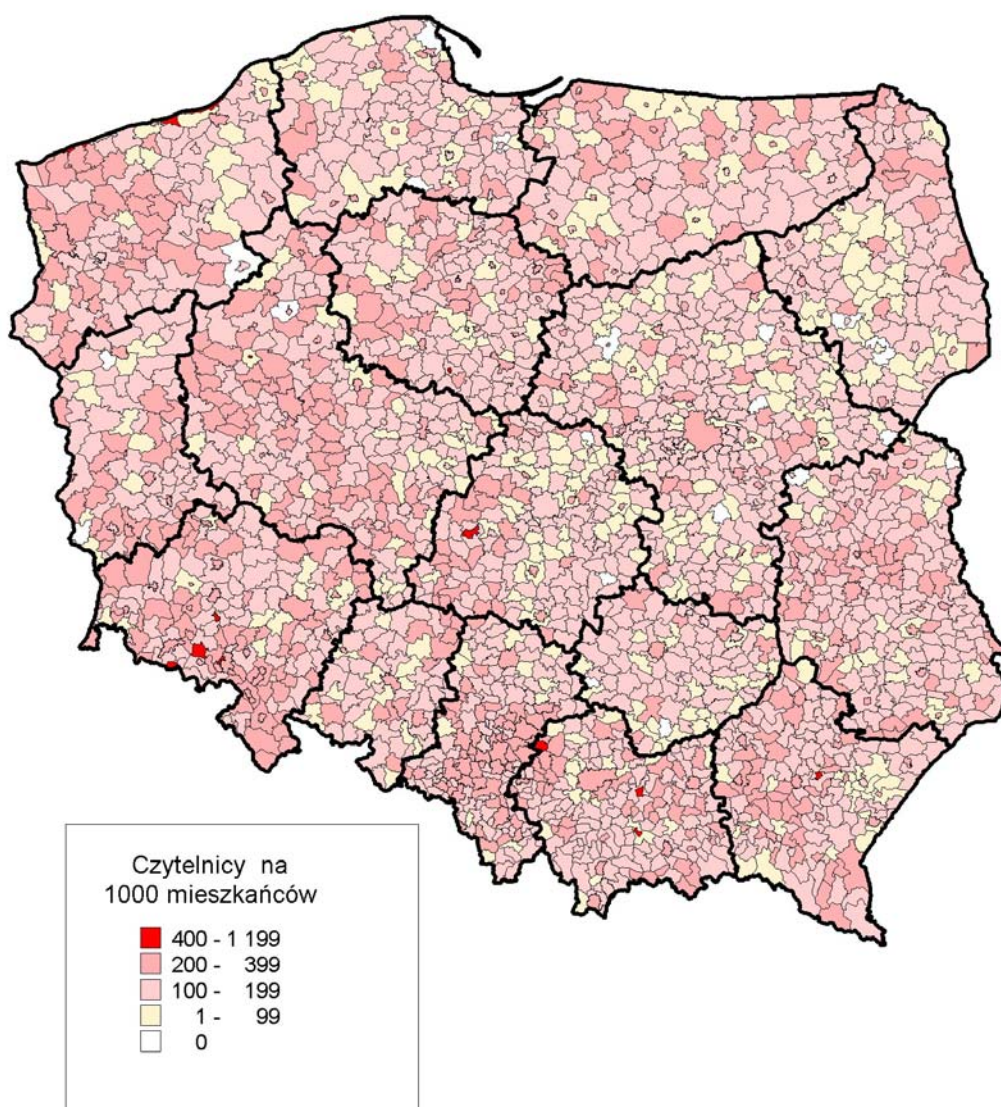
¹ Komunikat z badań [Dokument elektroniczny] . - Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/raporty/czyt2004.php>

śląskie	220	229	232	231	147	152	156	157
świętokrzyskie	166	171	170	168	106	109	108	107
warmińsko-mazurskie	201	196	199	198	124	128	128	124
wielkopolskie	187	190	192	190	135	137	138	137
zachodniopomorskie	199	202	201	194	134	136	137	126

Źródło: *Kultura w 2002r. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 2003; *Kultura w 2003 r. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 2004. Wstępne dane GUS za rok 2004.

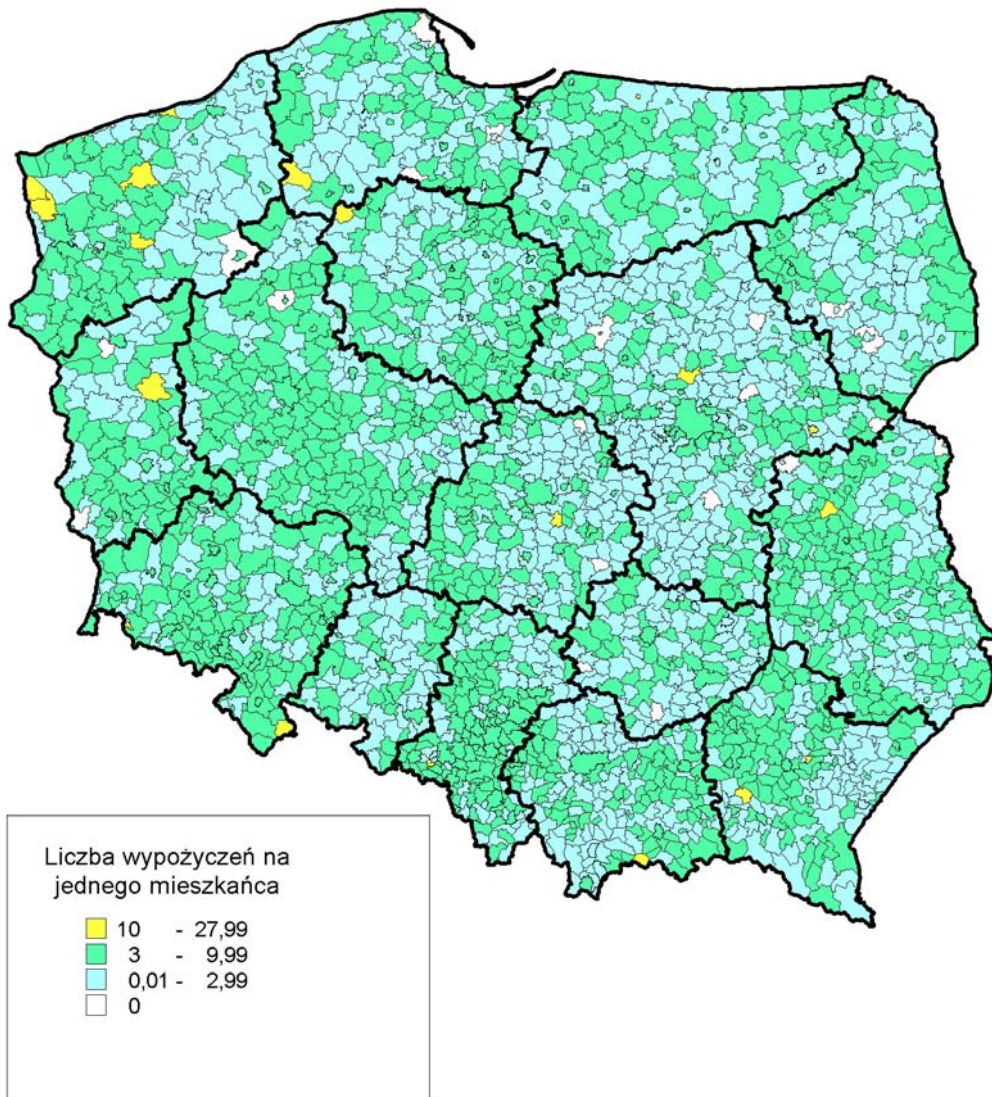
Dysproporcje poziomu czytelnictwa w 2003 r., w układzie gminnym ilustruje mapa. Uwagę zwracają „białe plamy”- gminy w których brak jest placówek bibliotecznych.

Rys. 3. Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych w 2003 r. (liczba czytelników na 1000 mieszkańców)

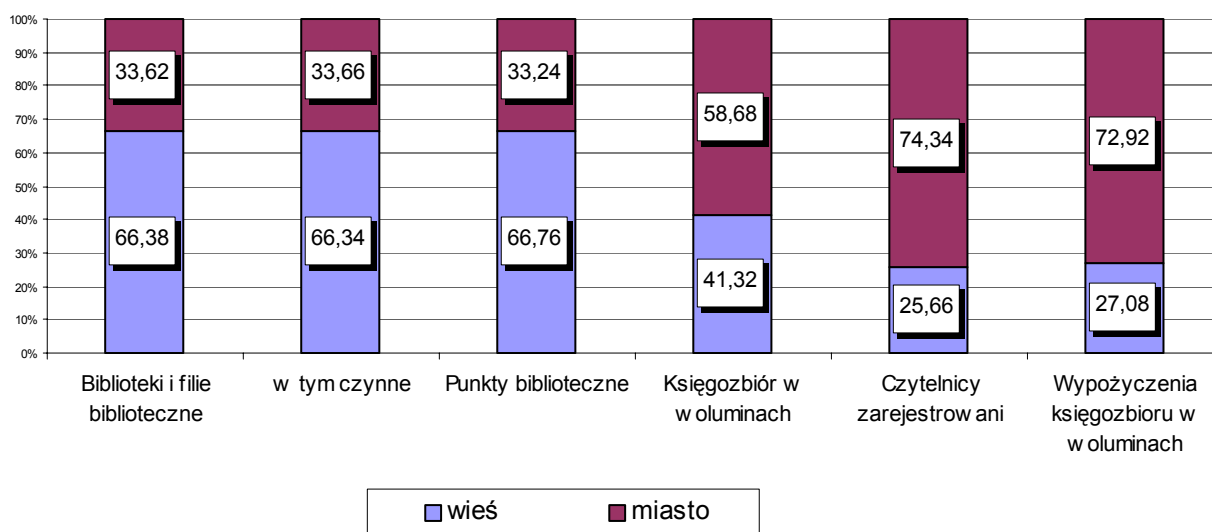
Źródło: Obliczenia własne na podstawie : BDR 2003, GUS 2004.

**Rys. 4. Liczba wypożyczeń w bibliotekach publicznych w 2003 r.
w przeliczeniu na jednego mieszkańca**

Źródło: Obliczenia własne na podstawie : BDR 2003, GUS 2004.

Rys. 5. Działalność bibliotek publicznych w mieście i na wsi w roku 2004

Źródło: Wstępne, niepublikowane dane GUS za 2004 r., obliczenia własne.

2.2. WYDAWNICTWA

Ważnym elementem charakterystyki czytelnictwa w Polsce, obok jakości sieci i wyposażenia bibliotek, jest działalność wydawnicza. Do scharakteryzowania aktywności wydawniczej województw wykorzystano dwie zmienne: liczbę wydawanych tytułów oraz wielkość nakładu. Wyliczone wartości współczynników zmienności wskazują na bardzo wysokie zróżnicowanie przestrzenne wskaźników liczby wydawanych tytułów, co świadczy o nierównomierności ich rozmieszczenia oraz wysokiej koncentracji w nielicznych województwach (a właściwie w największych miastach).

Tabela 5. Wydawane tytuły książek i broszur oraz czasopism i gazet w latach 1999-2003

Województwa	Książki i broszury na 10 000 mieszkańców					Czasopisma i gazety na 10 000 mieszkańców				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
dolnośląskie	3,95	3,72	3,52	3,29	3,49	1,33	1,32	1,36	1,39	1,43
kujawsko - pomorskie	3,62	4,31	4,27	4,08	3,44	0,94	0,96	0,98	1,06	1,12
lubelskie	3,56	3,40	2,78	3,40	3,10	0,73	0,77	0,77	0,92	1,03
lubuskie	1,90	1,74	1,52	2,30	1,92	1,06	1,00	1,08	1,07	1,01
łódzkie	2,14	2,73	2,21	2,44	2,22	0,83	0,74	0,76	0,83	0,95
małopolskie	6,71	8,06	7,17	7,92	8,36	1,64	1,50	1,60	1,74	1,75
mazowieckie	16,59	18,53	16,28	15,00	16,88	4,30	4,36	4,46	4,69	4,54
opolskie	1,74	1,51	1,70	1,63	1,59	0,75	0,78	0,81	0,91	0,95
podkarpackie	1,77	2,15	1,89	1,92	2,03	0,59	0,55	0,74	0,67	0,82
podlaskie	2,14	3,19	2,56	2,47	3,24	0,95	0,89	1,11	1,36	1,41
pomorskie	3,06	3,37	3,25	3,36	3,34	1,17	1,14	1,26	1,37	1,40

śląskie	2,58	2,84	2,72	2,76	3,53	0,96	0,97	0,98	1,08	1,18
świętokrzyskie	2,65	4,46	3,21	3,78	4,34	0,59	0,62	0,79	0,67	0,84
warmińsko - mazurskie	1,68	1,60	1,71	2,21	2,19	0,69	0,71	0,76	0,87	0,85
wielkopolskie	4,06	4,65	4,14	4,43	4,77	1,26	1,25	1,34	1,39	1,43
zachodniopomorskie	2,39	2,23	1,82	1,89	1,56	0,84	0,81	0,95	0,95	1,03
średnia	3,78	4,28	3,80	3,93	4,13	1,16	1,15	1,23	1,31	1,36
odchylenie standardowe	3,65	4,12	3,61	3,31	3,78	0,88	0,90	0,90	0,95	0,89
współczynnik zmienności	0,96	0,96	0,95	0,84	0,92	0,76	0,78	0,73	0,72	0,66

Źródło: Obliczenia własne.

Tabela 6. Nakłady książek i broszur oraz czasopism i gazet w latach 1999 – 2003

Województwa	Książki i broszury w egzemplarzach na 10 mieszkańców					Czasopisma i gazety w egzemplarzach na 10 mieszkańców				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
dolnośląskie	6,46	6,66	5,13	6,14	7,68	315,72	382,66	345,58	409,40	410,43
kujawsko - pomorskie	4,65	8,39	8,08	5,91	5,80	386,40	351,28	403,76	369,30	332,77
lubelskie	4,45	2,69	2,68	2,85	2,24	82,15	84,32	89,93	88,94	84,40
lubuskie	4,57	3,97	3,53	2,18	3,42	262,59	241,39	242,78	240,70	236,44
łódzkie	2,53	6,89	4,33	3,85	3,46	388,30	353,03	350,06	331,97	315,20
małopolskie	13,78	16,31	15,48	17,44	18,95	319,41	312,32	247,88	240,19	244,94
mazowieckie	115,74	129,20	93,77	90,25	113,09	3415,12	3453,47	3714,28	3251,61	3280,29
opolskie	1,69	1,65	1,33	1,27	1,19	181,07	165,17	184,70	180,48	178,23
podkarpackie	1,96	2,26	1,61	1,62	2,08	119,21	120,25	109,55	118,01	135,47
podlaskie	4,30	4,08	2,25	1,68	3,49	164,00	157,10	149,90	156,11	160,08
pomorskie	6,59	9,04	7,00	5,82	6,56	334,22	296,71	283,76	308,30	255,57
śląskie	4,93	7,42	4,91	4,58	6,06	342,98	324,36	285,87	280,47	281,44
świętokrzyskie	4,91	78,51	57,83	15,30	11,16	224,61	207,89	208,91	189,47	213,15
warmińsko - mazurskie	1,66	1,46	1,36	1,59	2,22	97,25	113,32	161,46	152,04	174,95
wielkopolskie	11,24	23,27	11,23	12,48	12,38	457,99	436,84	366,05	332,65	345,02
zachodniopomorskie	1,69	1,56	1,14	1,45	0,94	321,52	299,02	267,62	276,49	287,26
średnia	11,95	18,96	13,85	10,90	12,54	463,28	456,20	463,26	432,88	433,48
odchylenie standardowe	27,88	34,89	25,36	21,76	27,24	795,10	806,22	871,85	757,33	763,91
współczynnik zmienności	2,33	1,84	1,83	2,00	2,17	1,72	1,77	1,88	1,75	1,76

Źródło: Dane GUS za lata 1999-2002.

Dodatkowym składnikiem obrazu sytuacji czytelnictwa w Polsce jest aktywność państwa w sferze dotacji na wydanie książek (ważnych dla ciągłości i rozwoju kultury). W ostatnich latach wysokość dotacji ogółem była zróżnicowana, corocznie jednak malała. W roku 2000 dotacje te były niemal dwukrotnie niższe niż w 1999 r. **W latach 2003-2004**

zauważyć można pierwsze symptomy zmiany tego niekorzystnego trendu. Dotacje z roku 2004 były 2,6 raza wyższe od tych z roku 2002.

Tabela 7. Dotacje Ministra Kultury na wydanie książek w latach 1996–2004

Wyszczególnienie	Lata								
	1996	1997	1998	1999	2000	2001*	2002	2003	2004
Liczba dotowanych książek	204	117	111	129	35	86	57	74 (w tym nuty)	46 (w tym nuty)
Kwota dotacji (w tys. zł)	5 630	3 472	2 278	1 474	5 385	909	767	1 347	1 988
Liczba dotowanych oficyn	83	103	55	78	141	56	46	bd	bd

* Tylko dotacje przyznane przez byłego Departament Książki MKiDN.

Źródło: Opracowanie IBnGR na zlecenie Ministerstwa Kultury, Warszawa 2000 oraz aktualizacje własne.

2.3. ARCHIWA PAŃSTWOWE

Archiwa państwowe sprawują opiekę nad dokumentalną spuścizną polskiego społeczeństwa i państwa. Wypełniają ustawowe zadania w zakresie gromadzenia, przechowywania, opracowywania i udostępniania materiałów archiwalnych, tzn. takich przekazów informacji, którym przypisuje się trwałe znaczenie historyczne. Sprawują też bieżący nadzór nad postępowaniem z dokumentacją powstającą w urzędach administracji państwowej i samorządowej, sądach, prokuraturach, bankach, większych przedsiębiorstwach, instytucjach ubezpieczeń społecznych, instytucjach nauki i kultury. Zgromadzone w archiwach dokumenty są skarbnicą zbiorowej pamięci narodu, stanowią zapis przeszłości Państwa Polskiego w ciągu ponad 800 lat. Dokumentują miejsce Polski na politycznej mapie Europy, są świadectwem tysiącletniego dorobku cywilizacyjnego i kulturalnego, w tym działalności władz państwowych i samorządowych, innych instytucji publicznych oraz wybitnych osobistości życia społecznego. Wyzwaniem, któremu archiwa państwowe powinny poddać, jest nie tylko stworzenie odpowiednich warunków przechowywania już zgromadzonych przekazów informacji, ale także zapewnienie sprawnego kreowania, obiegu i archiwizowania informacji powstającej współcześnie.

Sieć archiwów państwowych podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych obejmuje 3 archiwa centralne w Warszawie (Archiwum Akt Nowych, Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Dokumentacji Mechanicznej) i 29 archiwów o charakterze regionalnym (z siedzibami w Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Elblągu z siedzibą w Malborku, Gdańsku, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lesznie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Piotrkowie Trybunalskim, Płocku, Poznaniu,

Przemysłu, Radomiu, Rzeszowie, Siedlcach, Suwałkach, Szczecinie, Toruniu, Wrocławiu, Zamościu, Zielonej Górze z siedzibą w Starym Kisielinie). Posiadają one 56 oddziałów zamiejscowych i 4 ekspozytury. Ponadto od 2004 r. działa również Archiwum Państwowe Dokumentacji Osobowej i Płacowej w Milanówku.

Zwiększające się systematycznie zainteresowanie obywateli zasobem archiwalnym wpłynęło na zmianę podejścia samych archiwów do pełnionych przez nie funkcji. Niezbędne okazało się wprowadzenie nowych form zarządzania zasobami i udzielania informacji o zasobie archiwalnym. Od kilku lat korzysta się przy opracowaniu zasobu archiwalnego z technologii informatycznych. Powstają bazy danych stanowiące ułatwienie w pracy tak dla archiwistów, jak i dla osób korzystających z archiwów. We współpracy międzynarodowej rejestrowane są archiwalia dotyczące wybranych aspektów dziejów Polski (np. ruchów niepodległościowych) oraz publikacje źródłowe obejmujące „białe plamy” w historii Rzeczypospolitej. Dzięki współdziałaniu ze środowiskami polonijnymi pojawiła się szansa odtworzenia mapy rozproszonego po świecie polskiego dziedzictwa archiwalnego. Wydatki państwa na gromadzenie, opracowanie i zabezpieczanie zbiorów archiwalnych powinny systematycznie wzrastać. Zmieniające się oczekiwania korzystających z zasobu archiwalnego zmuszają archiwa do wprowadzania nowoczesnej technologii informatycznej. Stan zachowania historycznej części zasobu archiwalnego wymaga szerokiego zakresu działań konserwatorskich, w tym przeciwdziałania skutkom zakwaszania papieru.

Tabela 8. Działalność archiwów państwowych

Wyszczególnienie	Zasób ogółem 31 XII 2004 r.	Zasób zewidencjonowany	Zinventaryzowano w 2004 r.	Nabytki w 2004 r.
Zespoły	75 420	73 716	3 044	1 962
Metry bieżące	239 543,32	231 443,37	5 458,75	4 493,75
Jednostki inwentarzowe	34 148 716	31 256 014	541 003	388 080

Źródło: Naczelną Dyrekcja Archiwów Państwowych

2.4. INSTYTUCJE ARTYSTYCZNE

Do instytucji artystycznych zalicza się teatry i instytucje muzyczne: opery, operetki, filharmonie i orkiestry. Z danych GUS dotyczących infrastruktury kultury wynika, że w Polsce w latach 1998–2004 zmniejszyła się liczba teatrów i instytucji muzycznych.

Tabela 9. Instytucje artystyczne w latach 1999–2004*

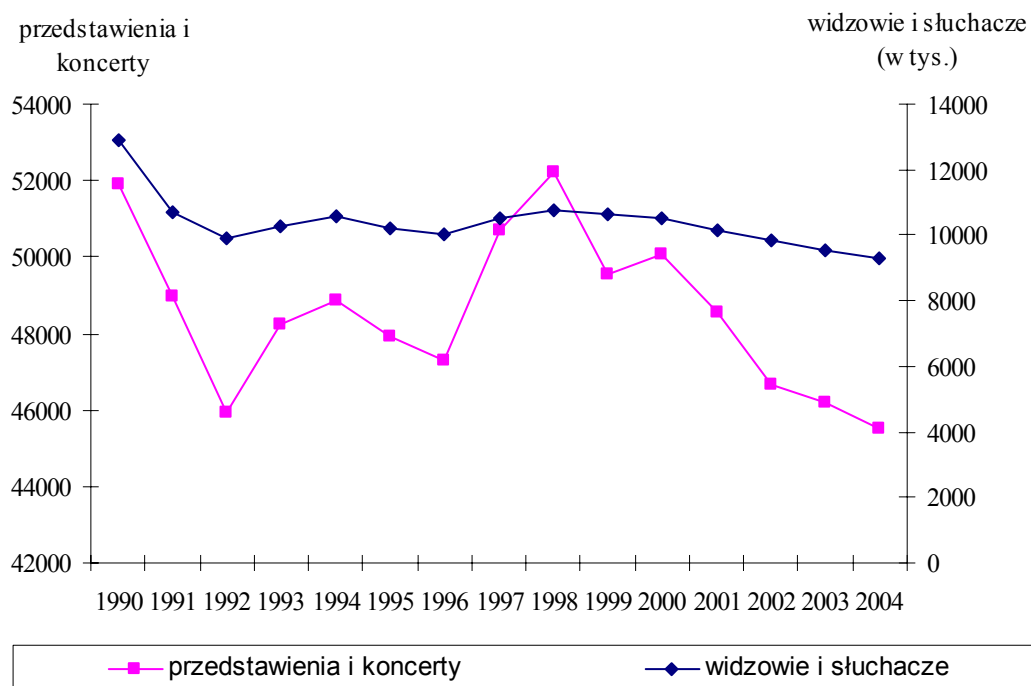
Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Teatry i instytucje muzyczne ogółem	190	187	180	180	183	178
Teatry dramatyczne	99	97	89	91	93	91
Teatry lalkowe	29	28	28	26	26	24
Opery	9	9	9	9	9	9
Operetki	12	12	12	12	12	12
Filharmonie, orkiestry i chóry	38	38	39	39	40	39
w tym filharmonie	22	22	22	22	22	22
Zespoły pieśni i tańca	3	3	3	3	3	3

* Dane obejmują profesjonalne (publiczne i niepubliczne) teatry i instytucje muzyczne
Źródło: *Kultura w 1998 r., w 1999 r., w 2000 r., w 2001 r.; w 2002 r. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 1999, 2000, 2001, 2002, 2003. Wstępne dane GUS za 2004r.

Zmniejszenie się liczby instytucjonalnych teatrów i instytucji muzycznych pociągnęło za sobą stopniowe zmniejszenie liczby przedstawień i koncertów - w 2001 r. liczba ich zmalała o 7% w porównaniu z 1998 r. **W roku 2004 wszystkie instytucje artystyczne w Polsce zorganizowały 45 516 przedstawień i koncertów – było to o 2,51% mniej niż w 2002 r.** Ponad 92% wszystkich przedstawień instytucje organizowały na terenie swojego województwa, a ponad 62% we własnej sali. Biorąc pod uwagę liczbę przedstawień i koncertów w przeliczeniu na jedną instytucję, można odnotować spadek z 261 przedstawień w 1999 r. do 256 w 2004 r. **Należy podkreślić, że tendencja ta nie dotyczy wszystkich województw.** W województwie warmińsko-mazurskim, którego instytucje cechuje najwyższa aktywność w kraju, mamy jednocześnie do czynienia ze stałym wzrostem liczby organizowanych imprez - i tak w roku 2004 przeciętna instytucja artystyczna zorganizowała w tym województwie 593 przedstawienia i koncerty (232% przeciętnej krajowej), o 19% więcej niż w 2002 r. Bardzo aktywne są również instytucje artystyczne województwa świętokrzyskiego (przeciętnie 458 imprez w 2004, wzrost o 13% w porównaniu z 2002) oraz podkarpackiego (430 imprez w 2004). Z największym spadkiem mamy do czynienia w województwie mazowieckim w którym liczba organizowanych przedstawień zmniejszyła się w latach 2002-2004 o 12,8%.

Zmniejsza się też liczba widzów i słuchaczy przychodzących do teatrów i instytucji muzycznych, i trend ten obserwujemy już od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych. Zależność między liczbą przedstawień i liczbą widzów nie jest jednak tak oczywista, co ilustruje rysunek 6.

Rys. 6. Działalność instytucji artystycznych w latach 1990-2004

W roku 2004 instytucje artystyczne w Polsce odwiedziło 9,3 mln widzów i słuchaczy, co stanowiło 94,6% liczby widzów i słuchaczy z roku 2002. Największy spadek liczby widzów odnotowano w województwie mazowieckim (o 21,55%) i łódzkim (o 17,34%), najwyższy wzrost w województwie lubuskim (o 23,82%), podkarpackim (o 15,57%) i kujawsko-pomorskim (o 15,55%). W przeliczeniu na jedno przedstawienie – liczba widzów spadła z 215 osób w 1999 r. do 211 w 2002 r. i do 205 w roku 2004. Najwięcej uczestników na jednym przedstawieniu odnotowano w roku 2004 w województwie kujawsko-pomorskim (276 osób – wzrost w porównaniu z 2002 o 20,31%, mazowieckim (243 osób – spadek w porównaniu z 2002 o 2,93%) oraz śląskim (wzrost o 3,93%).

Poniżej prezentowane są dane liczbowe dotyczące teatrów i instytucji muzycznych w latach 1999-2004.

Tabela 10. Sieć teatrów i instytucji muzycznych w latach 2002 - 2004 i jej wykorzystanie*

Województwo	Liczba teatrów i instytucji muzycznych			Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 mieszkańców			Liczba mieszkańców na 1 miejsce		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Polska	180	183	178	1,73	1,75	1,77	578	573	564
Dolnośląskie	20	19	17	1,89	2,03	1,90	528	493	526
Kujawsko-pomorskie	7	7	7	2,32	2,33	2,26	430	429	443
Lubelskie	6	6	6	0,8	0,83	0,82	1241	1204	1217
Lubuskie	3	3	3	1,22	1,28	1,40	818	779	717
Łódzkie	13	13	13	1,72	1,65	1,66	580	606	604
Małopolskie	17	21	20	1,65	1,74	1,71	604	573	583
Mazowieckie	36	36	34	2,80	2,71	2,82	357	369	355
Opolskie	3	3	3	1,62	1,71	1,64	616	585	610
Podkarpackie	3	3	3	0,78	0,79	0,79	1266	1262	1270
Podlaskie	5	5	5	1,45	1,46	1,54	688	686	649
Pomorskie	14	14	14	2,03	2,11	2,63	493	473	380
Śląskie	23	23	23	1,80	1,83	1,83	555	547	545
Świętokrzyskie	3	3	3	0,89	0,90	0,90	1116	1112	1111
Warmińsko-mazurskie	4	4	4	1,24	1,25	1,28	802	803	780
Wielkopolskie	11	11	11	1,27	1,26	1,20	784	794	837
Zachodniopomorskie	12	12	12	1,96	1,97	1,96	510	508	509

*Dane obejmują profesjonalne (publiczne i niepubliczne) teatry i instytucje muzyczne.

Źródło: *Kultura w 2002 r., Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2003. Wstępne dane GUS za 2004r.*

Pod względem poziomu wyposażenia w infrastrukturę teatralną wyraźnie dominuje województwo mazowieckie, w którym zarówno bezwzględna liczba miejsc na widowni jak i po przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest najwyższa w Polsce (mimo spadku w ostatnich latach). Dobra sytuacja jest także w województwie dolnośląskim, pomorskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim. Najmniejszą liczbą miejsc na widowni w przeliczeniu na mieszkańców dysponują instytucje województwa podkarpackiego, lubelskiego i świętokrzyskiego.

Tabela 11. Dostępność instytucji artystycznych w latach 2002-2004

województwa	Teatry i instytucje muzyczne na 10000 mieszkańców			Przedstawienia i koncerty na 10000 mieszkańców			Widzowie i słuchacze na 1000 mieszkańców		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
dolnośląskie	0,069	0,066	0,059	14,366	15,647	15,27	332	278	239
kujawsko - pomorskie	0,034	0,034	0,034	11,865	12,311	12,00	272	283	280
lubelskie	0,027	0,027	0,027	6,031	6,102	5,58	142	144	109
lubuskie	0,030	0,030	0,030	8,004	8,238	8,05	148	157	167
łódzkie	0,050	0,050	0,050	15,498	14,185	13,26	237	215	208
małopolskie	0,053	0,065	0,061	11,578	12,017	12,53	213	220	217
mazowieckie	0,070	0,070	0,066	19,370	18,467	18,23	523	488	485
opolskie	0,028	0,028	0,028	8,464	7,910	7,91	167	163	148
podkarpackie	0,014	0,014	0,014	6,066	5,760	5,77	88	86	87
podlaskie	0,041	0,041	0,042	16,030	15,227	14,26	270	243	228

pomorskie	0,064	0,064	0,064	13,633	13,404	12,73	263	256	276
śląskie	0,049	0,049	0,049	9,428	9,385	9,32	220	237	235
świętokrzyskie	0,023	0,023	0,023	9,384	9,825	10,05	165	174	187
warmińsko - mazurskie	0,028	0,028	0,028	13,945	13,976	15,01	236	225	214
wielkopolskie	0,033	0,033	0,033	10,217	9,985	9,68	176	178	177
zachodniopomorskie	0,071	0,071	0,071	11,904	11,692	12,12	246	239	258

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS

2.5. OCHRONA I ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

W roku 2004 działało w Polsce 668 muzeów (wraz z oddziałami muzealnymi), z czego 476 (w tym 133 oddziały) były to muzea samorządowe. 57 muzeów (w tym 31 oddziałów) prowadziły jednostki administracji rządowej – spośród nich 44 muzea (w tym 29 oddziałów) znajdowało się w gestii Ministra Kultury. Ponadto działały również 102 muzea (w tym 7 oddziałów) należące do sektora prywatnego. Było to między innymi 36 muzeów organizacji społecznych i politycznych (w tym PTTK), 26 muzeów prowadzonych przez kościoły i związki wyznaniowe 11 muzeów fundacji i 11 osób fizycznych.

Tabela 12. Muzea i zwiedzający w latach 2002 -2004

Województwa	Liczba muzeów i oddziałów				Zwiedzający (osoby)		Odsetek zwiedzających muzea bezpłatnie (w %)	
	Ogółem		w tym samorządowych		2002	2004	2002	2004
	2002	2004	2002	2004				
Polska	661	668	466	476	15 259 307	17 504 608	30,5	31,43
Dolnośląskie	42	44	32	34	970 712	1 085 277	27,1	24,87
Kujawsko-pomorskie	25	25	19	20	809 366	682 362	18,0	17,85
Lubelskie	38	39	33	33	859 843	974 681	37,5	43,16
Lubuskie	14	14	14	14	136 735	179 488	57,6	51,87
Łódzkie	42	41	34	33	585 103	600 751	39,7	33,68
Małopolskie	105	103	50	51	3 781 368	4 943 078	40,7	35,28
Mazowieckie	97	97	55	55	2 445 450	2 849 870	23,0	31,17
Opolskie	13	13	12	12	185 331	200 856	53,0	51,13
Podkarpackie	31	33	22	24	507 612	786 934	15,6	14,18
Podlaskie	22	22	19	19	369 507	438 672	32,6	30,66
Pomorskie	51	50	31	31	1 830 823	1 803 533	21,5	28,54
Śląskie	43	43	35	35	663 854	705 362	31,3	29,27
Świętokrzyskie	21	22	15	15	327 116	376 715	16,9	19,70
Warmińsko-mazurskie	19	23	19	23	392 985	422 412	9,5	14,30
Wielkopolskie	77	77	57	58	984 352	1 074 554	42,8	44,56
Zachodniopomorskie	21	22	19	19	409 150	380 063	23,1	20,44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Kultura w 2002 r., Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2003, dane wstępne za rok 2004, GUS 2005.

Z przedstawionej powyżej tabeli 12 wynika wyraźny prymat województwa małopolskiego i mazowieckiego (Kraków, Warszawa) w liczbie muzeów. Jeszcze trzy ośrodki (Wrocław, Gdańsk, Poznań) pokazują (poprzez dane dotyczące liczby zwiedzających), że stanowią centra muzealnictwa i związanej z tym aktywności kulturalnej. Zwraca również uwagę znaczący udział zwiedzających muzea bezpłatnie wśród ogólnej liczby zwiedzających. Udział ten był najwyższy, podobnie jak w roku 2002 w województwie wielkopolskim.

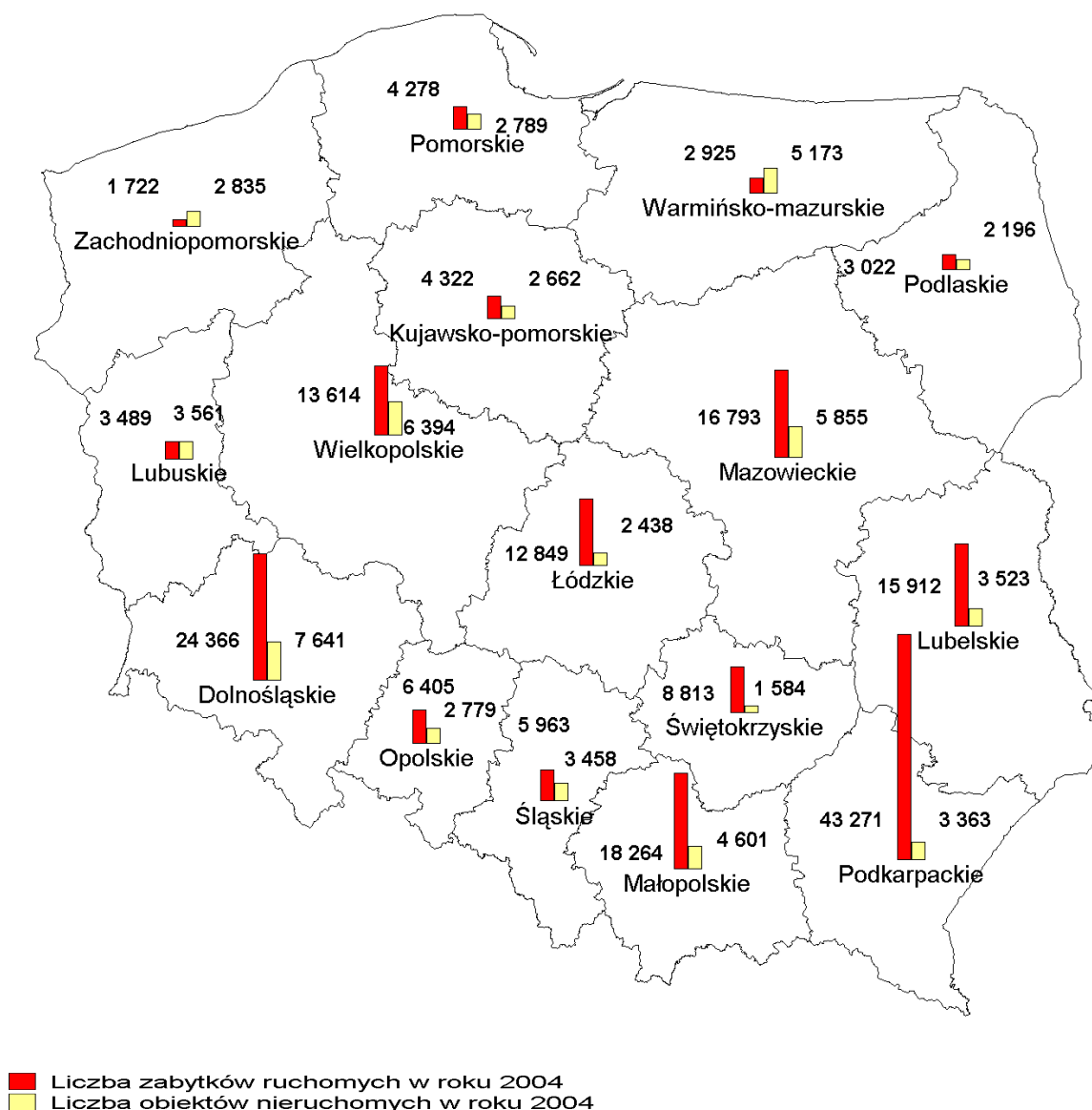
W latach 1999–2004 liczba zabytków ogółem w Polsce wpisanych do rejestru wzrastała i w 2004 r. była o 4% wyższa niż w 1999 r. W 2004 r. największy wzrost liczby zabytków w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano w województwach kujawsko-pomorskim oraz lubelskim. Trzeba dodać, iż obiekty wpisane do rejestru zabytków są bardzo zróżnicowane zarówno pod względem ich wartości materialnej, jak historycznej i symbolicznej. Wynika to z faktu, iż wpisów dokonuje się regionalnie i nie istnieje w tym zakresie żadna ujednolicona procedura oceny wartości.

Tabela 13. Zabytki wpisane do rejestru zabytków w latach 1999–2004

Województwo	Lata					Wskaźniki dynamiki			
	1999	2000	2001	2002	2004	Rok poprzedni = 100			
	Liczba zabytków					2000	2001	2002	2004
Polska	235 090	239 356	242 259	245 146	246860	101,81	101,21	101,19	100,69
Dolnośląskie	28 174	28 922	29 797	30 253	32007	102,65	103,03	101,53	105,80
Kujawsko-pomorskie	5809	6110	6065	6313	6984	105,18	99,26	104,09	110,63
Lubelskie	15 985	16 413	16 758	17 177	19435	102,68	102,10	102,50	113,15
Lubuskie	7256	7257	7440	7479	7050	100,01	102,52	100,52	94,26
Łódzkie	15 098	15 442	15 458	15 450	15287	102,28	100,10	99,95	98,94
Małopolskie	23 209	23 218	23 299	23 336	22865	100,04	100,35	100,16	97,98
Mazowieckie	23 932	23 954	24 148	24 248	22648	100,09	100,81	100,41	93,40
Opolskie	9130	9158	9220	9989	9184	100,31	100,68	108,34	91,94
Podkarpackie	44 399	45 221	45 567	45 866	46634	101,85	100,77	100,66	101,67
Podlaskie	5233	5243	5303	5351	5218	100,19	101,14	100,91	97,51
Pomorskie	7509	7514	7552	7589	7067	100,07	100,51	100,49	93,58
Śląskie	9479	9479	9540	9556	9421	100,00	100,64	100,17	98,59
Świętokrzyskie	8564	9041	9084	9109	10397	105,57	100,48	100,28	114,14
Warmińsko-mazurskie	7817	8116	8366	8457	8098	103,82	103,08	101,09	95,75
Wielkopolskie	18 994	19 697	20 011	20 229	20008	103,70	101,59	101,09	98,91
Zachodnio-pomorskie	4502	4571	4651	4744	4557	101,53	101,75	102,00	96,06

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków.

Rys.7. Zabytki wpisane do rejestru zabytków w 2004 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków.

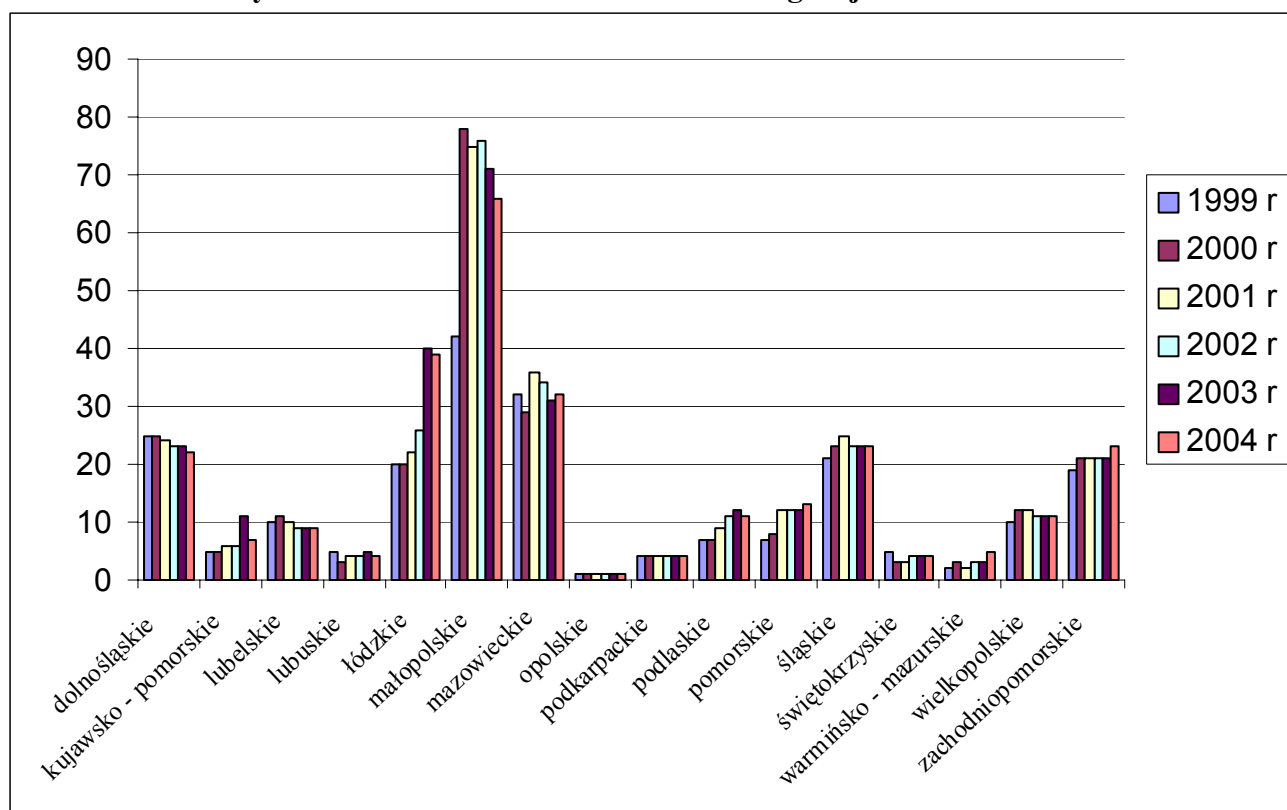
Funkcją gromadzenia dzieł współczesnych pełnią muzea oraz galerie. Stosunkowo najwięcej dzieł współczesnych znajduje się w depozytach lub we władaniu muzeów. Sektor prywatnych galerii jest nierozpoznany – ani przez środowiska artystyczne, ani przez badaczy i statystyków. W danych GUS nie wykazuje się bowiem znacznej większości prywatnych galerii – istnieją także problemy co do definicji galerii dla potrzeb statystyki i odróżnienia ich od sklepów z dziełami sztuki.

Istotną funkcję w promocji współczesnej sztuki odgrywają galerie sztuki współczesnej (dawniej najczęściej Biura Wystaw Artystycznych). Ważną funkcję spełniają także muzea, które w większości posiadają stałe sale ekspozycyjne dla sztuki współczesnej. Nie bez

znaczenia dla promocji sztuki współczesnej są biennale i triennale sztuki współczesnej, choćby ze względu na pozostające po nich albumy i katalogi.

Muzea zajmujące się sztuką współczesną nie są wyodrębnione w polskiej statystyce, w której muzea podzielone są na regionalne, historyczne, artystyczne, techniki, biograficzne, etnograficzne, przyrodnicze, martyrologiczne i archeologiczne. Interesujące z punktu widzenia niniejszej diagnozy są muzea artystyczne, do których zaliczają się muzea sztuki współczesnej, oraz muzea techniki. Liczba tych muzeów rosła w latach 1999–2001 i w 2001 r. wynosiła odpowiednio: 82 – artystyczne, 33 – techniki. W roku 2004 liczba tych muzeów zmniejszyła się i wynosiła 78 muzeów artystycznych i 31 muzeów techniki. Najważniejsze funkcje pełnią w tej sferze muzea państwowe, które zgromadziły pokaźne zbiory dzieł sztuki współczesnej. Najwięcej muzeów i galerii zlokalizowanych jest w województwie małopolskim.

Rys.6. Galerie w latach 1999–2004 według województw

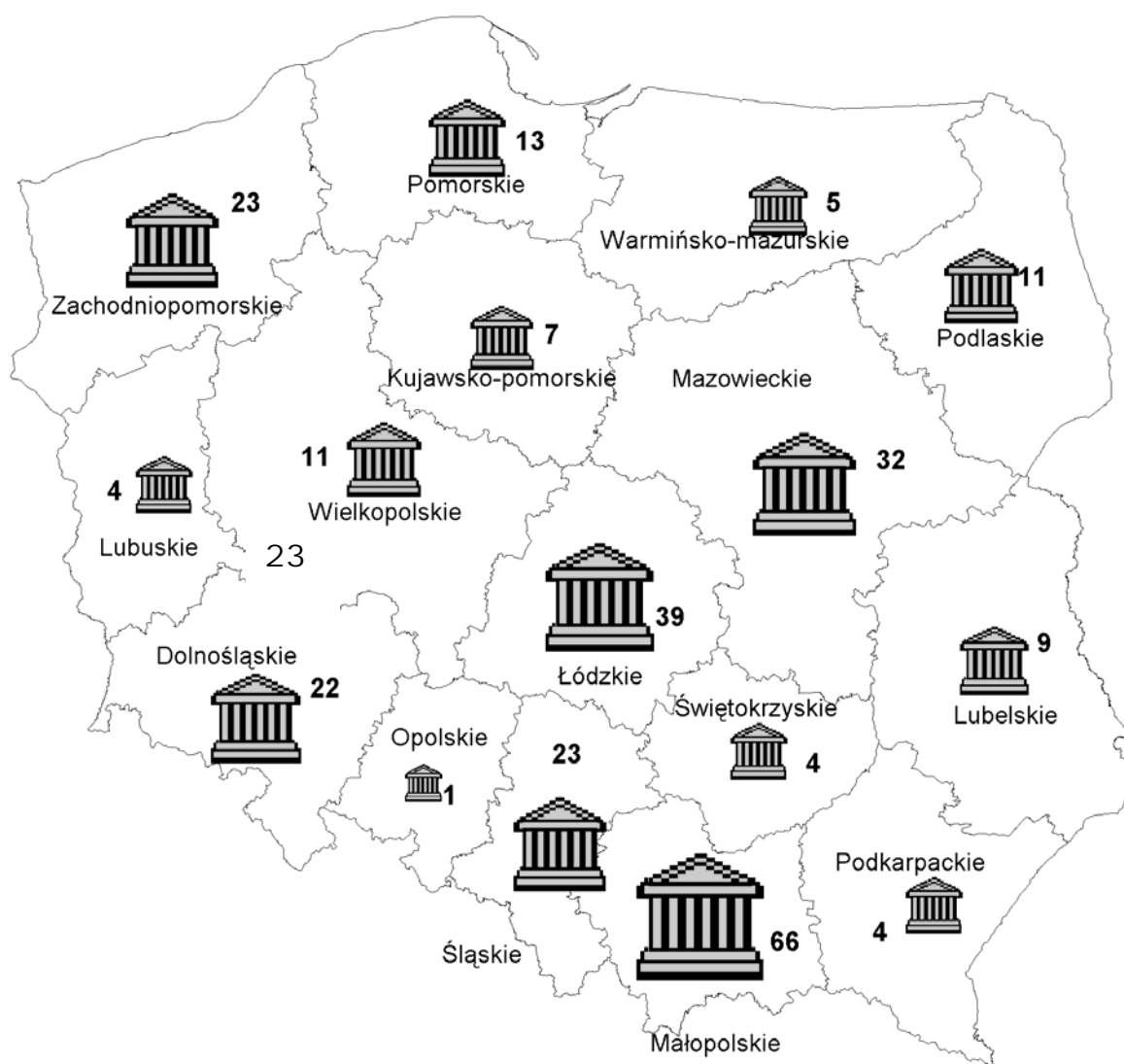

Źródło: *Kultura w 1999 r., w 2000 r., w 2001 r., w 2002 r., w 2003 r., w 2004 r., Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005.*

Ofertę muzeów uzupełniają instytucje zajmujące się wystawiennictwem, prezentując głównie dzieła sztuki współczesnej. W 2004 r. zarejestrowanych było 274 (w 2002r.- 266) galerii spośród których 66 zlokalizowanych było w województwie małopolskim (w roku

2002 – 76). Galerie i muzea przygotowały w 2004 r. 3296 wystaw (więcej w stosunku do roku 2002 o 20 wystaw), które zwiedziło 2993 tys. osób (o 308 tys. osób więcej niż w roku 2002). Najwięcej galerii, podobnie jak muzeów, znajduje się w województwie małopolskim. Stosunkowo dużo galerii mają również województwa mazowieckie (32 – spadek w porównaniu z 2002 o 2) i łódzkie (39 – wzrost o 13 galerii).

Rys.9. Liczba galerii w 2004 r. według województw

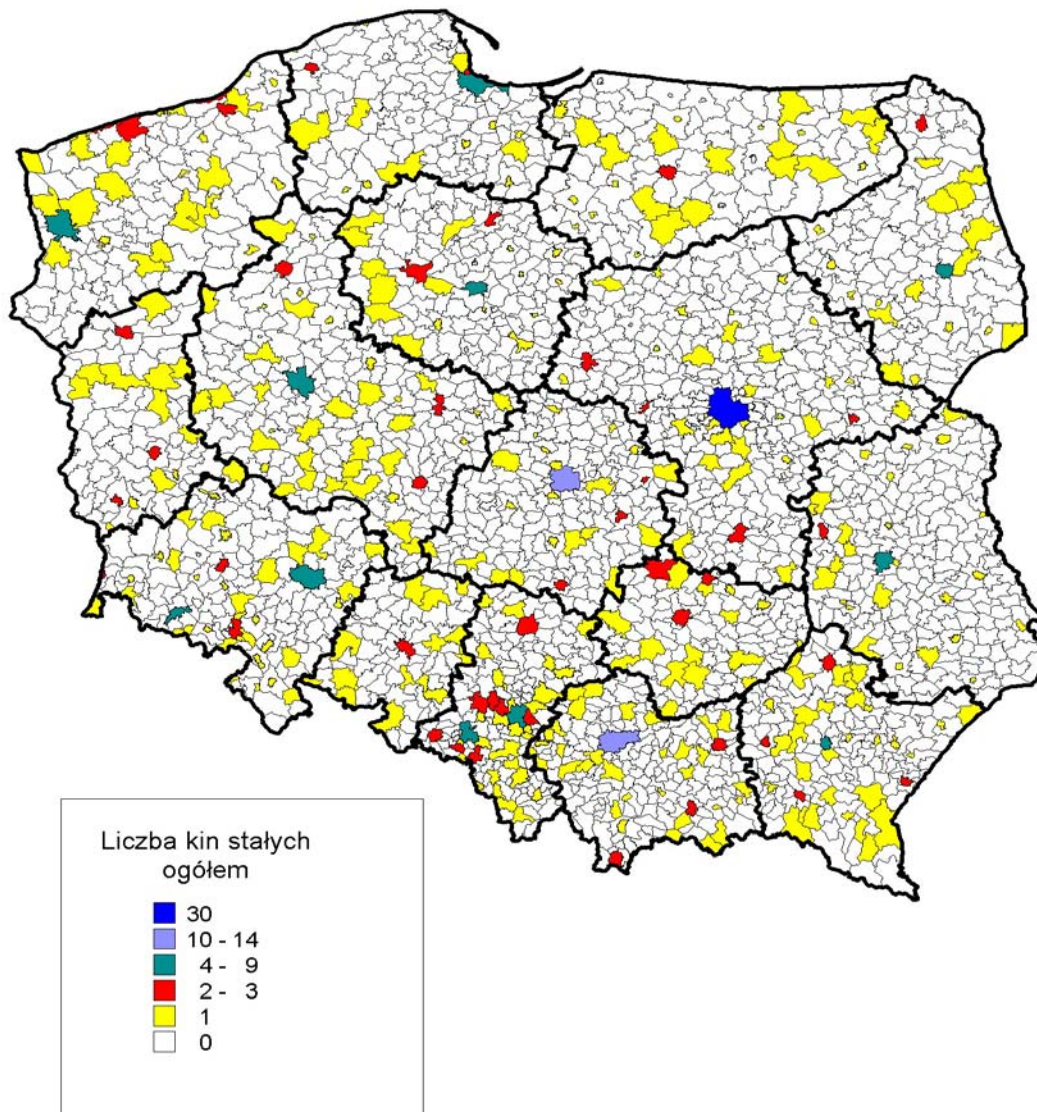

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.6. KINA

W roku 2004 działało 555 kin, z czego 384 były to kina samorządowe, a 159 – kina należące do sektora prywatnego. W odniesieniu do sieci kin można zauważyć bardzo wyraźne zróżnicowanie między kilkoma dużymi aglomeracjami a resztą miast i województw. Zjawisko to ilustruje rysunek 10.

Rys.10. Sieć kin w roku 2003

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDR 2003, GUS, Warszawa 2004.

Tabela 14. Sieć kin i jej wykorzystanie w latach 2003-2004

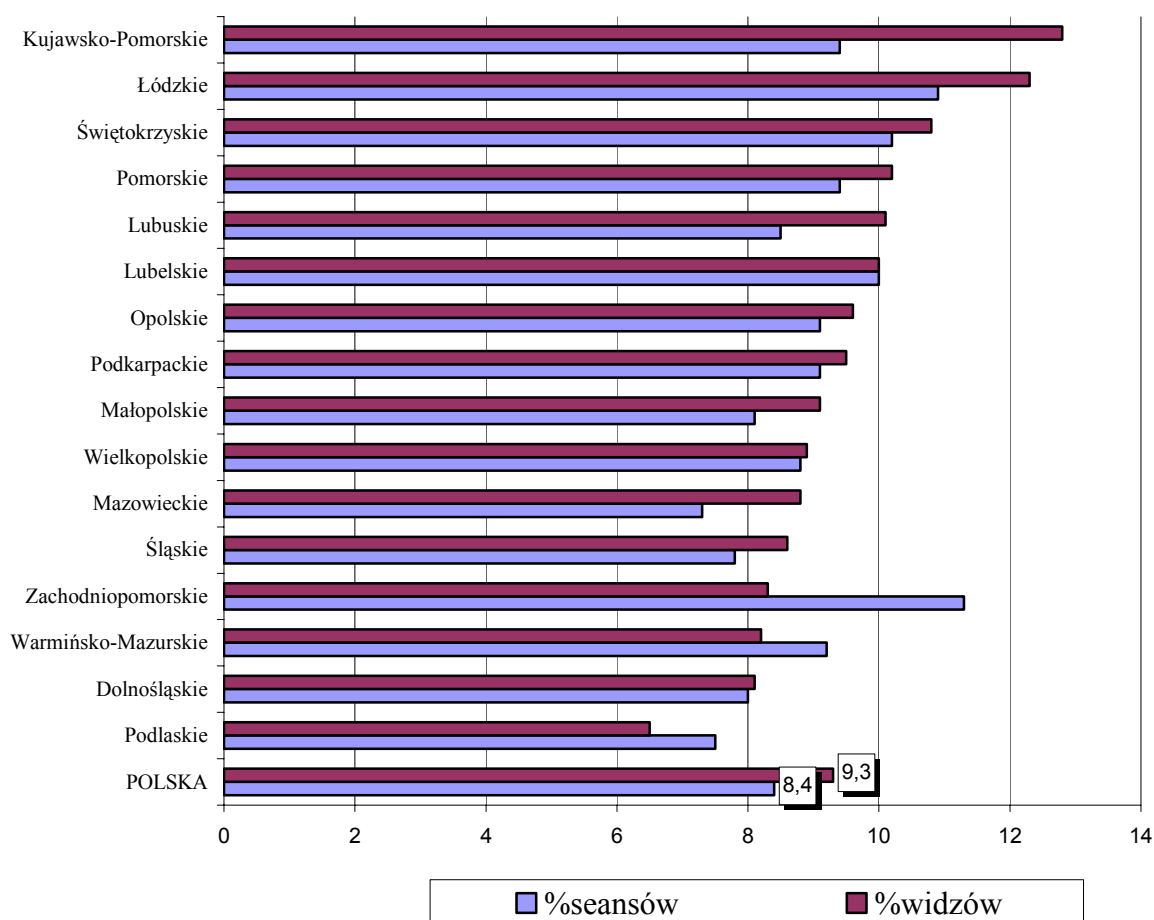
Województwa	2003 r.				2004 r.			
	Liczba kin	Liczba sal projekcyjnych	Liczba miejsc na widowni na 1000 mieszkańców	Widzowie na 1000 mieszkańców	Liczba kin	Liczba sal projekcyjnych	Liczba miejsc na widowni na 1000 mieszkańców	Widzowie na 1000 mieszkańców
Polska	581	880	6,04	661	555	870	5,90	871
Dolnośląskie	51	68	6,95	674	47	65	6,71	888
Kujawsko-pomorskie	25	35	4,62	519	21	31	3,97	635
Lubelskie	33	34	4,55	251	33	31	3,98	373
Lubuskie	20	20	5,10	211	18	18	4,76	348
Łódzkie	36	51	4,71	532	35	44	4,01	674
Małopolskie	53	86	6,42	787	49	86	6,38	1061
Mazowieckie	66	168	7,78	1390	66	181	8,19	1627
Opolskie	17	22	5,77	376	14	19	4,74	538
Podkarpackie	42	45	5,75	291	38	41	5,48	485
Podlaskie	23	24	4,34	275	23	24	4,42	461
Pomorskie	24	57	6,89	1048	24	57	7,00	1390
Śląskie	56	96	5,66	579	56	96	5,66	740
Świętokrzyskie	22	29	6,36	285	17	24	4,94	499
Warmińsko-mazurskie	25	26	4,81	237	29	30	5,43	400
Wielkopolskie	50	78	6,63	735	50	77	6,58	940
Zachodniopomorskie	38	41	6,13	494	35	46	6,47	948

Źródło: Kultura w 2003 r. Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2004. Wstępne dane GUS za rok 2004.

W 2004 r. odbyło się 890 tys. seansów filmowych, 8,4% z nich były to projekcje filmów polskich. Najwięcej filmów produkcji polskiej wyświetlono w kinach województwa zachodniopomorskiego (11,3% ogólnej liczby seansów) i łódzkiego (10,9%), najmniejszy w kinach województwa mazowieckiego (7,3%).

W tym samym czasie do kin wybrało się 33,3 miliony widzów z czego 3,09 mln (9,3%) obejrzało filmy polskie. Można zauważyć, że w większości województw, z wyjątkiem podlaskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko mazurskiego odsetek widzów na filmach polskich był wyższy od odsetka seansów, na których filmy te były pokazywane, co wyraźnie świadczy o zainteresowaniu widzów filmami polskimi. Ze zjawiskiem tym mieliśmy do czynienia również w ubiegłych latach: w roku 2001 filmy polskie były prezentowane na 19,3% ogólnej liczby seansów i zgromadziły 36,1% widzów, w roku 2002 odpowiednio – 16,5% seansów i 18,7% widzów. Jedynie w roku 2003 na 10,44% seansów było 9,6% widzów.

Rys. 11. Widownia na seansach filmów polskich w roku 2004

Źródło: Wstępne dane GUS za rok 2004

2.7. DOMY I OŚRODKI KULTURY

Sieć instytucji kultury charakteryzuje duża liczba domów i ośrodków kultury oraz klubów i świetlic (te ostatnie dominują w środowiskach wiejskich). Same dane liczbowe nie wystarczą do pełnego zobrazowania funkcji tego typu ośrodków, szczególnie w warunkach rosnącego w ostatnich kilkunastu latach dostępu społecznego do kanałów masowej komunikacji kulturowej. Uzupełnieniem są dane na temat uczestnictwa w wybranych elementach oferty programowej domów i ośrodków kultury.

Tabela 15. Sieć domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w latach 2001-2003

Województwa	Liczba domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic razem		Odsetek placówek zlokalizowanych na wsi (w%)							
			Ogółem		Domy kultury		Ośrodki kultury		Kluby i świetlice	
			2001	2003	2001	2003	2001	2003	2001	2003
POLSKA	3705	3716	59	59	37	35	58	57	73	74
Dolnośląskie	254	267	57	59	32	29	35	35	89	92
Kujawsko-pomorskie	210	183	59	50	60	43	48	51	66	54
Lubelskie	193	192	60	60	34	28	77	77	29	37
Lubuskie	98	104	48	54	13	15	33	33	86	89
Łódzkie	223	232	51	51	22	18	64	60	55	61
Małopolskie	463	479	64	65	58	57	68	67	64	68
Mazowieckie	252	246	45	43	16	18	51	50	58	53
Opolskie	199	184	79	77	68	74	54	46	93	91
Podkarpackie	350	333	76	75	45	35	81	82	87	86
Podlaskie	177	160	65	64	48	42	64	62	72	75
Pomorskie	171	177	59	61	42	42	63	67	66	67
Śląskie	275	276	40	36	30	29	57	52	31	28
Świętokrzyskie	122	127	58	59	20	20	60	57	72	76
Warmińsko-mazurskie	124	123	56	59	27	19	57	60	79	92
Wielkopolskie	313	312	54	54	25	26	46	46	79	82
Zachodniopomorskie	281	321	67	69	3	10	35	32	88	87

Źródło: *Kultura w 2001 r. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 2002. *Kultura w 2003 r. Informacje i opracowania statystyczne*, GUS, Warszawa 2004.

Tabela 16. Uczestnictwo ludności w wybranych elementach oferty programowej domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2003 r.

Województwa	Uczestnicy imprez na 1000 mieszkańców		Członkowie zespołów artystycznych na 1000 mieszkańców		Członkowie kół i klubów na 1000 mieszkańców	
	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś
POLSKA OGÓŁEM						
1999	1080	446	7	5	7	28
2001	1043	451	6	5	6	2
2003	991	470	7	5	7	3
Dolnośląskie	1003	593	6	4	8	5
Kujawsko-pomorskie	954	405	7	4	10	3
Lubelskie	1168	613	11	7	9	2
Lubuskie	1206	255	7	3	4	1
Łódzkie	779	341	7	5	7	3
Małopolskie	1505	541	10	9	14	3
Mazowieckie	670	275	5	3	5	2
Opolskie	1435	605	8	5	10	3
Podkarpackie	1775	615	14	8	6	2
Podlaskie	1382	555	8	5	5	2
Pomorskie	666	628	3	4	5	5
Śląskie	530	492	5	7	4	3

Świętokrzyskie	1582	425	8	4	5	4
Warmińsko-mazurskie	1224	436	8	4	7	4
Wielkopolskie	1239	498	7	2	10	2
Zachodniopomorskie	1080	446	7	5	7	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.8 SZKOLNICTWO ARTYSTYCZNE

W latach 1998–2001 nie zaobserwowano w Polsce istotnych zmian w liczbie szkół artystycznych stopnia I i II. Niewielki wzrost (o 4,4%) liczby tych szkół w stosunku do roku poprzedniego odnotowano w 2000 r.

Tabela 17. Szkoły artystyczne I i II stopnia w latach 1999-2004

Województwa	Szkoły artystyczne						
	I i II stopnia*						Wyższe
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2004
Polska	453	473	473	565	576	604	18
Dolnośląskie	36	36	36	47	50	65	2
Kujawsko-pomorskie	15	19	20	17	16	16	1
Lubelskie	39	40	37	39	42	43	-
Lubuskie	19	19	19	16	16	16	-
Łódzkie	30	31	31	32	33	38	3
Małopolskie	37	37	38	45	45	53	3
Mazowieckie	46	53	49	83	88	138	3
Opolskie	16	18	19	20	18	20	-
Podkarpackie	42	41	43	56	58	70	-
Podlaskie	20	20	22	21	21	32	-
Pomorskie	26	26	27	41	41	49	2
Śląskie	44	45	42	42	42	48	2
Świętokrzyskie	8	10	10	11	10	19	-
Warmińsko-mazurskie	17	18	18	20	21	32	-
Wielkopolskie	36	38	39	42	41	55	2
Zachodniopomorskie	22	22	23	33	35	41	-

* Szkoły artystyczne I i II stopnia to odpowiednio szkoły artystyczne realizujące podstawę programową pierwszego etapu edukacyjnego oraz szkoły artystyczne realizujące podstawę programową drugiego etapu edukacyjnego (w tym szkoły policealne i pomaturalne).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Regionalnych GUS (T.158) oraz danych z Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu. Dla lat 2002-2004 – dane Centrum Edukacji Artystycznej.

W latach 2002-2004 liczba szkół artystycznych I i II stopnia wzrosła z 565 do 604. Wzrost liczby szkół zanotowano we wszystkich województwach za wyjątkiem kujawsko-pomorskiego, w którym ubyła jedna szkoła i lubuskiego, w którym liczba szkół w analizowanym okresie nie uległa zmianie. Największą liczbę tego typu szkół mają województwa mazowieckie, śląskie i podkarpackie.

Tabela 18. Szkoły artystyczne I i II stopnia według organu prowadzącego w 2004 r. (*)

Województwo	Organ prowadzący		
	Minister Kultury	Jednostka samorządu terytorialnego	Szkoły niepubliczne z uprawnieniami szkół publicznych
Polska	261	72	120
Dolnośląskie	20	5	14
Kujawsko-pomorskie	6	5	2
Lubelskie	17	1	12
Lubuskie	13	3	-
Małopolskie	21	6	7
Mazowieckie	29	11	26
Łódzkie	19	1	7
Opolskie	14	3	-
Podkarpackie	18	5	18
Podlaskie	7	-	5
Pomorskie	17	6	9
Śląskie	20	11	4
Świętokrzyskie	5	2	2
Warmińsko-mazurskie	16	-	2
Wielkopolskie	26	9	3
Zachodniopomorskie	13	4	9

(*) W zestawieniu nie uwzględniono szkół niepublicznych bez uprawnień szkół publicznych

Źródło: Centrum Edukacji Artystycznej

Minister Kultury prowadzi 261 szkół artystycznych, w których zatrudnionych jest 8 150 nauczycieli i kształci się 57 250 uczniów, a ponadto nadzoruje 72 szkoły prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego (jst), w których pracuje 2080 nauczycieli i kształci się 15 050 uczniów, oraz 271 niepublicznych szkół artystycznych, w tym 120 szkół posiadających uprawnienia szkół publicznych. W szkolnictwie niepublicznym pracuje 1 910 nauczycieli i kształci się 11 200 uczniów.

Całe szkolnictwo artystyczne liczy 604 szkoły, w których kształci się 83 500 uczniów i pracuje 12 140 nauczycieli.

Tabela 19. Uczniowie i absolwenci szkół artystycznych I i II stopnia prowadzonych przez Ministra Kultury

	1998/1999	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004
Uczniowie	58 000	57 500	57 000	57 000	57.000	57.250
Absolwenci	11 600	11 500	11 617	11 617	11.598	11.621

Źródło: Departament Szkolnictwa Artystycznego Ministerstwa Kultury, (do roku 2001/2002), Centrum Edukacji Artystycznej.

W szkołach muzycznych kształci się 48 661 uczniów, w szkołach baletowych – 683 uczniów, w szkołach plastycznych – 6 190 uczniów, w pozostałych szkołach – 1 716 uczniów.

Tabela 20. Studenci i absolwenci artystycznych szkół wyższych nadzorowanych przez Ministra Kultury

	1998/1999	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
Studenci	11.189	11.871	11.484	13.105	13.283	13.952	13.750
Absolwenci	1.805	1.699	1.715	1.703	2.087	2.136	

Źródło: Departament Szkolnictwa Artystycznego MK, 2004 r

W Polsce jest 18 wyższych państwowych szkół artystycznych, w tym 8 akademii muzycznych, 7 akademii sztuk pięknych, 2 uczelnie teatralne i 1 teatralno-filmowa. Najwięcej uczelni artystycznych działa w Warszawie, Krakowie i Łodzi (po 3), w Gdańsku, Katowicach, Poznaniu i Wrocławiu – po 2 uczelnie, w Bydgoszczy 1 uczelnia. Uzupełnieniem tej sieci są 4 jednostki zamiejscowe (filie) zlokalizowane w: Białymstoku (uczelnie macierzyste – Akademia Muzyczna w Warszawie i Akademia Teatralna w Warszawie), Szczecinie (uczelnia macierzysta – Akademia Muzyczna w Poznaniu) i Wrocławiu (uczelnia macierzysta – Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna w Krakowie). Przeciętna liczba zatrudnionych w uczelniach artystycznych wynosi ogółem 4624, z tego nauczycieli akademickich – 2973, pracowników nie będących nauczycielami akademickimi – 1651.

Tabela 21. Przeciętna liczba zatrudnionych w wyższych szkołach artystycznych

	2002	2003	2004
Ogółem	4547	4590	4624
w tym: nauczyciele akademicy	2938	2962	2973
pozostali	1609	1628	1651

Źródło: Departament Szkolnictwa Artystycznego MK, 2004 r

2.9. NAKŁADY FINANSOWE NA KULTURĘ

2.9.1. Wydatki na kulturę – budżet państwa

W celu stworzenia rzetelnych przesłanek dla porównania nakładów na kulturę warto przypomnieć, choćby w krótkiej perspektywie czasowej, skalę udziału wydatków na kulturę w budżecie państwa. Budżet państwa dla części 24. – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – w ustawie budżetowej na **2002 r.** zakładał wydatki ogółem w wysokości **1 087 176 tys. zł**, tj. spadek o 11% w relacji do ustawy budżetowej 2001 r. W kwocie tej **1 077 114 tys. zł** stanowiły wydatki bieżące, a **10 062 tys. zł** – wydatki majątkowe.

W wyniku tzw. cięć budżetowych w 2002 r., którymi szczególnie została dotknięta kultura, straciła ona w porównaniu z 2001 r. aż 123 mln zł, z tego w:

- inwestycjach 40 mln zł;
- konserwacji zabytków 15 mln zł;
- instytucjach kultury 35 mln zł;
- kinematografii 6 mln zł;
- zadaniach w dziedzinie mecenatu państwa 27 mln zł.

Kwoty wydatków dla instytucji kultury zostały ograniczone do wysokości 80% kwoty zaplanowanej w ustawie budżetowej na 2001 r. Jednak przy tak trudnej sytuacji finansowej państwa żadna instytucja kultury nie uległa likwidacji.

Natomiast wydatki na 2003 r., mimo znaczącego wzrostu budżetu na kulturę w porównaniu z 2002 r., osiągnęły poziom 2001 r. (wykonanie 2001 r. wyniosło – 1 186 675 tys. zł). Zaplanowane środki w ustawie budżetowej na 2003 r. w części 24. – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – wynosiły 1 171 497 tys. zł, co przyniosło wzrost o 7,8% w stosunku do ustawy budżetowej 2002 r. W kwocie tej 1 120 739 tys. zł stanowiły wydatki bieżące, a 50 758 tys. zł – wydatki majątkowe, które wzrosły pięciokrotnie w stosunku do 2002 r. Ponadto w rezerwach celowych budżetu państwa przewidziano dla działu 921. – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – środki w wysokości 14 781 tys. zł z przeznaczeniem na:

- dotacje dla państwowych instytucji kultury na poprawę wynagrodzeń pracowników artystycznych oraz pracowników działalności podstawowej (13 300 tys. zł);
- dotacje dla Polskiego Związku Niewidomych na dofinansowanie zadania w zakresie prowadzenia Centralnej Biblioteki Niewidomych (1 481 tys. zł).

Łączny budżet na 2003 r. z rezerwami celowymi wyniósł 1 186 278 tys. zł, tj. wzrósł o 9,1% w relacji do ustawy budżetowej 2002 r.

W ustawie budżetowej na 2004 r. wydatki ogółem dla części 24. – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, określono w wysokości 1 297 575 tys. zł co oznacza wzrost o 10,76% w stosunku do kwot zapisanych w ustawie budżetowej na 2003 r.

Wydatki zostały wykonane w wysokości 1 523,8 mln (w tym 26,3 mln zł stanowią wydatki, które w 2004 r. nie wygasły z upływem roku budżetowego) co stanowi 117,4% kwoty zapisanej w ustawie budżetowej na 2004 r. i 122 % wykonania z roku 2003.

2.9.2 Wykonanie budżetu za 2004 r. w części 24. – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

Dochody

W 2004 r. zrealizowane dochody wynosiły 51,4 mln zł i przekroczyły planowaną na 2004 r. wielkość o 2,2%. W stosunku do 2003 r. nastąpił wzrost dochodów o 576,2%.

Wydatki

Budżet części 24. - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – został określony ustawą budżetową na kwotę 1 297,6 mln zł, a wydatki zostały wykonane w wysokości 1.523,8 mln zł, (w tym 26,3 mln zł stanowią wydatki, które w 2004 r. nie wygasły z upływem roku budżetowego) co stanowi 99,7% budżetu po zmianach. W stosunku do 2003 r. nastąpił wzrost wydatków o 20,4%. Największy udział w wykonaniu wydatków części 24. miał dział 921– Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (50,22%), dział 801. – Oświata i wychowanie (26,92%), dział 803 – Szkolnictwo wyższe (19,16%). Pozostałe działy, tj. 750– Administracja publiczna, 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i 700. – Gospodarka mieszkaniowa, stanowiły łącznie 3,7% wydatków części 24.

Wydatki bieżące zamknęły się w kwocie 1 402 mln zł, a wydatki majątkowe– 94,6 mln zł.

Środki **specjalne** funkcjonowały w obrębie działu 801, 854 i 921. Związane były z działalnością szkolnictwa artystycznego, burs i internatów szkolnych, Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa oraz archiwów podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych.

W szkolnictwie artystycznym wpływy uzyskiwano z dobrowolnych wpłat, darowizn, dochodów z koncertów, z wypożyczania instrumentów, z usług ksero oraz organizacji kolonii. Środki przeznaczano m.in. na pokrycie wydatków rzeczowych szkół artystycznych, burs i internatów.

W Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa dochody 2 środków stanowiły dobrowolne wpłaty i darowizny na odbudowę polskich grobów i cmentarzy wojennych na Wschodzie oraz na upamiętnienie ofiar hitlerowskiego obozu zagłady w Bełżcu. W archiwach głównym źródłem przychodów było wykonywanie poszukiwań własnościowych i kwerend genealogicznych, mikrofilmowanie akt w ramach umów międzynarodowych itp.

Dodatkowo w dziale 921. powstał w 2003 r. środek specjalny pochodzący z dopłat do stawek w grach stanowiących monopol państwa, na mocy ustawy o grach i zakładach wzajemnych z 29 lipca 1992 r. Środek przeznaczany jest na wspieranie i promowanie kultury

w kraju i za granicą na zasadach ujętych w rozporządzeniu z 18 lipca 2003 r. Wpływy środka zaplanowano na 120 mln zł, uzyskano kwotę 120,6 mln zł. Wpłata do budżetu wyniosła 48 mln zł. Ze środka wydatkowano w formie dotacji 88,6 mln zł na wspieranie i promowanie zadań oraz m.in. 1,0 mln zł na nagrody i stypendia dla animatorów kultury, twórców i wykonawców. Łączne wydatki wyniosły 137,6 mln zł.

W roku 2004 w środkach specjalnych uzyskano przychody w łącznej kwocie 136,1 mln zł. Wydatki wyniosły 154,3 mln zł. i były o 2,9% niższe od kwoty planowanej po zmianach. Łączna wpłata do budżetu wyniosła 49,7 mln zł.

Gospodarstwa pomocnicze

Tę formę gospodarki finansowej prowadziło:

- 9 gospodarstw pomocniczych działających przy archiwach państwowych – w zakresie świadczenia usług archiwalnych oraz w ograniczonych rozmiarach – działalności wydawniczej;
- 2 gospodarstwa pomocnicze w placówkach oświatowych;
- Zakład Gospodarczy przy Ministerstwie Kultury, którego głównym zakresem działania jest obsługa centrali Ministerstwa Kultury.

Gospodarstwa pomocnicze koszty swej działalności pokrywały z dochodów uzyskiwanych ze sprzedaży usług. W 2004 r. uzyskały przychody w kwocie 14,8 mln zł, tj. 100,8% planu po zmianach. Wydatki wyniosły 14,7 mln zł, tj. 100% planu po zmianach. Łączna wpłata do budżetu państwa w wysokości 50% zysku wyniosła 9 tys zł.

Dotacje podmiotowe

Udzielone w 2004 r. 139 jednostkom dotacje podmiotowe w kwocie 717,045 mln zł stanowiły blisko połowę budżetu części 24. W stosunku do ustawy budżetowej dotacje podmiotowe były większe o 19,2%.

I tak w 2004 r. przekazano do 83 niepublicznych szkół artystycznych o uprawnieniach szkół publicznych dotacje w wysokości 9,89 mln zł; 18 wyższych uczelni otrzymało dotacje podmiotowe w ogólnej kwocie 278,98 mln zł. W dziale 921. – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – przyznano dotacje 38 podmiotom, z tego 5 instytucjom filmowym na produkcję i opracowywanie filmów - kwotę 23,06 mln zł; 3 ośrodkom ochrony zabytków – kwotę 15,74 mln zł; 34 instytucjom kultury – 389,38 mln zł. Wśród tych ostatnich najliczniejszą grupę (14) stanowią muzea, które w roku ubiegłym otrzymały dotacje podmiotowe na ogólną kwotę 161,52 mln zł. Wielkość dotacji dla instytucji artystycznych:

Teatru Narodowego, Narodowego Starego Teatru w Krakowie oraz Filharmonii Narodowej i Teatru Wielkiego – Opery Narodowej zamknęła się kwotą 109,93 mln zł.

Fundusz Promocji Twórczości

Fundusz Promocji Twórczości został utworzony na mocy ustawy z dnia 4 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 2000, Nr 80, poz. 904, z późn. zm.). Nie ma osobowości prawnej, a jego dysponentem jest Minister Kultury.

Źródłem dochodów funduszu były wpływy od producentów i wydawców ze sprzedaży egzemplarzy utworów literackich, muzycznych itp., których czas ochrony autorskich praw majątkowych upłynął, oraz z odsetek bankowych.

Dochody i wydatki funduszu w 2004 r. wynosiły:

- stan środków na początku roku – 409 tys. zł;
- przychody – 598 tys. zł;
- wydatki bieżące – 567 tys. zł;
- stan środków na koniec roku – 440 tys. zł.

Środki funduszu zostały rozdysponowane przede wszystkim na :

- 43 stypendia twórcze w dziedzinie literatury, muzyki i plastyki – 387 tys. zł;
- 10 dotacji na wydawnictwa książkowe – 21 tys. zł;
- jednorazowe zapomogi dla 38 twórców – 158 tys. zł;
- inne – 1 tys. zł.

Zapomogi udzielane są tym twórcom, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej lub zdrowotnej.

2.9.3 Informacja o wielkościach zapisanych w ustawie budżetowej na 2005 r. dla działu 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego oraz w części 24 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Przyjęcie NSRK na lata 2004-2013 znalazło swój wyraz w planie budżetu państwa przeznaczanego na wydatki związane z kulturą na 2005 rok.

Nakłady budżetu państwa ogółem na kulturę (dz. 921) w ustawie budżetowej na 2005 r. wynoszą 965,6 mln zł (łącznie z rezerwami celowymi: na odnowienie zasobów bibliotecznych – 30,0 mln zł i na zakończenie remontu i modernizacji zabytkowego budynku

„Opery” we Wrocławiu – 15,0 mln zł.) i wzrastają w stosunku do ustawy budżetowej 2004 r. o 2,4 %.

Dochody

Budżet państwa na 2005 r., dla części 24 – Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego, zakłada dochody budżetowe w wysokości 1,02 mln zł. W stosunku do łącznych dochodów budżetu państwa stanowią one znikome wielkości 0,0006 % tej kwoty.

Wydatki

W ramach części 24 – Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego, w ustawie budżetowej na 2005 rok założono wydatki w łącznej kwocie 1 585,9 mln zł, tj. wzrost o 10,9% do ustawy budżetowej 2004 roku². W kwocie tej 1 510,4 mln zł stanowią wydatki bieżące, a 75,5 mln zł – wydatki majątkowe.

W łącznej kwocie wydatków planowanych na 2005 rok dla części 24, wydatki poszczególnych działów są następujące:

Dział 750 – administracja publiczna – z zaplanowanej w tym dziale kwoty 34,7 mln zł, stanowiącej 2,2 % budżetu Ministra Kultury na wydatki bieżące przypada 33,4 mln zł, a na wydatki majątkowe 1,3 mln zł. Wydatki tego działu stanowią 97,5 % wydatków ustawy budżetowej 2004 rok. Spadek ten wynika z założeń do projektu budżetu, które określały wydatki pozapłacowe na poziomie 87 % ustawy 2004 roku.

Dział 752 – obrona narodowa – wydatki tego działu w kwocie 0,05 mln zł – przeznaczone będą głównie na szkolenia obronne. Planowana kwota wydatków obejmuje realizację zadań wynikających z „Programu Pozamilitarnego Przygotowań Obronnych RP w latach 2005-2010”.

Dział 801 – oświata i wychowanie – na wydatki w tym dziale na 2005 r. założono kwotę w wysokości 418,0 mln zł, stanowiącą 26,4 % budżetu MK. Z kwoty tej 411,9 mln zł to wydatki bieżące, a 6,1 mln zł – wydatki majątkowe. W porównaniu z ustawą roku ubiegłego wydatki tego działu wzrastają o 9,2%. Wzrost ten wynika z zabezpieczenia środków na częściowe wyrównanie braków finansowych szkół z lat ubiegłych. Wzrost ten nie zabezpiecza jednak w pełni potrzeb szkół z zakresu remontów i bieżącego utrzymania. Środki tego działu przeznaczone zostaną na finansowanie działalności 253 jednostek szkolnictwa artystycznego, Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej w Warszawie oraz Centrum Edukacji Artystycznej w Warszawie, które sprawuje nadzór

² W warunkach porównywalnych, tj. łącznie z rezerwą dla samorządowych instytucji kultury przejętych przez te samorzady z dniem 1 stycznia 1999 r.

dydaktyczny i finansowy nad szkołami I i II stopnia, jak również na zadania z zakresu działalności artystycznej w celu promowania najbardziej uzdolnionej młodzieży.

Dział 803 – szkolnictwo wyższe – z kwoty 338,7 mln zł, stanowiącej 21,4 % budżetu resortu, 324,8 mln zł stanowią wydatki bieżące, zaś 13,8 mln zł to wydatki majątkowe. W porównaniu z ustawą roku ubiegłego wydatki tego działu wzrastają o 27,0 %. Wzrost ten w dużej mierze wynika z wdrożenia III etapu poprawy poziomu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń pracowników szkolnictwa wyższego. Z wydatków tego działu finansowana będzie działalność 18 uczelni artystycznych, z tego na działalność dydaktyczną, pomoc materialną dla studentów i pozostałe wydatki związane z bieżącą działalnością.

Dział 854 – edukacyjna opieka wychowawcza – w tym dziale zaplanowano kwotę 19,9 mln zł, stanowiącą 1,3 % budżetu resortu, z tego 19,6 mln zł. stanowią wydatki bieżące, a 0,3 mln zł – to wydatki majątkowe. W porównaniu z ustawą roku ubiegłego wydatki tego działu wzrastają o 6,0 %. Wzrost ten wynika z zabezpieczenia środków na częściowe wyrównanie braków finansowych szkół z lat ubiegłych. Zaplanowane środki przeznaczone zostaną na sfinansowanie działalności 29 państwowych internatów i burs szkolnictwa artystycznego.

Dział 921 – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – przeznaczona dla tego działu kwota 774,6 mln zł stanowi 48,8 % budżetu resortu. Wydatki na kulturę w cz. 24 – KiODN wzrastają w stosunku do ustawy budżetowej na rok 2004³ o 6,6 %. Wzrost ten podyktowany jest w szczególności potrzebą zabezpieczenia środków na: realizację programu wieloletniego „Dziedzictwo Fryderyka Chopina 2010”, realizację „Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013”. W powyższej kwocie – 720,6 mln zł przypada na wydatki bieżące, a 53,9 mln zł – na wydatki majątkowe.

Ponadto wydatki tego działu planuje się przeznaczyć na: finansowanie działalności państwowych instytucji kultury i państwowych instytucji filmowych, finansowanie różnych zadań w sferze kultury jak i finansowanie działalności jednostek budżetowych, z tego: Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa oraz Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Gospodarstwa pomocnicze

W tej formie gospodarkę finansową, w ramach części 24-KiODN, prowadzi Zakład Gospodarczy, którego głównym zakresem działania jest obsługa centrali MK oraz gospodarstwa pomocnicze, działające przy archiwach państwowych, głównie w zakresie porządkowania materiałów archiwalnych w archiwach zakładowych oraz produkcyjnej

² j.w.

działalności drukarsko - wydawniczej.

Ponadto działalność gospodarstwa pomocniczego prowadzą dwie jednostki szkolnictwa artystycznego: w Koszalinie przy Zespole Państwowych Szkół Muzycznych i w Opolu przy Bursie Szkół Artystycznych, które wspomagają regulowanie wydatków rzeczowych szkoły i internatu, zapobiegając w ten sposób zobowiązaniom.

Na 2005 rok gospodarstwa pomocnicze uzyskają przychody w kwocie 8,7 mln zł, a wydatki również wyniosą 8,7 mln zł.

Dotacje podmiotowe

W ustawie budżetowej na rok 2005 w ramach wydatków budżetowych dla części 24-KiODN udzielane będą dotacje podmiotowe w ogólnej kwocie 791,1 mln zł dla następujących jednostek organizacyjnych: instytucji kultury, instytucji filmowych, szkół wyższych, szkół niepublicznych lub innych placówek oświatowo – wychowawczych. Zaplanowane w cz. 24 dotacje podmiotowe przeznaczane są na działalność i utrzymanie w/w jednostek i realizowane będą w ramach następujących działów budżetowych:

dział 801 – oświata i wychowanie - 11,3 mln zł to datacje dla około 115 niepublicznych szkół artystycznych.

dział 803 – szkolnictwo wyższe – 323,1 mln zł to datacje dla 18 uczelni artystycznych.

dział 921 – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 456,7 mln zł to dotacje dla 35 państwowych instytucji kultury i 4 państwowych instytucji filmowych.

Fundusz Promocji Twórczości

Fundusz Promocji Twórczości jest funduszem celowym, utworzonym na mocy ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904 z późn. zm.). Celem funduszu jest przyznawanie stypendiów i pomocy socjalnej twórcom z różnych dziedzin sztuki oraz dofinansowanie kosztów wydań utworów o szczególnym znaczeniu dla kultury i nauki, a także wydań dla niewidomych.

O przyznaniu środków z funduszu decyduje Minister Kultury przy współpracy Komisji opiniującej wnioski, a składającej się z przedstawicieli środowisk twórczych.

Stypendia wypłacane z Funduszu są formą finansowego wsparcia twórców przez państwo, realizowane przez Ministra Kultury; są elementem jego mecenatu.

Dają one możliwość debiutu artystycznego młodym ludziom, a twórcom z pewnym dorobkiem – skoncentrowania się na pracy artystycznej poprzez zapewnienie im stabilizacji finansowej w czasie wypłacania stypendium. Stan Funduszu na początek 2005 roku założono

że wyniesie 0,4 mln zł. Przychodami Funduszu Promocji Twórczości są wpływy pochodzące od wydawców i producentów egzemplarzy nie chronionych prawem autorskim utworów literackich, plastycznych, fotograficznych i kartograficznych. Przychody zaplanowane zostały w kwocie 0,8 mln zł.

Planowane na 2005 rok wydatki Funduszu wynoszą 0,9 mln zł., w tym: na dofinansowanie wydawnictw książkowych przypada 0,1 mln zł., na stypendia twórcze 0,6 mln zł, na zapomogi socjalne 0,2 mln zł. Stan Funduszu na koniec 2005 roku wyniesie 0,3 mln zł.

Fundusz Promocji Kultury

Przychody Funduszu stanowią 20 % wpływów z dopłat do stawek w grach losowych stanowiących monopol państwa. Na rok 2005 przychody zostały zaplanowane w kwocie 122,0 mln zł. Planowane na 2005 rok wydatki Funduszu wynoszą również 122,0 mln zł, z tego : 60,0 mln zł na wydatki majątkowe i 62,0 mln zł na wydatki bieżące. Środki Funduszu przeznaczone zostaną na promowanie i wspieranie, określonych w ustawie o grach i zakładach wzajemnych, zadań z dziedziny kultury, w tym również zadań o charakterze inwestycyjnym.

Ze względu na przyjętą Strategię niezbędne jest w przyszłych ustawach budżetowych utrzymanie kwoty co najmniej 30 mln zł. na zakupy książek do bibliotek do roku 2013 oraz wydatków związanych z przyjętym przez Rząd wieloletnim programem inwestycyjnym „Dziedzictwo Fryderyka Chopina 2010”. Począwszy od 2006 r. wydaje się także niezbędne zaplanowanie w budżecie państwa środków potrzebnych na wkład publiczny w ramach MF EOG oraz Mechanizmu Szwajcarskiego.

2.9.4. Wydatki na kulturę – budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wydatki jst na kulturę w roku 2003 zamknęły się kwotą **2 629 085 tys. zł.** i w porównaniu z rokiem 2002 wzrosły o **0,8%**. W pierwszych trzech kwartałach roku 2004 wydatki wyniosły **1 997 989 tys. zł.** Najwyższy udział w wydatkach jst na kulturę i ochronę dziedzictwa w 2003 r miały wydatki na:

- Domy i ośrodki kultury - 27% wydatków jst ogółem na kulturę
- Biblioteki - 26% wydatków
- Muzea – 12% wydatków
- Teatry dramatyczne i lalkowe – 9,4% wydatków.

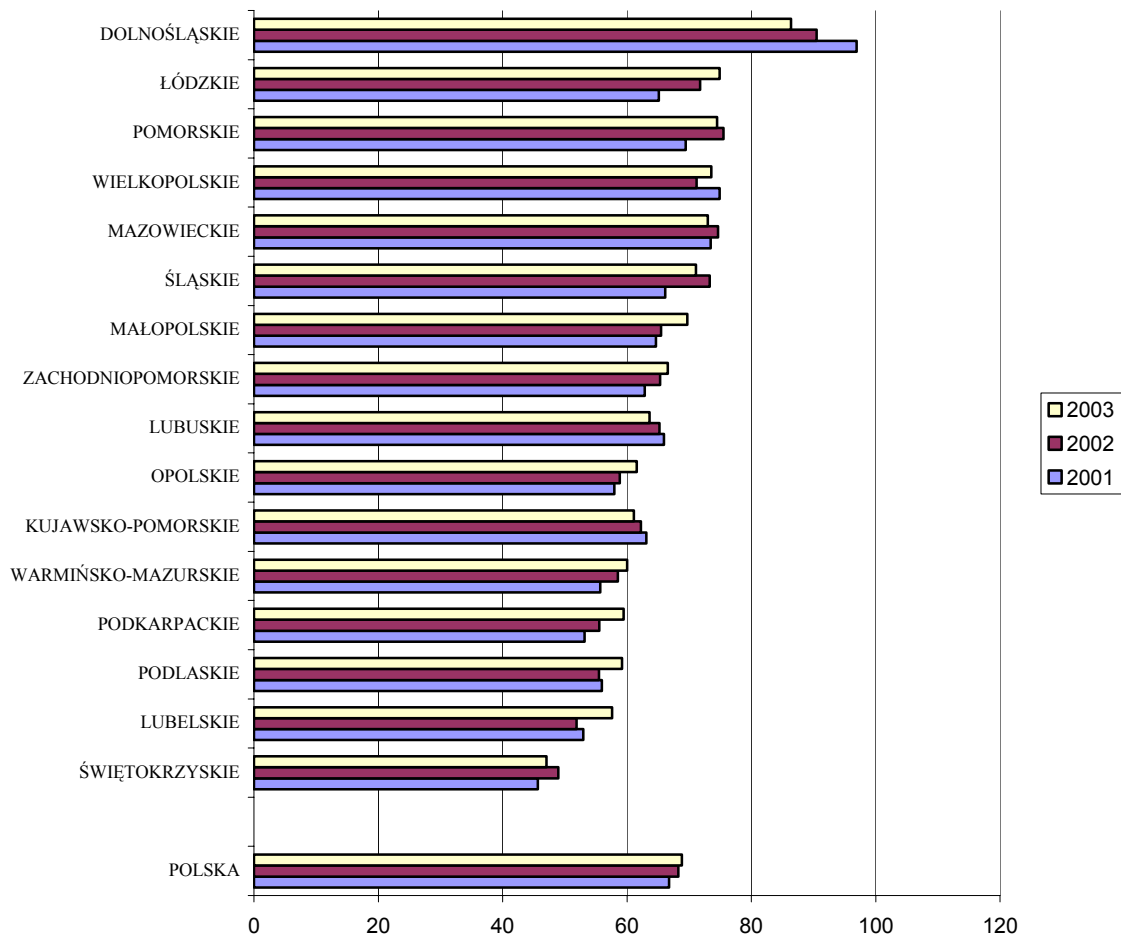
W układzie wojewódzkim wydatki jst na kulturę i ochronę dziedzictwa w przeliczeniu na **jednego mieszkańca** były w roku 2003 najwyższe w województwie dolnośląskim (mimo że w ciągu trzech lat zmniejszyły się o ok. 10 zł na osobę) i wyniosły ok. **87 zł**. Najniższe wydatki na 1 mieszkańca zanotowano w 2003 r., podobnie jak w poprzednich latach w województwie świętokrzyskim (**ok. 47 zł**). W grupie województw o najniższych wydatkach jst na mieszkańca znalazły się także: lubelskie i podlaskie. Są to jednocześnie województwa w których w latach 2001-2003 zanotowano **wzrost wydatków na kulturę na 1 mieszkańca**. **Wzrost wydatków** na jednego mieszkańca zanotowano ponadto w województwach: łódzkim, pomorskim, śląskim, podkarpackim i warmińsko- mazurskim.

Tab.22. Nakłady finansowe jednostek samorządu terytorialnego na kulturę w latach 1999 - 2003

Województwa	Nakłady na kulturę w zł na jednego mieszkańca					Wskaźnik nakładów w relacji do średniej województw				
	1999	2000	2001	2002	2003	1999	2000	2001	2002	2003
Dolnośląskie	72,8	87,6	96,9	90,5	86,39	1,37	1,48	1,51	1,38	1,30
Kujawsko-pomorskie	50,1	54,7	63,1	62,2	61,11	0,94	0,92	0,99	0,95	0,92
Lubelskie	47,9	52,3	52,9	51,9	57,59	0,90	0,88	0,83	0,79	0,87
Lubuskie	51,8	59,2	66,0	65,2	63,62	0,97	1,00	1,03	1,00	0,96
Łódzkie	56,0	59,2	64,9	71,8	74,88	1,06	1,00	1,01	1,10	1,13
Małopolskie	59,2	68,4	64,8	65,5	69,68	1,12	1,15	1,01	1,004	1,05
Mazowieckie	57,0	71,6	73,5	74,6	72,98	1,07	1,21	1,15	1,14	1,10
Opolskie	55,5	55,0	57,7	58,8	61,57	1,04	0,93	0,90	0,90	0,93
Podkarpackie	45,7	49,4	53,2	55,6	59,45	0,86	0,83	0,83	0,85	0,90
Podlaskie	42,4	48,5	55,9	55,5	59,22	0,80	0,82	0,87	0,85	0,89
Pomorskie	50,6	62,3	69,6	75,5	74,50	0,95	1,05	1,09	1,15	1,13
Śląskie	54,0	63,2	65,9	73,3	71,10	1,02	1,07	1,03	1,12	1,07
Świętokrzyskie	40,1	42,9	45,6	49,0	47,03	0,76	0,72	0,71	0,75	0,71
Warmińsko-mazurskie	48,1	53,0	55,7	58,5	60,03	0,90	0,89	0,87	0,89	0,91
Wielkopolskie	53,7	61,7	75,0	71,2	73,58	1,01	1,04	1,17	1,09	1,11
Zachodniopomorskie	64,8	58,7	62,9	65,3	66,55	1,22	0,99	0,98	1,001	1,01
Średnia arytmetyczna	53,1	59,2	64,0	65,2	66,21	1,0	1,0	1,0	1,0	1,00
Współczynnik zmienności	0,15	0,18	0,18	0,16	0,14	-	-	-	-	-

Źródło: Obliczenia własne.

Rys. 12. Wydatki samorządowe na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego *per capita* w latach 2001 -2003

Źródło: Dane GUS za kolejne lata

wydatki w zł

2.9.3.1 Wydatki samorządów wojewódzkich

Wydatki województw na kulturę i ochronę dziedzictwa **wzrosły w roku 2003** w stosunku do roku 2002 o **5,7%** i **wyniosły 662 977 tys. zł**. W pierwszych trzech kwartałach 2004 r nakłady te były równe 454 735 tys. zł.

W **roku 2003** samorzady wojewódzkie wydatkowały średnio **17,4 zł na jednego mieszkańca na kulturę**. W grupie województw o najwyższych wydatkach znalazły się: łódzkie (27,26zł na jednego mieszkańca), pomorskie (23,26zł) i wielkopolskie(20,86 zł). Najmniej wydano w województwie: świętokrzyskim (11,83 zł na jednego mieszkańca), śląskim (13,57 zł) i opolskim (13,80 zł).

2.9.3.2 Wydatki powiatów

W roku 2003 powiaty wydatkowały na kulturę i ochronę dziedzictwa 55 043 tys. zł, co stanowiło **73,3% środków** jakie na ten cel przeznaczono w roku 2002 (**spadek poziomu wydatków o 26,7%**).

W pierwszych trzech kwartałach 2004 r. powiaty wydały na kulturę 36 945 tys. zł. W roku 2003 udział wydatków na kulturę w ogólnych wydatkach budżetów powiatów był równy średnio 0,48% i wahał się od 0,24% w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego do 0,84% w powiatach województwa łódzkiego.

Średnio **na jednego mieszkańca** powiaty przeznaczały w 2003 r. na kulturę i ochronę dziedzictwa 1,44 zł – najwięcej powiaty województwa świętokrzyskiego (2,61 zł) najmniej - powiaty województwa kujawsko-pomorskiego - 0,65 zł na jednego mieszkańca.

2.9.3.3 Wydatki miast na prawach powiatu

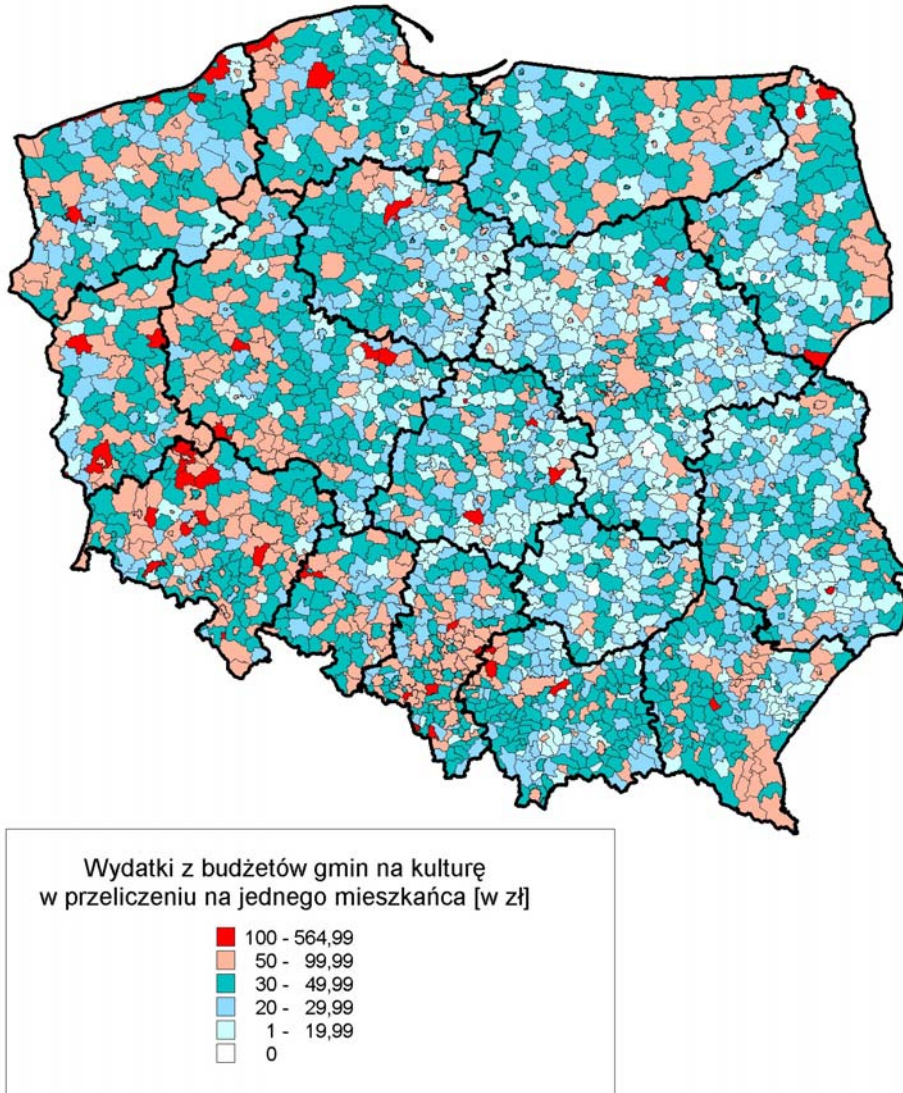
Wydatki miast na prawach powiatu wzrosły w roku 2003 w porównaniu z rokiem 2002 o 14,3% i wyniosły 863 626 tys. zł. W pierwszych trzech kwartałach roku 2004 wydatkowano 679 017 tys. zł. W strukturze wydatków miast na prawach powiatu na kulturę dominują wydatki na biblioteki – 26% wydatków, domy i ośrodki kultury -17,9%, teatry dramatyczne i lalkowe -17% i muzea – 10%. W roku 2003 miasta na prawach powiatu przeznaczyły na kulturę średnio **22,61 zł na jednego mieszkańca**. Najwyższe były, kolejny rok z rzędu wydatki Sopotu – 189,36zł na jednego mieszkańca, Suwałk (130,7 zł), Koszalina (120,67 zł) i Jeleniej Góry (114,26 zł)

Najmniej na jednego mieszkańca na kulturę wydano w roku 2003 w: Zielonej Górze (26,74 zł), Rzeszowie (31,89zł), Bytomiu (32,73), Bydgoszczy(33,72 zł) i Radomiu (35,43 zł).

2.9.3.4 Wydatki gmin

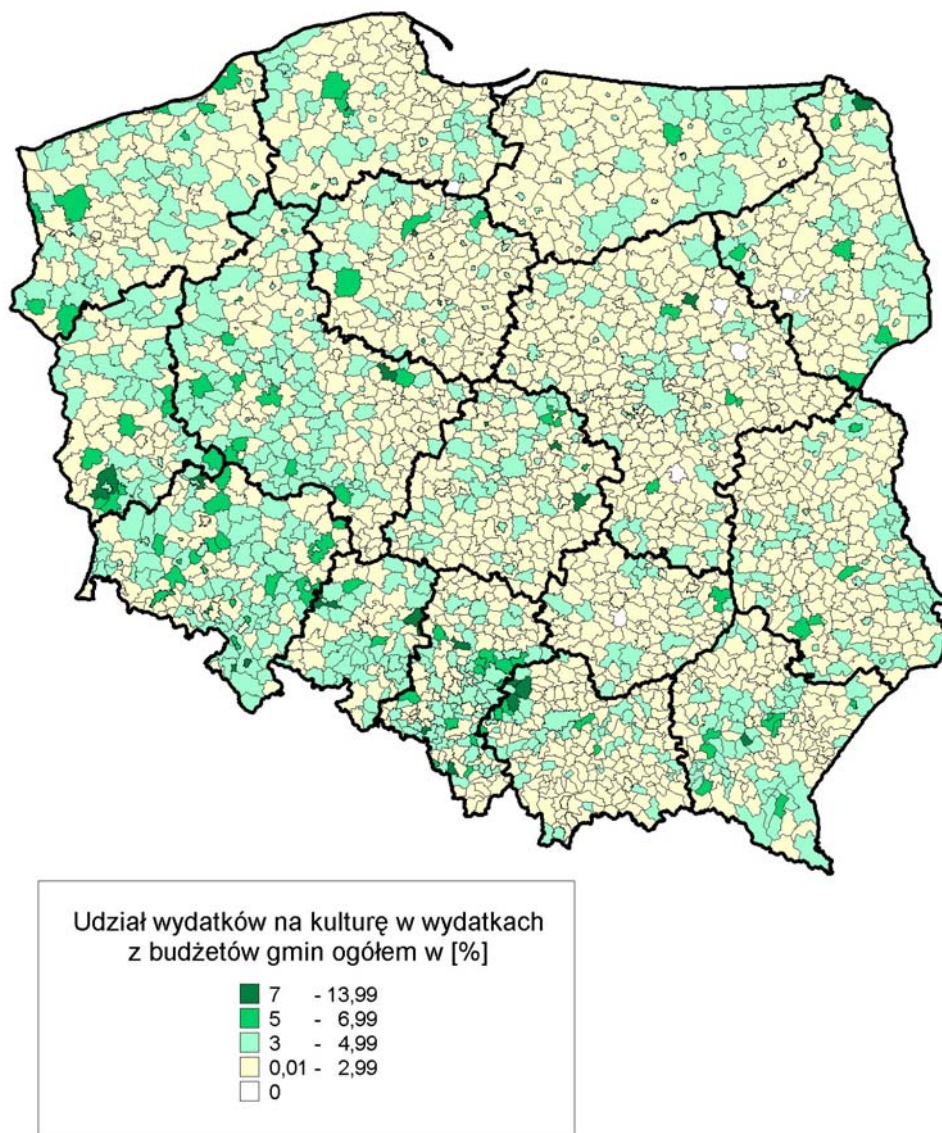
W 2003 r. wydatki gmin na kulturę wyniosły 1.047.739 tys. zł. i były ok. 8% niższe od nakładów w 2002 r. W roku 2003 gminy przeznaczały na kulturę średnio 2,95% swych wydatków budżetowych ogółem – najwięcej gminy województwa dolnośląskiego – 3,72%, najmniej gminy województwa świętokrzyskiego - 2,24%. Najwyższe **wydatki na jednego mieszkańca** zanotowano w roku 2003 w gminach województwa dolnośląskiego – 65,38 zł, najniższe w gminach województwa świętokrzyskiego - 32,53zł.

Rysunek 13. Wydatki gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa w roku 2003 w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Źródło: Bank Danych Regionalnych 2003, GUS 2004, obliczenia własne.

Rysunek 14. Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa w wydatkach budżetów gmin w roku 2003 (w %)

Źródło: Bank Danych Regionalnych 2003, GUS 2004, obliczenia własne.

2.9.4 Wydatki na kulturę – budżety gospodarstw domowych

Istotnym elementem dopełniającym obraz sytuacji kultury w regionach jest przyjęcie perspektywy „klientów” w charakterystyce dostępności kultury, co oznacza analizę możliwości skorzystania z oferowanych usług i dóbr kultury przez potencjalnych odbiorców.

Tabela 23. Przeciętne miesięczne wydatki gospodarstw domowych na wybrane dobra i usługi w latach 1993–2003 (na jedną osobę w zł)

Wyszczególnienie	Lata										
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
w zł											
Wydatki ogółem	169,3	218,61	276,32	351,00	427,91	503,03	549,76	599,49	609,72	625,08	643,84
w tym:	163,38	209,33	264,13	335,55	407,51	483,56	530,15	577,62	585,72	599,49	618,08
Towary i usługi konsumpcyjne											
w tym:	2,73	4,01	5,26	6,64	8,36	5,13	7,32	8,61	9,02	9,63	10,3
Edukacja											
Kultura*	6,58	8,35	10,24	12,99	16,30	-	-	-	-	-	-
Sport, turystyka i wypoczynek*	2,29	3,21	4,62	5,56	7,41	-	-	-	-	-	-
Rekreacja i kultura	8,87	11,56	14,86	18,55	23,71	31,40	37,14	40,08	39,73	40,46	42,49
Żywnienie w placówkach gastronomicznych	1,30	1,55	1,93	2,33	3,21	5,31	4,27	7,59	7,72	7,94	8,34
Rok poprzedni = 100											
Wydatki ogółem	-	129,1	126,4	127,0	121,9	117,6	109,3	109,0	101,71	102,5	103,0
Towary i usługi konsumpcyjne	-	128,1	126,2	127,0	121,4	118,7	109,6	109,0	101,40	102,3	103,1
Rekreacja i kultura	-	130,3	128,5	124,8	127,8	132,4	118,3	107,9	99,13	101,83	105,0
Żywnienie w placówkach gastronomicznych	-	119,2	124,5	120,7	137,8	165,4	80,4	177,8	101,71	102,84	105,0

* Od roku 1998 wydatki na kulturę oraz sport, turystykę i wypoczynek są podawane łącznie.

Źródło: *Budżety gospodarstw domowych z lat 1993–2001*, GUS, Warszawa; *Warunki życia ludności z lat 1993–2001*, GUS, Warszawa; *Sytuacja gospodarstw domowych w 2003 r. w świetle wyników badań budżetów gospodarstw domowych*.

Tabela 24. Udział wydatków na wybrane artykuły i usługi kulturalne w przeciętnych wydatkach na kulturę na jedną osobę rocznie w gospodarstwach domowych w latach 1998–2003 (w %)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe ogółem					
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Gazety i czasopisma	21,9	17,8	18,4	19,0	18,1	17,3
Książki i inne wydawnictwa	6,1	4,5	4,8	5,5	5,2	5,1
Opłaty za wstęp do teatrów, instytucji muzycznych i kin	3,2	3,5	3,0	3,9	4,0	5,3
Zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku	6,1	8,3	7,6	4,3	3,8	3,7
w tym zestawy	3,7	5,5	4,6	2,4	2,2	1,7
Zakup telewizorów	8,5	10,5	10,6	6,6	6,5	6,0
Zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania obrazu	3,4	3,5	3,8	2,2	2,5	3,1
w tym zestawy	1,4	1,6	1,4	0,7	1,3	1,8
Zakup nośników dźwięku i obrazu	5,1	4,2	4,7	4,7	4,4	4,0
Opłaty za abonament radiowy i telewizyjny	14,4	11,1	11,5	15,6	16,4	15,6
Opłaty za telewizję kablową	8,5	8,6	11,5	13,9	14,0	15,0

Źródło: Kultura w 1998 r., w 1999 r., w 2000 r., w 2001r., w 2002 r. Informacje i opracowania statystyczne GUS, Warszawa 1999, 2000, 2001, 2002.

W 2002 roku przeciętne miesięczne wydatki na osobę na kulturę i rekreację wynosiły w skali Polski 38,40zł. W porównaniu do 2001 roku nastąpił 1% wzrost średnich wydatków na kulturę i rekreację. Średnie wydatki gospodarstw domowych zlokalizowanych w Warszawie wzrosły (o 11%) do poziomu 111,00zł miesięcznie na osobę. Podobnie jak w latach ubiegłych zauważalny jest znaczący wpływ Warszawy na poziom wydatków krajowych jak i liczonych szczegółowo dla województwa mazowieckiego.

W ujęciu wojewódzkim, najmniejsze wydatki odnotowano w województwie świętokrzyskim w wysokości 24,54zł miesięcznie na osobę, najwyższe zaś w województwie dolnośląskim 41,76zł. Mediana obliczona dla Polski ogółem wynosi 38,00zł, co oznacza 118% wzrost w stosunku do roku 2001.

W 2003 roku przeciętne miesięczne wydatki na osobę na kulturę i rekreację wynosiły 54,77zł miesięcznie na osobę w skali Polski. **W porównaniu do 2002 r w 2003 r nastąpił 42% wzrost średnich wydatków na kulturę i rekreację.** Średnie wydatki gospodarstw domowych zlokalizowanych w Warszawie wzrosły (o 45%) do poziomu 161,85zł miesięcznie na osobę. W ujęciu wojewódzkim, najmniejsze wydatki odnotowano w województwie świętokrzyskim w wysokości 40,50zł miesięcznie na osobę, najwyższe zaś w województwie mazowieckim 56,52zł. Mediana obliczona dla Polski ogółem wynosi 26,86zł, co oznacza 30% spadek w stosunku do ubiegłego roku.

Analiza regionalnego zróżnicowania przeciętnych wydatków na kulturę i rekreację w ujęciu czteroletnim, pozwala na wyodrębnienie trzech grup województw ze względu na stosunek średnich wydatków w województwie wobec średniej krajowej, które przedstawiono w Tabeli 24.

Tabela 25. Regionalne zróżnicowanie wydatków na kulturę i rekreację (w latach 1999 - 2003)

Poniżej średniej krajowej	Zbliżone do średniej krajowej	Powyżej średniej krajowej
Warmińsko – mazurskie Świętokrzyskie Podkarpackie Lubelskie Podlaskie Kujawsko – pomorskie Wielkopolskie Mazowieckie (bez Warszawy)	Lubuskie Zachodniopomorskie	Śląskie Łódzkie Dolnośląskie Pomorskie Małopolskie Opolskie Warszawa

Źródło: opracowanie własne.

Powyższa tabela dzieli polskie województwa na trzy grupy. Pierwsza – to województwa o przeciętnych wydatkach na kulturę i rekreację wyższych od średniej krajowej, do drugiej zaliczono województwa o zbliżonym do średniej poziomie wydatków, grupa trzecia przedstawia województwa o niższym od średniej krajowej poziomie przeciętnych wydatków na kulturę i rekreację. Celowe wykluczenie grupy gospodarstw domowych z Warszawy zdecydowanie obniżyło pozycję województwa mazowieckiego, decydując o jego przesunięciu do grupy województw o przeciętnych wydatkach poniżej średniej krajowej.

Analiza danych przedstawiających wydatki poniesione przez gospodarstwa domowe na usługi w zakresie rekreacji i kultury ukazuje bardzo silną prawostronność rozkładów wydatków gospodarstw domowych w poszczególnych regionach reprezentowaną przez wysokie poziomy współczynnika skośności. Silna prawostronność rozkładów wydatków oznacza dominację małych bądź bardzo małych wydatków, a wartość średniej ważonej jest zawyżona przez kilka skrajnie wysokich wartości (na przykład w województwie dolnośląskim

w roku 2000). Należy zatem stwierdzić, że jakiegokolwiek dalsze wnioskowanie oparte na analizie średnich powinno być traktowane z dużą ostrożnością.

Tabela 26. Mediana rozkładu wydatków na usługi kultury i rekreacji według regionów, lata 1999 – 2003

Region	Wartość mediany w roku (w zł)					Dynamika zmian (w %)				Przeciętne tempo zmiany
	1999	2000	2001	2002	2003	2000/1999	2001/2000	2002/2001	2003/2002	
Polska ogółem	5,00	4,88	6,30	7,05	18,18	97,50	129,23	111,90	257,90	38,09
Warszawa	11,33	11,50	18,45	20,00	55,24	101,47	160,43	108,40	276,18	48,58
reszta kraju	4,75	4,75	6,30	7,05	17,53	100,00	132,63	111,90	248,64	38,60
dolnośląskie	4,40	3,83	5,85	7,05	17,53	87,12	152,61	120,51	248,64	41,28
kujawsko - pomorskie	4,48	4,92	6,30	7,05	17,77	109,87	128,14	111,90	252,10	41,17
lubelskie	4,00	3,13	5,22	6,00	15,86	78,13	167,11	114,89	264,40	41,12
lubuskie	5,30	5,75	6,78	9,55	27,08	108,49	117,83	140,96	283,60	50,35
łódzkie	5,30	6,61	8,10	10,00	29,05	124,62	122,63	123,46	290,48	53,01
małopolskie	5,30	5,75	7,14	7,37	17,53	108,49	124,22	103,13	237,96	34,86
mazowieckie	6,00	6,90	8,76	9,00	24,52	115,00	126,96	102,74	272,42	42,18
mazowieckie (bez Warszawy)	3,67	4,23	6,00	6,00	17,27	115,45	141,73	100,00	287,88	47,32
opolskie	5,30	5,75	8,30	8,60	23,53	108,49	144,35	103,61	273,60	45,16
podkarpackie	4,29	4,60	5,53	6,97	17,65	107,15	120,29	125,98	253,16	42,39
podlaskie	2,65	2,05	6,21	7,03	17,53	77,36	303,05	113,15	249,38	60,37
pomorskie	3,60	5,45	7,00	7,95	21,92	151,39	128,44	113,57	275,71	57,08
śląskie	5,30	5,38	6,30	7,05	17,53	101,42	117,21	111,90	248,64	34,86
świętokrzyskie	2,65	0,50	5,15	4,91	17,35	18,87	1030,00	95,24	353,82	59,97
warmińsko - mazurskie	4,95	4,30	6,30	7,05	17,53	86,87	146,51	111,90	248,64	37,18
wielkopolskie	5,00	4,00	6,30	7,05	18,09	80,00	157,50	111,90	256,61	37,92
zachodniopomorskie	3,53	4,00	6,30	6,91	17,53	113,21	157,50	109,72	253,59	49,24

Źródło: obliczenia własne.

W latach 1999 – 2003 mediana wydatków na usługi kultury i rekreacji na osobę w skali ogólnopolskiej wzrosła z poziomu 5,00zł (w roku 1999) do poziomu 18,18zł w 2003 roku, co oznacza przeciętne roczne 38,09% tempo wzrostu. Wyraźnie zarysowuje się silna dominacja mieszkańców Warszawy, gdzie przeciętne tempo wzrostu wynosi 48,58% wobec 38,60% tempa wzrostu wydatków pozostałych gospodarstw domowych. Ponadto, mieszkańcy Warszawy wydają ponad dwukrotnie więcej od osób spoza Warszawy. W ujęciu regionalnym obserwuje się w okresie 1999 – 2003 rosące przeciętne tempo zmiany wartości mediany wydatków. Do województw o najsilniejszym tempie wzrostu należą: podlaskie, świętokrzyskie oraz pomorskie. Najślabsze tempo wzrostu wydatków obserwuje się w regionach: śląskim, małopolskim i warmińsko – mazurskim.

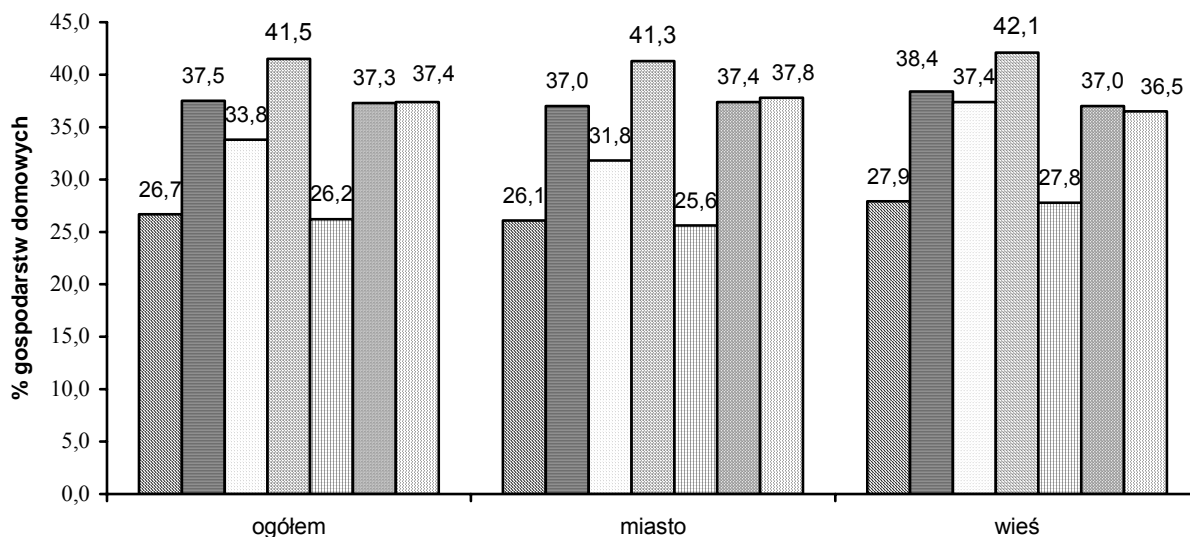
Przeciętnie, najwyższe wydatki na kulturę i rekreację obserwowane są w gospodarstwach domowych osób pracujących na własny rachunek, następnie w

gospodarstwach pracowników. Najniższy średni poziom wydatków obserwuje się w gospodarstwach rolników. Interesujący wydaje się dosyć wysoki poziom wydatków w grupie gospodarstw należących do emerytów.

Aby podołać wydatkom związanym z zaspokojeniem najpilniejszych potrzeb, wiele rodzin zmuszonych było ograniczyć wydatki na kulturę i wypoczynek, w tym także wydatki na prasę i książki. Na podstawie wyników badań można wnioskować, że ograniczenia w tym zakresie były podobne w ciągu ostatnich kilku lat.

W pierwszej połowie 2003 r. w przypadku ponad 1/4 gospodarstw domowych zdarzały się tygodnie, w których wyłącznie z powodu braku pieniędzy nie kupowano żadnych gazet codziennych. Z zakupu periodyków (tygodniki, miesięczniki) rezygnowała natomiast ponad 1/3 rodzin. Brak pieniędzy był również powodem rezygnacji z zakupu książek zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci. W ciągu 3 miesięcy wyłącznie ze względów finansowych ani jednego egzemplarza książki dla dorosłych nie kupiło ok. 42% rodzin, natomiast dla dzieci - ok. 34%.

Rys.15. Trudności finansowe gospodarstw domowych w realizacji potrzeb w zakresie kultury w 2003 r

- rezygnacja z zakupu co najmniej 1 egzemplarza gazety codziennej raz na tydzień
- rezygnacja z zakupu co najmniej 1 egzemplarza tygodnika, dwutygodnika lub miesięcznika raz w miesiącu
- rezygnacja z zakupu co najmniej 1 książki dla dzieci w ciągu ostatnich 3 miesięcy (wyłączając podręczniki szkolne)
- rezygnacja z zakupu co najmniej 1 książki dla dorosłych w ostatnich 3 miesiącach
- rezygnacja z wypożyczenia odpłatnie lub zakupu kasyety wideo raz w miesiącu
- rezygnacja z wyjścia do kina w ostatnich 3 miesiącach
- rezygnacja z wyjścia do teatru, na koncert w ostatnich 3 miesiącach

Źródło: *Sytuacja bytowa gospodarstw domowych w 2003 r. (w świetle wyników ankietowych badania warunków życia ludności)* http://www.stat.gov.pl/dane_spol-gosp/warunki_zycia/syt_byt_gosp_2003/warunki_zycia03.doc

Analiza danych z podobnych badań GUS za ubiegłe lata wskazuje, że ok. 35% gospodarstw domowych ma stałe problemy z zaspokajaniem podstawowych potrzeb w dziedzinie kultury wynikające z braku środków finansowych. Zarówno powyższy wykres, jak i tabela 27 pokazują ograniczenia uczestnictwa w różnych formach kultury ze względu na braki finansowe w budżetach gospodarstw domowych.

Tabela 27. Trudności finansowe gospodarstw domowych w korzystaniu z wybranych form uczestnictwa w kulturze i wypoczynku w 2003 roku

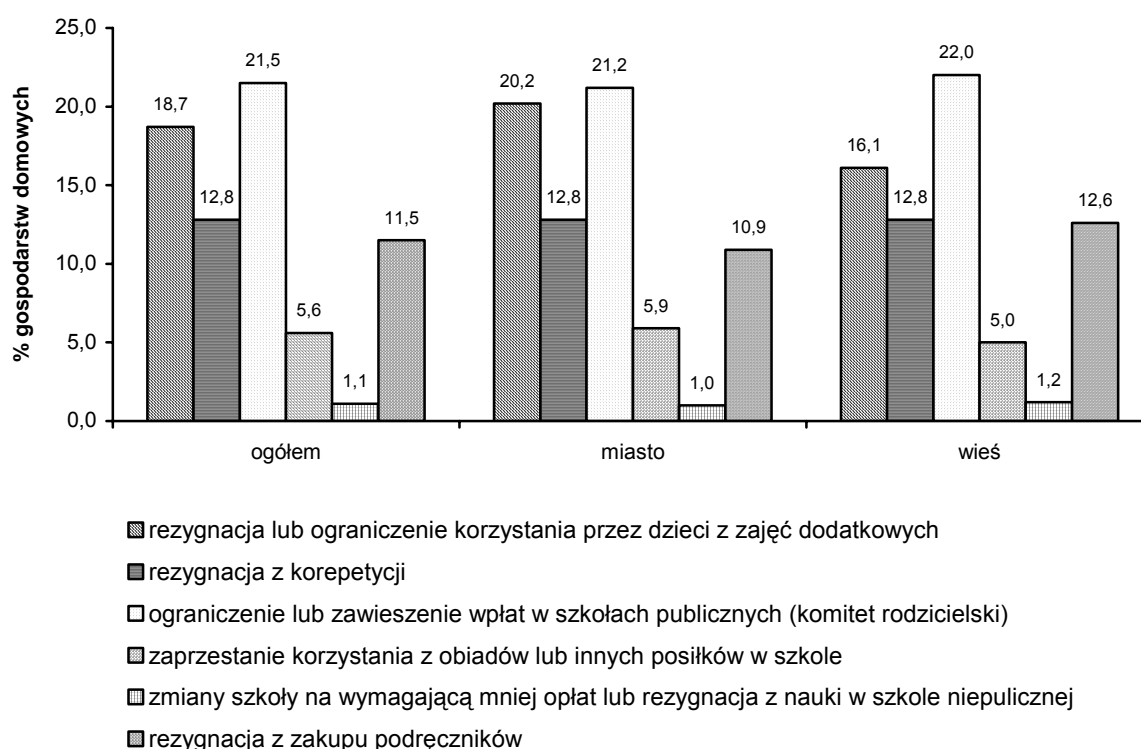
Województwa	Procent gospodarstw domowych, których członkowie byli zmuszeni ze względów finansowych zrezygnować w ciągu ostatniego roku z:						
	kina	teatru, opery, operetki, filharmonii koncertu	muzeum lub wystawy	zakupu książki	zakupu prasy	kolonii, obozu, innych wyjazdów grupowych dzieci	urlopu, wyjazdów dorosłych
POLSKA OGÓLEM	37.98	40.63	34.93	37.17	32.02	24.57	61.40
Dolnośląskie	43.31	43.22	37.05	42.65	37.68	24.71	69.08
Kujawsko-pomorskie	41.33	46.01	38.96	39.27	33.97	28.01	59.63
Lubelskie	31.28	37.11	30.37	36.50	33.02	21.61	56.05
Lubuskie	38.55	39.65	36.19	42.08	33.95	27.02	60.38
Łódzkie	44.41	41.63	38.22	35.42	30.21	20.63	62.19
Małopolskie	42.11	43.28	36.22	46.29	36.63	25.21	65.30
Mazowieckie	35.38	40.77	32.00	33.54	30.65	24.58	54.85
Opolskie	37.82	31.94	30.30	33.64	29.34	17.83	54.32
Podkarpackie	37.68	37.17	34.07	39.94	40.37	29.12	60.53
Podlaskie	37.25	36.65	31.48	38.43	33.85	22.07	56.38
Pomorskie	34.14	41.38	33.20	35.99	28.44	20.51	59.43
Śląskie	34.98	38.04	34.20	32.15	27.19	23.24	61.23
Świętokrzyskie	34.06	40.75	37.73	37.91	31.04	28.36	65.55
Warmińsko-mazurskie	45.80	48.49	44.72	40.09	32.78	24.53	71.48
Wielkopolskie	36.91	40.71	32.63	32.40	26.64	30.01	64.23
Zachodnio-pomorskie	37.88	41.53	38.81	41.99	36.15	25.40	65.97

Źródło: *Diagnoza Społeczna 2003*

Braki finansowe w budżetach gospodarstw domowych, które są głównym powodem ograniczenia uczestnictwa w różnych formach kultury, dotyczą także edukacji. Ważne dla kultury, kształtowane poprzez działania edukacyjne, kompetencje kulturalne dzieci i młodzieży zależą między innymi od skali korzystania z nadobowiązkowych zajęć pozalekcyjnych (związanych bezpośrednio z edukacją oraz edukacją kulturalną). Nie są to jednak wyniki nastawiające optymistycznie.

W roku szkolnym 2002/2003 ok. 19% gospodarstw domowych (z dziećmi uczącymi się nie wyżej niż w szkole średniej) zrezygnowało lub ograniczyło wysyłanie dzieci na dodatkowe zajęcia.

Rys.16. Gospodarstwa domowe z dziećmi uczęszczającymi do szkoły, które ze względów materialnych ograniczały zaspokajanie potrzeb związanych z edukacją (rok szkolny 2002/2003)

2.10. Dostępność usług kultury

Oceny dostępności usług kulturalnych w poszczególnych województwach w latach 2001-2003 dokonano wykorzystując metodę taksonomiczną Warda. Do konstrukcji wskaźnika syntetycznego będącego podstawą oceny, posłużyły wskaźniki charakteryzujące dostęp do wybranych rodzajów usług.

Konstruując wskaźnik syntetyczny uwzględniono wskaźniki dostępności usług w zakresie:

- bibliotek i czytelnictwa;
- wydawnictw;
- szkół artystycznych;
- instytucji artystycznych;

- samorządowych nakładów na kulturę;

Wyniki prezentuje poniższa tabela. Wskaźnik grupy wyznaczony został jako średnia arytmetyczna uogólnionego wskaźnika oceny w zespole województw należących do danej grupy.

Tabela 28. Grupowanie województw pod względem dostępności usług kultury w latach 2001-2003

Grupa I	Wsk. grupy	Grupa II	Wsk. grupy	Grupa III	Wsk. grupy	Grupa IV	Wsk. grupy	Grupa V		Grupa VI	Wsk. grupy
Mazowieckie	0,586	Dolnośląskie	0,507	Małopolskie	0,360	Wielkopolskie	0,302	Warmińsko-Mazurskie	0,250	Świętokrzyskie	0,122
				Zachodniopomorskie		Podlaskie		Kujawsko-Pomorskie			
				Pomorskie		Lubuskie		Lubelskie			
				Podkarpackie		Opolskie					
					Śląskie						
						Łódzkie					

Źródło: opracowanie własne

Tabela 29. Syntetyczne wskaźniki dostępności wybranych rodzajów usług kulturalnych w latach 2001 - 2003

Województwa	Biblioteki	Szkoły artystyczne	Nakłady finansowe	Wydawnictwa	Instytucje artystyczne	Ogółem
Dolnośląskie	0,486	0,378	0,875	0,087	0,709	0,507
Kujawsko-Pomorskie	0,321	0,045	0,313	0,085	0,509	0,255
Lubelskie	0,407	0,509	0,158	0,017	0,089	0,236
Lubuskie	0,505	0,457	0,367	0,046	0,241	0,323
Łódzkie	0,263	0,232	0,474	0,047	0,581	0,319
Małopolskie	0,352	0,279	0,400	0,136	0,537	0,341
Mazowieckie	0,170	0,337	0,536	0,931	0,958	0,586
Opolskie	0,445	0,509	0,259	0,020	0,267	0,300
Podkarpackie	0,613	0,856	0,196	0,010	0,008	0,337
Podlaskie	0,219	0,498	0,211	0,039	0,491	0,292
Pomorskie	0,080	0,450	0,526	0,078	0,672	0,361
Śląskie	0,367	0,062	0,466	0,056	0,452	0,280
Świętokrzyskie	0,226	0,016	0,025	0,188	0,158	0,122
Warmińsko-Mazurskie	0,409	0,301	0,234	0,015	0,341	0,260
Wielkopolskie	0,335	0,226	0,527	0,108	0,294	0,298
Zachodniopomorskie	0,465	0,508	0,366	0,037	0,637	0,403

Źródło: opracowanie własne

Przy interpretacji pozycji poszczególnych grup województw należy zwracać uwagę na pewne rozbieżności pomiędzy uśrednionymi ocenami poszczególnych komponentów.

-
- Grupa I – województwo mazowieckie dominuje w zakresie instytucji artystycznych i wydawnictw. Ma również dość wysoką wartość wskaźnika nakładów finansowych na kulturę.
 - Grupa II – województwo dolnośląskie ma od wielu lat najwyższe nakłady finansowe jst na kulturę. Wysoka jest też pozycja tego województwa w zakresie rozwoju instytucji artystycznych.
 - Grupa III – grupę tę cechuje wskaźnik syntetyczny powyżej przeciętnej
 - Grupa IV – grupę tę cechuje wskaźnik syntetyczny poniżej przeciętnej
 - Grupa V – wyróżnikiem tej grupy są tylko wskaźniki dotyczące szkół artystycznych i instytucji artystycznych (w przypadku kujawsko-pomorskiego)
 - Grupa VI – województwo świętokrzyskie charakteryzuje się największą liczbą najniższych wskaźników spośród wszystkich województw.

Wyniki analizy przeprowadzonej dla lat 2001-2003 są zbieżne z wynikami za lata 1999-2001. Zmiany wielkości wskaźników w badanych okresach są niewielkie.

2.11. Wnioski

Z przedstawione powyżej analizy diagnozy stanu kultury wynikają wnioski w kilku ważnych kategoriach:

- Książka i czytelnictwo:

1. W latach 1998–2001 liczba placówek bibliotecznych w Polsce systematycznie zmniejszała się. W 1998 r było w Polsce 9167 bibliotek publicznych i filii, a w roku 2002 – 8783, czyli **niemal o 400 mniej**. Proces redukcji sieci placówek bibliotecznych nie został jednak zahamowany. Łącznie w **latach 2001-2004 likwidacji uległo 196 bibliotek i filii**, z tego 148 na wsi.
2. Systematycznie, choć powoli **wzrasta jednak księgozbiór bibliotek** w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Z najlepszą sytuacją mamy do czynienia w województwie podkarpackim (4185 wol. na mieszkańca) i zachodniopomorskim (4174). Jest to tym bardziej istotne że wśród czterech podstawowych źródeł dostępu do książek czytający wymieniają najczęściej biblioteki (45% badanych), przeważnie publiczne (33%).

Liczba czytelników korzystających z bibliotek w Polsce w 2001 r. kształtowała się na poziomie 7,4 mln osób. W latach 1998–2001 liczba czytelników nieznacznie wzrastała. W roku 2004 liczba czytelników ogółem wzrosła i wyniosła ponad 7,5 mln. Utrzymały się jednak, a nawet pogłębiły dysproporcje między miastem a wsią - czytelnicy mieszkający w miastach stanowili 74,3% ogółu zarejestrowanych czytelników w Polsce.

3. Dodatkowym ważnym elementem obrazu sytuacji czytelnictwa w Polsce jest aktywność państwa w sferze **dotacji na wydanie książek** (ważnych dla ciągłości i rozwoju kultury). W ostatnich latach wysokość dotacji ogółem była zróżnicowana, corocznie jednak malała. W roku 2000 dotacje te były niemal dwukrotnie niższe niż w 1999 r. Dopiero w latach 2003-2004 zauważyć można było pierwsze symptomy zmiany tego niekorzystnego trendu. **Dotacje z roku 2004 były 2,6 raza wyższe** od tych z roku 2002.

- Teatry i instytucje muzyczne:

4. **W latach 1998–2004 zmniejszyła się liczba teatrów i instytucji muzycznych.**

Zmniejszenie się liczby instytucjonalnych teatrów i instytucji muzycznych pociągnęło za sobą stopniowe zmniejszenie liczby przedstawień i koncertów - w 2001 r. liczba ich zmalała o 7% w porównaniu z 1998 r. W roku 2004 wszystkie instytucje artystyczne w Polsce zorganizowały 45 516 przedstawień i koncertów – było to o 2,51% mniej niż w 2002 r. Ponad 92% wszystkich przedstawień instytucje organizowały na terenie swojego województwa, a ponad 62% we własnej sali.

Zmniejsza się też liczba widzów i słuchaczy przychodzących do teatrów i instytucji muzycznych, i trend ten obserwujemy już od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych.

Biorąc pod uwagę liczbę przedstawień i koncertów w przeliczeniu na jedną instytucję, można odnotować **spadek z 261 przedstawień w 1999 r. do 256 w 2004 r.** Tendencja ta **nie dotyczy wszystkich województw**. W województwie warmińsko-mazurskim którego instytucje cechuje najwyższa aktywność w kraju, mamy jednocześnie do czynienia ze stałym wzrostem liczby organizowanych imprez - i tak w roku 2004 przeciętna instytucja artystyczna zorganizowała w tym województwie **593** przedstawienia i koncerty (232% przeciętnej krajowej), o 19% więcej niż w 2002 r. Bardzo aktywne są również instytucje artystyczne województwa świętokrzyskiego (przeciętnie 458 imprez w 2004, wzrost o 13% w porównaniu z 2002) oraz

podkarpackiego (430 imprez w 2004). Z największym spadkiem mamy do czynienia w województwie mazowieckim w którym liczba organizowanych przedstawień zmniejszyła się w latach 2002-2004 o 12,8%.

- Kina:

5. Od 1990 roku zmniejsza się stale **liczba działających kin**. Jeśli w 1990 roku było w Polsce 1318 kin, to w roku 2004 było ich 555, z czego 159 to kina należące do sektora prywatnego. Pozytywną zmianą, którą należy odnotować jest fakt, iż w większości województw, z wyjątkiem podlaskiego, zachodniopomorskiego i warmińsko-mazurskiego odsetek widzów na filmach polskich był wyższy od odsetka seansów na których filmy te były pokazywane, co wyraźnie świadczy o zainteresowaniu widzów filmami polskimi. Ze zjawiskiem tym mieliśmy do czynienia również w ubiegłych latach: w roku 2001 filmy polskie były prezentowane na 19,3% ogólnej liczby seansów i zgromadziły 36,1% widzów, w roku 2002 odpowiednio – 16,5% seansów i 18,7% widzów. Jedynie w roku 2003 na 10,44% seansów było 9,6% widzów.

- Szkoły artystyczne:

6. W latach 2002-2004 liczba szkół artystycznych I i II stopnia wzrosła z 565 do 604. Wzrost liczby szkół zanotowano we wszystkich województwach za wyjątkiem kujawsko-pomorskiego, w którym ubyła jedna szkoła i lubuskiego w którym liczba szkół w analizowanym okresie nie uległa zmianie. Największą liczbę tego typu szkół mają województwa mazowieckie, śląskie i podkarpackie.

- Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę:

7. Wydatki jst na kulturę w roku 2003 w porównaniu z rokiem 2002 wzrosły o **0,8%**. Najwyższy udział w wydatkach jst na kulturę i ochronę dziedzictwa w 2003 r miały wydatki na:
- Domy i ośrodki kultury - 27% wydatków jst ogółem na kulturę
 - Biblioteki - 26% wydatków
 - Muzea – 12% wydatków
 - Teatry dramatyczne i lalkowe – 9,4% wydatków.
- W układzie wojewódzkim wydatki jst na kulturę i ochronę dziedzictwa w **przeliczeniu na jednego mieszkańca** były w roku 2003 najwyższe w

województwie dolnośląskim (mimo że w ciągu trzech lat zmniejszyły się o ok. 10 zł na osobę) i wyniosły ok. **87 zł**. Najniższe wydatki na 1 mieszkańca zanotowano w 2003 r., podobnie jak w poprzednich latach w woj. świętokrzyskim (**ok. 47 zł**). W grupie województw o najniższych wydatkach jest na mieszkańca znalazły się także: lubelskie i podlaskie. Są to jednocześnie województwa w których w latach 2001-2003 zanotowano **wzrost wydatków na kulturę na 1 mieszkańca**. **Wzrost wydatków** na jednego mieszkańca zanotowano ponadto w województwie: łódzkim, pomorskim, śląskim, podkarpackim i warmińsko- mazurskim.

2.12. Udział sektora kultury w produkcji krajowym brutto

W ramach diagnozy stanu istniejącego podjęto również po raz pierwszy w Polsce próbę oszacowania udziału sektora kultury w produkcji krajowym brutto (PKB). Prezentacja danych szacunkowych oraz wartość udziału sektora kultury w PKB zostały przedstawione w NSRK. Produkt krajowy brutto jest miarą produkcji wytworzonej przez czynniki wytwórcze zlokalizowane na terytorium danego kraju, niezależnie od tego, kto jest ich właścicielem. Wartość dodana oznacza przyrost wartości dóbr w wyniku określonego procesu produkcji.

Udział procentowy PKB wytwarzanego w kulturze i przemysłach kultury jest wysoki i kształtował się w 2002 r. na poziomie 4,5%, a udział w wartości dodanej brutto w 2002 r. na poziomie 5,2%. Podobny poziom tych wskaźników (średni udział w PKB i wartości dodanej brutto) występuje w rozwiniętych krajach w Europie.

W wyniku bardziej szczegółowych badań prawdopodobny udział w PKB i wartości dodanej brutto będzie jeszcze wyższy, głównie ze względu na relatywnie wysoką dochodowość przemysłów kultury, relatywnie wysokie średnie wynagrodzenie (również dochód osób fizycznych uprawiających wolne zawody) oraz malejącą wartość produkcji w przemysłach tradycyjnych w Polsce.

W latach 1999–2002 wartość dodana brutto w sektorze kultury corocznie wzrastała w ujęciu nominalnym od 28 157,9 mln zł w 1999 r. do 34 954,7 mln zł w 2002 r. Mimo to jej udział procentowy w PKB utrzymywał się na podobnym poziomie w całym analizowanym okresie, oscylując w przedziale od 4,6% w 1999 r. do 4,5% w 2002 r. Największy udział wartości dodanej brutto wypracowuje szkolnictwo ponadpodstawowe i wyższe (15 574,5 mln zł w 2002 r., co stanowi 2% PKB), a następnie – pomijając pozycję „pozostałe” – działalność

wydawnicza i poligraficzna (3865,6 mln zł w 2002 r., 0,5% PKB) i informatyka (odpowiednio: 3137,8 mln zł i 0,4% PKB). W ramach wartości dodanej brutto ogółem w skali kraju udział wartość dodanej w sektorze kultury wahał się w analizowanym okresie w przedziale 5,0%–5,3%.

Przedstawiona analiza ma bardzo istotne znaczenie. Prezentuje bowiem skalę wkładu, jaki działania w sferze kultury (produkcja, usługi, praca ludzi itp.) wnoszą do gospodarki krajowej. W takim kontekście zrozumiałe jest oczekiwanie, że w tę dziedzinę będzie się inwestować, także poprzez wkład środków publicznych w wydatki na kulturę, gdyż są to przedsięwzięcia – z ekonomicznego punktu widzenia – opłacalne.

3. Fundusze strukturalne dla kultury w latach 2004 - 2006

Możliwości wykorzystania funduszy strukturalnych w kulturze w okresie programowania 2004-2006 zostały szeroko opisane w zasadniczym dokumencie NSRK, w tym rozdziale przedstawione zostaną jedynie pierwsze efekty wdrażania funduszy we wszystkich regionach.

W 2004 roku we wszystkich województwach rozpoczęto nabór do działań, które stwarzały szansę dla kultury. Wszystkie projekty z zakresu kultury wybrane do realizacji w 2004 roku to ponad 75 projektów. Projekty te różnicują się od projektów inwestycyjnych o dużej randze jak budowa Opery Krakowskiej, Sali Koncertowej Akademii Muzycznej w Poznaniu i Katowicach, Muzeum Sztuki Współczesnej w Toruniu, modernizacji i restauracji Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, po projekty o charakterze lokalnym jak remont Gminnego Ośrodka Kultury w Biskupcu (warmińsko-mazurskie) czy rewitalizacja Pałacyku w Podkowie Leśnej (zachodniopomorskie).

W roku 2004 nie rozpoczęto naboru do działania 1.4 Rozwój turystyki i kultury, tylko w 4 województwach: pomorskim, lubuskim, opolskim, podlaskim. Do dnia 31 stycznia 2005 r. wartość wszystkich złożonych do realizacji wniosków z zakresu kultury w ramach działania 1.4 obejmowała 91% całości alokacji na to działanie na lata 2004- 2006 oraz 389% alokacji na rok 2004. Pokazuje to jak bardzo środki te są potrzebne. Podkreślić warto, że wnioski złożone w 2004 w ramach wszystkich działań ZPORR to wnioski tylko na projekty kulturalne, ze względu na brak notyfikacji turystyki. W 2004 roku tylko w ramach działania 1.4 zostało złożonych ponad 146 projektów, z tego do realizacji wybrano 34. Najwięcej projektów z zakresu działania 1.4 w 2004 r zatwierdziły województwa: wielkopolskie (7),

mazowieckie (6 projektów), kujawsko-pomorskie i śląskie (po 4). Generalizując, najczęściej wybranych projektów dotyczy: renowacji zabytków i budowy nowych obiektów (34 projekty działanie 1.4 - projekty o wartości powyżej 1 mln euro), na kolejnych miejscach znajdują się projekty z zakresu rewitalizacji (14 projektów działanie 3.2 i 3.3 rewitalizacja)

Warto podkreślić, że fundusze strukturalne to nie tylko środki na inwestycje budowlane, ale także środki na inwestycje z zakresu społeczeństwa informacyjnego w ramach działania 1.5. Dużo wniosków na to działanie złożyły biblioteki, wśród wybranych projektów są m.in. kujawsko-pomorska biblioteka cyfrowa czy komputeryzacja biblioteki miejskiej w Puławach.

Pierwsze efekty przynosi także program Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (tzw. SOP Rolny). W województwach rozpoczęto pierwsze nabory. W Ministerstwie Kultury zakończono I edycję Programu Promesa Ministra Kultury dla tego programu. Minister Kultury podjął decyzję o dofinansowaniu 13 projektów wśród nich m.in. Centrum Paderewskiego – Kaśna Dolna, Utworzenie Izby Regionalnej w Stryzowie (województwo małopolskie), Słowińskie Centrum Kultury Regionalnej w Klukach.

4. Cele Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, a miejsce kultury w Narodowym Planie Rozwoju na lata 2007-2013

Warunkiem realizacji efektywnej polityki rozwojowej w Polsce w kolejnym okresie programowania UE jest przygotowanie dobrego planu rozwoju. Plan ten nie powinien być tylko instrumentem programowania funduszy strukturalnych, jak to miało miejsce w przypadku NPR na lata 2004 – 2006, ale kompleksową i długookresową koncepcją rozwoju, która uwzględnia także te obszary gospodarki, które pozostają poza sferą oddziaływania polityki wspólnotowej. NPR powinien być narzędziem budowy porozumienia w programowaniu rozwoju w oparciu o kwestie merytoryczne i horyzontalne. Takie podejście ma największe szanse na wzbudzenie społecznego zainteresowania, wyzwolenia poczucia pracy na rzecz budowy „dobra wspólnego”, a także tworzenia wartości dodanej. Jest to tym ważniejsze, że w przyszłym okresie programowania znacznie zwiększy się ilość dostępnych dla Polski środków. O ile bowiem w obecnym okresie programowania Komisja Europejska przeznaczyła dla Polski z funduszy strukturalnych i funduszu spójności 12, 8 mld euro, o tyle szacuje się, iż w latach 2007-2013 kwota ta osiągnie ponad 60 mld euro - oznacza to

zwiększenie środków w kolejnym okresie programowania, w alokacjach rocznych o ponad 1,5 raza.

W świetle problemów zdiagnozowanych w założeniach do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 uznano, że celem długofalowej strategii gospodarczej Polski powinno być osiągnięcie wysokiego i stabilnego tempa wzrostu gospodarczego. Osiągnięcie tego celu wymaga przeprowadzenia niezbędnych reform strukturalnych (takich jak reforma finansów publicznych, restrukturyzacja przedsiębiorstw, prywatyzacja, podniesienie jakości służb publicznych), których brak może nie tylko doprowadzić do niewykorzystania szans wynikających z akcesji Polski do UE, lecz także obniżyć długookresowe tempo wzrostu. Wśród podstawowych celów strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski na lata 2007-2013 wymienia się zatem podnoszenie jakości kapitału ludzkiego poprzez dostosowaną do wyzwań demograficznych, społecznych i gospodarczych, politykę z zakresu edukacji, kultury oraz badań i rozwoju. Kulturze w założeniach NPR na lata 2007-2013 przypisano rolę szczególną, uznając za jeden z zasadniczych elementów budowy społeczeństwa wiedzy oraz czynników rozwoju regionalnego. Działania podejmowane w ramach NPR, a tym samym Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 prowadzić powinny do następujących efektów:

- Zmniejszenie dysproporcji w dostępie do kultury w regionach.
- Zwiększenie udziału kultury w PKB
- Zwiększenie liczby MSP oraz liczby zatrudnionych w przemysłach kultury
- Radykalna poprawa podstawowej infrastruktury kultury i stanu zabytków
- Stworzenie markowych produktów turystyki kulturowej
- Wykształcenie więzi pomiędzy kulturą, edukacją i nauką w kształtowaniu kapitału społecznego.

Efekty te wskazują, iż jednym z celów NPR na lata 2007-2013 jest zwiększenie roli kultury w procesie rozwoju społeczno – ekonomicznego kraju. Kultura powinna być traktowana jako wartość sama w sobie, niezbędne ogniwo w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego, a także jako znaczący sektor gospodarki (turystyka kulturowa, przemysły kultury). Inwestycje w kulturę to zatem inwestycje nie tylko niezbędne ale i opłacalne.

Wstępny projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 szeroko definiuje działania z zakresu kultury, które powinny być realizowane w okresie 2007-2013. Dotyczą one zarówno inwestycji w infrastrukturę kultury, rozwój przemysłów kultury, wspieranie kadr, promocję kultury polskiej za granicą, aż po edukację kulturalną. W układzie

szczegółowym działaniu z zakresu kultury przyjęte we wstępnym projekcie NPR 2007-2013 przedstawia tabela nr 28.

Tabela 28 Kierunki działań z zakresu kultury we wstępnym projekcie Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013

Kierunki działań z zakresu kultury przyjęte we wstępnym projekcie NPR 2007-2013	Propozycja Ministra Kultury sposobu ich realizacji
Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	Kompleksowa rewaloryzacja zabytków oraz obiektów poprzemysłowych i powojkowych oraz ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne, a także inne cele społeczne, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych, budowa i rozbudowa sieci informatycznych w celu promocji potencjału kulturowego regionów, inwentaryzacja i digitalizacja zabytków dziedzictwa ruchomego i nieruchomego oraz jego promocja, organizacja imprez o międzynarodowym charakterze, tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej, zachowanie i ochronę krajobrazu kulturowego wsi.
Wzrost udziału kultury i jej przemysłów w PKB	Modernizacja i rozwój przedsiębiorstw sektora przemysłów kultury (media, sektor wydawniczy, poligraficzny, filmowy, muzyczny, przemysłowe wzornictwo artystyczne itp.), unowocześnienie i rozwój parku maszynowego, wspieranie rozwoju MŚP w sektorze przemysłów kultury, rozwój nowych technologii w sektorze przemysłów kultury, wdrażanie nowoczesnych technologii w sferze usług kulturalnych i przemysłów kultury, tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości w sferze przemysłów kultury, zwiększenie konkurencyjności przemysłów kultury, rozwijanie systemu dystrybucji i promocja eksportu dóbr i usług kulturalnych.
Rozwój infrastruktury kultury	Budowa, modernizacja i rozbudowa instytucji kultury, unowocześnianie i modernizacja wyposażenia instytucji kultury, wzmocnienie działalności programowej instytucji artystycznych, wprowadzanie nowoczesnych, interaktywnych technologii upowszechniania kultury, budowa i rozbudowa sieci informatycznych w celu upowszechniania i promocji oferty kulturalnej.
Rozwój infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich, w tym	Poprawa warunków świadczenia usług kulturalnych poprzez budowę nowych obiektów, remonty już istniejących oraz zakup i instalację niezbędnego wyposażenia.
Tworzenie sprzyjających warunków dla zatrudnienia w małych i mikro-przedsiębiorstwach, a także wspieranie absolwentów szkół średnich i wyższych	Promocja absolwentów szkół i uczelni artystycznych, w tym wsparcie debiutów, organizacja staży i praktyk oraz szkoleń, tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości, programy wspierające tworzenie mikroprzedsiębiorstw przez artystów (doradztwo, inwestycje wspieranie samodzielnej twórczości artystycznej podejmowanej w formie działalności gospodarczej, szkolenia z zakresu zarządzania, prawa, marketingu, finansów, rachunkowości, itp.
Budowa zintegrowanego systemu promocji kulturalnej Polski	Opracowanie spójnej polityki promocji kraju w oparciu o dziedzictwo kulturowe, ofertę kulturalną oraz konkurencyjność dóbr i usług, promocja polskich instytucji i artystów poza granicami kraju, udział Polski w międzynarodowych imprezach i targach, budowa systemu dystrybucji i promocji dóbr i usług kultury (produkty audiowizualne, dzieła sztuki, rękodzieło), konsolidacja polskich instytucji promujących Polskę za granicą, rozwój instytucji polonijnych, promocja polskiej literatury na międzynarodowych rynkach książki, promocja dziedzictwa kulturowego Polski za granicą (w celu rozwoju turystyki).
Promocja i wdrażanie nowoczesnej technologii w produkcji i dystrybucji dóbr i usług kultury	Upowszechnianie wiedzy o nowoczesnych technologiach i narzędziach informacyjnych, wsparcie digitalizacji zbiorów bibliotecznych, archiwów, muzealiów, rozwój i upowszechnienie technologii e-book, wsparcie wdrażania interaktywnych usług kulturalnych (np. centra nowoczesności, muzea),

	wspieranie wdrażania procesu cyfryzacji telewizji, wdrażanie nowoczesnych technologii w sferze druku, fonografii i produkcji filmowej.
Ochrona własności intelektualnej, w tym zwalczanie pirackiej produkcji (fonogramów, wideogramów, programów komputerowych), zwalczanie nielegalnej dystrybucji i przemytu	Zwalczanie produkcji pirackich produktów, w tym szczególnie fonogramów, wideogramów, programów komputerowych i innych markowych produktów, ochrona rynku poprzez zwalczanie nielegalnej dystrybucji i przemytu, wzmacnianie służb wdrażających Narodową Strategię Ochrony Własności Intelektualnej, wdrażanie systemów zabezpieczeń i oznakowań produktów oryginalnych.
Budowa środowiskowego systemu wsparcia, w tym zapewnienie pomocy środowiska lokalnego dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem	Rozwój instytucji społecznych: domy kultury, kluby wiejskie/osiedlowe, biblioteki na obszarach zdegradowanych ekonomicznie i społecznie, budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury bibliotek, domów i centrów kultury, realizacja projektów z zakresu upowszechniania kultury, promocja czytelnictwa i wsparcie sektora książki, programy integracyjne i resocjalizacyjne w sferze kultury, zwiększenie roli kultury w procesie edukacji, socjalizacji, rehabilitacji i adaptacji społecznej, redukcja wtórnego analfabetyzmu oraz promocja języka polskiego, podnoszenie zdolności do samokształcenia się i mobilności kapitału społecznego.
Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych	Programy socjoedukacyjne, dotyczące budowy tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę.
Rewitalizacja zdegradowanych obszarów zurbanizowanych	Ochrona i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego.
Doskonalenie zawodowe i kształtowanie kadr,	Działania edukacyjne i szkoleniowe w zakresie wzmacniania zasobów ludzkich dla kadry związanej z kulturą.
Rozwijanie sieci placówek edukacyjnych i kulturalnych	Tworzenie ram dla powstawania placówek edukacyjnych i instytucji kultury, oferujących różnorodne formy zajęć dla dzieci i młodzieży na zasadach niekomercyjnych.

Źródło: opracowanie własne

Wymienione działania realizują cele przyjęte w NSRK na lata 2004-2013 oraz rozszerzają je o kwestie związane z:

- **promocją polskiej kultury za granicą**
- **wsparciem rozwoju przemysłów kultury (media, przemysł filmowy, przemysł fonograficzny, przemysł wydawniczy)**
- **ochroną własności intelektualnej i walką z piractwem.**

Realizacja wspomnianych działań wymaga wyposażenia Ministra Kultury w narzędzia umożliwiające ich efektywne wdrożenie. Obecnie działania z zakresu kultury zawarte we wstępnym projekcie NPR na lata 2007-2013 mogą być realizowane w ramach:

- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych, które powinny uwzględniać priorytet dotyczący zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego o znaczeniu regionalnym oraz zwiększenia dostępności do kultury

-
- RPO – Spójność i Konkurencyjność Regionów, w ramach którego wyróżniono priorytet koncentrujący się na ochronie dziedzictwa oraz rozwoju kultury o znaczeniu narodowym i ogólnoswiatowym oraz promocji i zwiększeniu dostępu do kultury

a także:

- PO Współpraca przygraniczna i terytorialna
- PO Rozwój i modernizacja przedsiębiorstw
- PO Nauka, nowoczesne technologie i społeczeństwo informacyjne
- PO Wykształcenie i kompetencje
- PO Zatrudnienie i integracja społeczna
- PO Rozwój obszarów wiejskich

W celu zapewnienia jak najlepszej pozycji kultury we wspomnianych programach Ministerstwo Kultury włączyło się w prace robocze odpowiednich zespołów. Efektywna realizacja wszystkich przyjętych kierunków działań, a tym samym celów Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 będzie możliwa jednak tylko pod warunkiem wpisania do programów operacyjnych wszystkich zakreślonych w projekcie NPR działań. Minister Kultury podejmie działania mające na celu przygotowanie i wdrożenie w kolejnym okresie programowania Sektorowego Programu Operacyjnego Kultura.

Ważnym zadaniem w obszarze zwiększenia możliwości wykorzystania funduszy na rzecz kultury w latach 2007-2013 jest także działanie na rzecz rozszerzenia zakresu interwencji FS w przyszłym okresie programowania. Prace nad podstawami prawnymi funduszy w przyszłym okresie trwają w ramach grupy B6.

5. Podstawy prawne finansowania kultury z funduszy strukturalnych w latach 2007-2013

Podstawy prawne finansowania projektów z zakresu kultury w obecnym okresie programowania reguluje:

- art. 2.2d rozporządzenia nr 1783/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady z 12 czerwca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, który stanowi iż finansowaniem z ERDF może być objęty rozwój turystyki i inwestycje kulturalne

-
- art. 33 rozporządzenia Nr 1257/1999 Rady Unii z 17 maja 1999r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej i w sprawie zmian innych rozporządzeń, na podstawie którego można finansować projekty z zakresu renowacji i rozwoju wsi oraz ochrony i konserwacji dziedzictwa obszarów wiejskich
 - art. 3.1(d) oraz art. 2(a)(iii) rozporządzenia Nr 1262/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady Unii z 21 czerwca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego stanowiące, iż wsparciem mogą być objęte nowe formy i źródła zatrudnienia oraz rozwój powiązań między światem pracy, edukacji, kształcenia się i badań.

Obecnie obowiązująca Regulacja (EC) Nr 1783/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady nt. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego mówi *wprost* o rozwoju inwestycji w sferze kultury i turystyki, a w tym tych dotyczących ochrony kulturalnego i naturalnego dziedzictwa. Warunkiem realizacji takich projektów jest tworzenie trwałych miejsc pracy. W związku z rozpoczęciem przez KE prac nad nową perspektywą finansową na lata 2007-2013 rozpoczęto także prace nad nowymi rozporządzeniami dotyczącymi funduszy strukturalnych. Ze względu na zakres działania z punktu widzenia kultury najważniejsze są prace nad rozporządzeniem dotyczącym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF), które ma funkcjonować od 2007 r. W celu zwiększenia efektywności wykorzystania funduszy strukturalnych dla rozwoju regionalnego powinno zostać rozważone rozszerzenie zakresu interwencji funduszy strukturalnych, m.in. o inwestycje nie powiązane bezpośrednio z turystyką, a związane z podniesieniem atrakcyjności obszarów dla mieszkańców i inwestorów. Ministerstwo Kultury włączyło się w prace Grupy B6, w ramach której toczy się dyskusja nad nowymi rozporządzeniami. Propozycje Ministerstwa Kultury dotyczące rozszerzenia zakresu interwencji funduszy strukturalnych przedstawiane w ramach prac Grupy B6 przedstawia tabela nr 29. Propozycje te stanowią oficjalne stanowisko Ministra Kultury przekazane także polskim europarlamentarzystom oraz przedyskutowane podczas spotkania Ministrów Kultury w Krakowie w październiku 2004⁴.

⁴ spotkanie Ministrów Kultury UE towarzyszyło Kongresowi *Kultura, Gospodarka, Media* organizowanemu przez Akademię Ekonomiczną w Krakowie i Instytut Sztuki

Tabela 29. Propozycje Ministerstwa Kultury w zakresie rozszerzenia zakresu interwencji funduszy strukturalnych w latach 2007-2013

Fundusz strukturalny	Propozycja Ministerstwa Kultury dotycząca rozszerzenia zakresu interwencji funduszy strukturalnych na lata 2007-2013
ERDF	-ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego, w tym zachowanie i odnowa krajobrazu kulturowego, -rewitalizacja zabytkowych dzielnic miast, -inwestycje związane z tworzeniem nowych instytucji kultury, przynoszące miejsca pracy i wpływające na zwiększenie atrakcyjności do zamieszkania i inwestowania, -inwestycje w rozwój przemysłów kultury (MŚP), -organizacja przedsięwzięć kulturalnych stanowiących znaczący impuls dla rozwoju turystyki i promocji regionów, -promocja i rozwój działalności gospodarczych związanych z dziedzictwem kulturowym, w tym wspieranie rozwoju rzemiosła artystycznego, -unowocześnianie i rozwój szkolnictwa artystycznego w zakresie infrastruktury i bazy dydaktycznej, -digitalizacja i komputeryzacja zasobów kultury, w tym internacjonalizacja i udostępnianie cyfrowe, -renowacja ruchomych zabytków i zabezpieczenie przed kradzieżą, zniszczeniem i nielegalnym wywozem.
ESF	-szkolenia zawodowe w sferze kultury, przemysłów kultury oraz rzemiosła artystycznego, -ochrona ginących zawodów, -stypendia dla uczniów szkół i uczelni artystycznych, -aktywizacja grup wykluczonych i marginalizowanych poprzez kulturę, -rozwój kształcenia na odległość (e-learning), -rozwój kształcenia ustawicznego, -tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości, -świadczenie usług kulturalnych on-line, -badania naukowe oraz działania popularyzatorskie w sferze kultury europejskiej.
EAGGF	-zachowanie i odnowa dziedzictwa kulturowego wsi i obszarów wiejskich, w tym krajobrazu kulturowego, -inwestycje związane z budową i rozbudową infrastruktury kulturalnej wsi i obszarów wiejskich, -promocja i rozwój działalności gospodarczej związanej z dziedzictwem kulturowym, -wspieranie rozwoju i zachowania kultury ludowej, -inwestycje i przedsięwzięcia kulturalne służące rozwojowi agroturystyki i aktywności pozarolniczej, -aktywizacja ludności obszarów wiejskich poprzez uczestnictwo w kulturze.
FIFG	-zachowanie i odnowa zabytkowej infrastruktury i zabudowy portów rybackich -rozwój i wspierania tradycji związanych z kulturą rybołówstwa -renowacja zabytkowych statków i urządzeń rybackich -organizacja wydarzeń kulturalnych promujących kulturę marynistyczną

Źródło: opracowanie własne

6. Analiza SWOT

Diagnoza sektora kultury oraz założenia nowej perspektywy finansowej na lata 2007-2013 doprowadziły do modyfikacji analizy SWOT w ramach Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020. W ramach analizy, sporządzonej według metodologii opisanej w NSRK na lata 2004-2013, wyodrębniono:

Mocne Strony

1. Wysoka społeczna akceptacja kultury oraz publicznych wydatków na kulturę niezależna od aktywnego uczestnictwa w kulturze.
2. Wpływ Ministra Kultury na regulacje prawne i inicjatywy ustawodawcze w sferze kultury.
3. Silne zróżnicowanie regionalnych kultur, stanowiące o bogactwie i różnorodności polskiej kultury
4. Silne społeczne poczucie obowiązku w sferze dbałości o dziedzictwo kulturowe.
5. Znaczna liczba uznanych w świecie twórców kultury.
6. Rozwinięta sieć instytucji upowszechniania kultury w regionach.
7. Dziedzictwo materialne i niematerialne o wielkiej wartości i o znaczeniu światowym (w tym wpisane na listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO), częściowo wypromowane za granicami kraju.
8. Wysoki poziom wyższego szkolnictwa artystycznego.
9. Wysoki poziom artystyczny i merytoryczny wielu narodowych i regionalnych instytucji kultury.
10. Wysoka pozycja Ministra Kultury (nadana przez prawo i akceptowana społecznie) jako konstytucyjnego organu odpowiedzialnego za kulturę.
11. Wyposażenie instytucji kultury we własną infrastrukturę.
12. Dobre przygotowanie środowisk kultury do absorpcji funduszy europejskich.
13. Wykorzystanie środków europejskich dla poprawy stanu infrastruktury (w latach 2004-2006)

Słabe Strony

1. Brak spójnej polityki kulturalnej państwa i jst.
2. Brak efektywnych instrumentów oddziaływania na kulturę w regionach.
3. Niewystarczające środki budżetu państwa w dyspozycji Ministra Kultury.

-
4. Niskie wydatki na kulturę w przeliczeniu na jednego mieszkańca – zdecydowanie niższe niż w krajach Unii Europejskiej.
 5. Brak nowoczesnego prawa w sferze kultury.
 6. Zadłużenie instytucji kultury.
 7. Zbyt duże zróżnicowanie publicznych wydatków na kulturę pomiędzy regionami w przeliczeniu na jednego mieszkańca.
 8. Brak nowoczesnej większości instytucji kultury.
 9. Brak systemu oceny jakości funkcjonowania instytucji kultury oraz brak powiązania systemu dystrybucji środków ministerialnych z systemem oceny jakości instytucji i przedsięwzięć kulturalnych.
 10. Brak instytucji wspólnych dla Ministerstwa Kultury i jednostek samorządów terytorialnych oraz ministerstwa i instytucji pozarządowych.
 11. Duże międzygminne zróżnicowanie liczby bibliotek, zbiorów bibliotecznych i dostępności do tych zbiorów.
 12. Przechyłana struktura i zdegradowane zbiory biblioteczne.
 13. Nieadekwatne do gospodarki rynkowej i rynku pracy programy nauczania uczelni artystycznych.
 14. Zbyt wysoka specjalizacja instytucji upowszechniania kultury.
 15. Niewyjaśniony stan prawny wielu nieruchomości, w tym obciążenie hipoteczne nieruchomości instytucji kultury, brak ujawnionych w księgach wieczystych właścicieli ważnych nieruchomości zabytkowych.
 16. Braki dokumentacyjne w zakresie inwentaryzacji obiektów zabytkowych.
 17. Brak efektywnych instrumentów motywujących przedstawicieli sektora prywatnego do inwestycji w kulturę.
 18. Wysoka zależność instytucji kultury i dyrektorów od organizatorów tych instytucji.
 19. Nieuregulowany stan własnościowy ważnych muzealiów i archiwaliów.
 20. Słabo rozwinięte badania w sferze kultury powstającej oraz braki w kolekcjonowaniu i udostępnianiu dzieł sztuki współczesnej.

Szanse

1. Rozwój gospodarczy państwa.
2. Wzrost środków europejskich dostępnych dla kultury w ramach kolejnej perspektywy finansowej.
3. Proregionalna polityka Unii Europejskiej.

-
4. Zmianie się paradygmatów różnorodności kulturowej, głęboka indywidualizacja potrzeb odbiorców kultury.
 5. Gotowość do stworzenia odpowiednich ram dla partnerstwa publiczno-prywatnego.
 6. Wzrost zainteresowania szkolnictwem artystycznym wśród młodzieży.
 7. Wzrost udziału organizacji pozarządowych w życiu kulturalnym.
 8. Rozwój cywilizacyjny i powstawanie społeczeństwa informacyjnego.
 9. Wysoka społeczna akceptacja dla rozwoju i upowszechniania kultury.
 10. Rozwój przemysłów kultury, w tym zbliżająca się cyfryzacja mediów elektronicznych.
 11. Stopniowe zwiększanie dochodów jst poprzez zmianę systemu dystrybucji środków budżetowych.
 12. Rozwój kapitału społecznego i wzrost atrakcyjności Polski jako miejsca zamieszkania i miejsca pracy.

Zagrożenia

1. Zerwanie ciągłości kulturowej, w tym zmiana systemu wartości pomiędzy pokoleniami.
2. Spadek uczestnictwa w kulturze, a także spadek kompetencji kulturowych odbiorców.
3. Dalsza pauperyzacja wielu grup społecznych.
4. Postępująca degradacja zabytków.
5. Zły stan techniczny instytucji kultury.
6. Zła struktura kosztów instytucji kultury (wysoki i wciąż rosnący udział kosztów stałych).
7. Spadek udziału instytucji kultury w życiu kulturalnym poprzez dalszy rozróżnienie pomiędzy ofertą kulturalną a kompetencjami i zainteresowaniami odbiorców.
8. Nieumiejętne dostosowanie prawa polskiego do prawa UE w sferze kultury.
9. Zatrącenie wyjątkowości działalności kulturalnej i włączenie jej w system rynkowy.
10. Spadek zaufania jst i instytucji pozarządowych do organów państwa.
11. Zbyt głęboka decentralizacja systemu zarządzania kulturą.
12. Niechęć środowisk kultury do zmian.
13. Pogłębianie kryzysu instytucjonalnego w kulturze.
14. Niezapewnienie warunków konkurencyjności dla przedsiębiorstw działających w sferze przemysłów kultury i twórców.

Wskazane szanse, zagrożenia, mocne i słabe strony pokrywają się w zdecydowanej większości z analizą SWOT wskazaną w NSRK na lata 2004-2013.

7. Założenia do Narodowej Strategii Rozwoju Kultury

1. Państwo powinno zachować rolę kreatora polityki horyzontalnej i „sektorowej” w sferze kultury i realizować tę politykę poprzez działania Ministra Kultury i działania jednostek samorządu terytorialnego.
2. Wydatki publiczne (zwłaszcza w przeliczeniu na jednego mieszkańca) na kulturę w Polsce powinny znacząco wzrosnąć.
3. Minister Kultury realizuje zadania własne poprzez narodowe programy kultury, programy operacyjne, narodowe instytucje kultury, placówki badawczo-rozwojowe, wyspecjalizowane instytucje typu arm's length oraz zlecanie zadań instytucjom samorządowym i pozarządowym.
4. Budżet Ministra Kultury powinien być adekwatny do nowych działań.
5. Państwo, w tym Minister Kultury, powinno być partnerem dla jednostek samorządu terytorialnego i wspólnie z nimi kształtować kulturę w regionach. Do tego celu niezbędne jest zinstytucjonalizowanie platformy współpracy pomiędzy państwem a samorządami, a także w większym stopniu wykorzystanie możliwości tworzenia i prowadzenia wspólnych instytucji i wspólnych inwestycji w sferze kultury.
6. Samorządy terytorialne powinny zyskać większą motywację w kształtowaniu instytucjonalnego zaplecza dla rozwoju kultury, w tym do wypełniania założonych w lokalnych strategiach rozwoju celów w sferze kultury, a rola państwa powinna sprowadzać się do badań naukowych i monitorowania tej sfery oraz do skutecznego zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Jednocześnie Minister Kultury powinien posiadać odpowiednie środki na sprawowanie mecenatu nad działalnością instytucji kultury oraz instrumenty o charakterze motywującym, za pomocą których możliwa będzie realizacja polityki kulturalnej państwa w regionach.
7. Zwiększyć powinna się społeczna partycypacja w sferze odpowiedzialności za kulturę, m.in. poprzez uspołecznienie decyzji podejmowanych w sferze kultury w regionach (lokalne strategie kulturalne, społeczne ciała opiniujące funkcjonowanie instytucji kultury). Wzrosnąć powinna również rola organizacji pozarządowych, poprzez równouprawnienie ich w dostępie do środków publicznych na zadania w sferze kultury.

-
8. Praca na rzecz unowocześniania procesu zarządzania sferą kultury i usług kulturalnych jest wspólnym zadaniem Ministra Kultury i jednostek samorządu terytorialnego. W tej sferze powinny zostać podjęte szeroko zakrojone działania na rzecz: doskonalenia kadr zarządzających, wyposażenia instytucji w odpowiedni sprzęt elektroniczny i komputerowy, zintegrowania programów łączących zdigitalizowane zasoby kultury w sieci wirtualne, digitalizacji zbiorów muzealnych i zasobów bibliotek w celu ułatwienia ich dostępności, wspierania innowacyjnych projektów kulturalnych.
 9. Wszystkie zaplanowane działania zaprogramowane w strategii powinny być dostępne dla mniejszości narodowych oraz instytucji prowadzonych przez te społeczności w celu pielęgnowania różnorodności kulturowej i ich tradycji jako dorobku polskiej kultury.
 10. Rosnące znaczenie powiązania kultury z rozwojem gospodarczym i dochodami regionów jest podstawą dla podjęcia działań w kształtowaniu zintegrowanych produktów turystycznych, wykorzystujących (i działających na ich rzecz) elementy dziedzictwa kulturowego, aktywność instytucji kultury oraz skoncentrowane wokół tych instytucji przemysły kultury.
 11. Strategicznymi obszarami w okresie programowania 2004–2020 są:
 - a) promocja czytelnictwa i wsparcie sektora książek i wydawnictw,
 - b) ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie ochrona i rewaloryzacja zabytków,
 - c) rozwój szkolnictwa artystycznego, w tym rozbudowa i modernizacja infrastruktury oraz unowocześnianie programów edukacji artystycznej i dostosowanie ich do rynku pracy,
 - d) wzmocnienie efektywności działania i roli instytucji artystycznych w kreowaniu sfery kultury, w tym i promocji polskiej twórczości artystycznej,
 - e) stworzenie systemu wspierania współczesnej twórczości artystycznej, stworzenie instytucji zajmujących się jej dokumentowaniem, gromadzeniem i udostępnianiem.
 12. Zwiększenie samodzielności instytucji kultury, także w znaczeniu ekonomicznym oraz wyposażenie ich w odpowiednie narzędzia finansowe, wpłynie pozytywnie na ich efektywność i konkurencyjność na rynku usług kulturalnych oraz na samodzielność programową.
 13. Rolą Ministra Kultury oraz jednostek samorządu terytorialnego jest motywowanie społeczności do partycypacji w funkcjonowaniu sfery kultury, w tym do dobrowolnego udziału w finansowaniu instytucji i wydarzeń kulturalnych oraz twórców za pomocą

Przygotowanie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004–2020 było przedsięwzięciem niezwykle ambitnym. Po raz pierwszy bowiem po dokonaniu diagnozy, która odsłoniła szereg problemów metodycznych dotyczących trudności monitorowania i oceny stanu kultury w Polsce, sformułowano analizę SWOT w odniesieniu do procesu rozwoju kultury i zarządzania nią, sformułowano priorytetowe obszary oddziaływania. Określenie celów strategii i możliwości jej finansowania zostało dokonane w kontekście wejścia Polski do Unii Europejskiej, co oznacza uruchomienie nowych szans na finansowanie projektów kulturowych wpisanych w cele, zadania i budżety programów operacyjnych realizowanych w Polsce w latach 2004–2006, 2007-2013 oraz kolejnych okresach programowych. Argumentem za przygotowaniem Strategii było także przekonanie o konieczności przejścia od zarządzania w sferze kultury *ad hoc* do zarządzania strategicznego.

Zaproponowana w dokumencie perspektywa sytuuje kulturę i jej rozwój w ścisłym powiązaniu z rozwojem ekonomicznym, zarazem tworzy podstawy do traktowania kultury nie tylko jako odbiorcy efektów wzrostu gospodarczego, ale właśnie jako stymulatora rozwoju, m.in. poprzez rosnący udział sektora kultury w PKB.

Misją strategii jest:

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ KULTURY
JAKO NAJWYŻSZEJ WARTOŚCI PRZENOSZONEJ PONAD POKOLENIAMI,
OKREŚLAJĄCEJ CAŁOKSZTAŁT
HISTORYCZNEGO I CYWILIZACYJNEGO DOROBKU POLSKI,
WARTOŚCI WARUNKUJĄCEJ TOŻSAMOŚĆ NARODOWĄ
I ZAPEWNIĄJĄCEJ CIĄGŁOŚĆ TRADYCJI I ROZWÓJ REGIONÓW.**

W świetle zdiagnozowanych nowych obszarów interwencji, przyjętych we wstępnym projekcie NPR na lata 2007-2013, cele Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 obejmują:

Cel strategiczny/nadrzędny: zrównoważenie rozwoju kultury w regionach

Cele cząstkowe/uzupełniające:

1. Wzrost efektywności zarządzania sferą kultury.
2. Zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju i dostępie do kultury.
3. Wzrost udziału kultury w PKB.
4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków.
5. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kultury.
6. Wzrost uczestnictwa w kulturze.

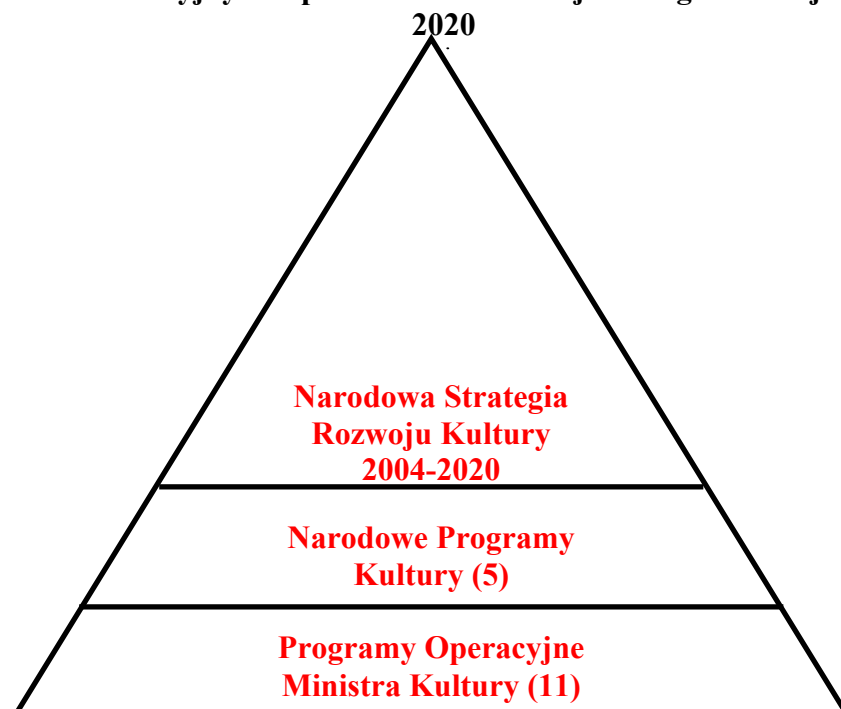
7. Rozwój szkół artystycznych i zwiększenie liczby godzin edukacji kulturalnej w programach szkolnych.
8. Efektywna promocja twórczości.
9. Promocja polskiej kultury za granicą.
10. Ochrona własności intelektualnej i walka z piractwem.
11. Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury.
12. Rozwój przemysłów kultury (kinematografia, media, design, wydawnictwa, fonografia).

Cele cząstkowe realizowane będą w ramach pięciu obszarów priorytetowych, którym odpowiadają szczegółowo opisane w NSRK – Narodowe Programy Kultury:

- Czytelnictwo i sektor książki *NPK Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki*
- Dziedzictwo kulturowe *NPK Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego*
- Instytucje artystyczne i promocja twórczości *NPK Rozwój instytucji artystycznych*
- Szkolnictwo artystyczne i promocja młodych twórców - *NPK Wspierania debiutów i rozwoju szkół artystycznych*
- Sztuka współczesna *NPK Znaki Czasu*

Cele operacyjne NRSK na lata 2004-2020 określa 11 programów operacyjnych Ministra Kultury. Programy operacyjne stanowią, zgodnie z metodologią przyjętą dla dokumentów wchodzących w NPR na lata 2007-2013, uszczegółowienie i rozszerzenie Narodowych Programów Kultury.

Ryc. 15 System realizacyjny Uzupelnienia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury 2004-

8.1 Domena działania

Domena działania określa docelowy rynek strategii, czyli docelowe miejsce realizacji strategii oraz jej odbiorców w bardzo szerokim znaczeniu. Chodzi tu zarówno o terytorialne określenie miejsca wdrożenia, ale również o wskazanie ludzi, instytucji i innych podmiotów, od których zależy powodzenie strategii i do których jest ona adresowana. Dzięki określeniu domeny działania możliwe jest wskazanie właściwych środków realizacji strategii oraz najlepiej dostosowanych form jej przekazu.

Jako instytucje strategiczne z punktu widzenia strategii uznaje się przede wszystkim: Ministerstwo Kultury i jst. Instytucjami wspomagającymi są: Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, media, sponsorzy, instytucje biznesu i partnerzy społeczni. Instytucjami pośredniczącymi w działaniach określonych w strategii są odpowiednie departamenty MK, Instytut im. Adama Mickiewicza, Instytut Książki, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków, Biblioteka Narodowa oraz Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Wnioskodawcami są jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, instytucje upowszechniania kultury, instytucje artystyczne, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, państwowe służby ochrony zabytków, organizacje mniejszości narodowych, przedsiębiorstwa działające w sferze przemysłów kultury. Beneficjentami strategii będą mieszkańcy wszystkich regionów Polski.

8.2 Instrumenty realizacji Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020:

Instrumenty realizacji strategii stanowią narzędzia niezbędne z punktu widzenia możliwości przełożenia koncepcji na konkretne działania realizacyjne. W ramach Narodowej Strategii Rozwoju Kultury przewidziano kilka głównych instrumentów jej wdrożenia, są to:

1. Inicjatywa ustawodawcza - przedmiot projektowanych ustaw, w szczególności o charakterze:

- a) regulacyjnym, np. ustawa o działalności kulturalnej, prawo autorskie, prawo medialne, instytucje pożytku publicznego, ochrona zabytków;
- b) fiskalnym, np. ulgi, zwolnienia;
- c) finansowym, np. dotacje, granty, nagrody, gwarancje kredytu, zachęty dla instytucji prywatnych do partycypacji w finansowaniu sfery kultury;

d) organizacyjnym, np. system edukacji artystycznej, instytucje wyspecjalizowane dla realizacji zawartych w Strategii celów;

e) programowym, np. sieć instytucji narodowych

2. Narodowe Programy Kultury, określające obszary priorytetowe Strategii (instrumenty te szczegółowo opisane są w podstawowym dokumencie Strategii, a ich domena i czas wdrażania rozszerzony zostaje niniejszym **Uzupełnieniem Strategii na lata 2004-2020**);

3. Programy operacyjne określające szczegółowo system realizacji Strategii w obszarze finansowania działalności kulturalnej ze środków w dyspozycji Ministra Kultury. Programy operacyjne ogłaszane są na okres 2005-2020, z tym, że alokacja finansowa ze środków Ministra Kultury ogłaszana jest na dany rok budżetowy.

4. Wieloletnie programy inwestycyjne, w tym szczególnie przyjęty przez Rząd wieloletni program inwestycyjny „Dziedzictwo Fryderyka Chopina 2010”

5. Inne dokumenty strategiczne, odnoszące się do kultury, w tym w szczególności:

- „Strategia Państwa Polskiego w dziedzinie mediów elektronicznych na lata 2005 – 2015” przygotowana przez KRRiTV
- „Strategia przejścia z techniki analogowej na cyfrową w zakresie telewizji naziemnej” przyjęta przez KRM 7 kwietnia br. skierowana na RM.
- Strategia Promocji Polski za granicą – dokument, który powinien zostać przygotowany przez specjalnie do tego powołany międzyresortowy zespół do końca 2005 r.

Wszystkie dokumenty strategiczne w przyszłości przygotowywane, a dotyczące sfery kultury, powinny być zgodne z NPR na lata 2007-2020 i kolejnymi NPR.

9. System realizacyjny Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 – programy operacyjne

Zgodnie z metodologią przyjętą w ustawie o Narodowym Planie Rozwoju narzędziami realizacji celów Uzupełnienia NSRK na lata 2004-2020 jest 11 programów operacyjnych Ministra Kultury. Programy są podstawą ubiegania się o środki Ministra Kultury na zadania z zakresu kultury realizowane przez jst, instytucje kultury, instytucje

finansowe w ramach programów udzielane jest beneficjentom na podstawie następujących aktów prawnych:

- rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 28 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury (Dz.U. Nr 24, poz. 200),
- rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 28 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Funduszu Promocji Kultury (Dz.U. Nr 24, poz. 201),
- rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 kwietnia 2005 r. w sprawie zakresu zadań objętych mecenatem państwa wykonywanych przez samorządowe instytucje filmowe i instytucje kultury oraz udzielania dotacji na te zadania (Dz. U. Nr 74, poz.646),
- rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (rozporządzenie skierowane do publikacji).

Realizacja poszczególnych zadań, czy projektów w ramach programów operacyjnych odbywa się zgodnie z zasadą równego traktowania i niedyskryminacji. Należy podkreślić, iż wprowadzone programy operacyjne będą uwzględniały potrzeby osób niepełnosprawnych umożliwiając im szeroki udział w życiu kulturalnym

Obecne przepisy prawne nie pozwalają na przekazywanie w ramach programów operacyjnych środków placówkom dyplomatycznym RP, w szczególności Instytutom Polskim. Program Operacyjny „Promocja kultury polskiej za granicą” w przyszłości powinien umożliwiać finansowanie ich działań w zakresie promocji polskiej kultury ze środków budżetowych. Aby było to możliwe, niezbędna jest zmiana obecnie obowiązujących aktów normatywnych.

W niniejszym podrozdziale przedstawiono streszczenie 11 programów operacyjnych ogłoszonych przez Ministra Kultury na rok 2005 oraz zasygnalizowano przygotowywane kolejne dwa programy. Przedstawiony został także opis sytemu aplikowania o środki w ramach programów.

Tabela 30 Programy operacyjne – system zarządzania

	Program operacyjny	Priorytety	Departament/Instytucja zarządzająca
1	Promocja twórczości	Rozwój najważniejszych wydarzeń kulturalnych	Departament Sztuki i Promocji Twórczości
		Stypendia	Instytut im. Adama Mickiewicza
		Staże	Instytut im. Adama Mickiewicza
2	Rozwój infrastruktury kultury i		Departament Szkolnictwa

	szkół artystycznych oraz wzrost efektywności zarządzania kulturą		Artystycznego
3	Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury		Departament Współpracy z Samorządami
4	Obserwatorium kultury		Instytut im. Adama Mickiewicza
5	Inicjatywy lokalne		Instytut im. Adama Mickiewicza
6	Promocja polskiej kultury za granicą		Departament Współpracy Międzynarodowej
7	Kultura z mediami		Departament Filmu i Mediów Audiowizualnych
8	Promocja czytelnictwa	Rozwój bibliotek oraz poprawa jakości i dostępności zbiorów	Biblioteka Narodowa
		Rozwój sektora książki	Instytut Książki
		Rozwój czasopism kulturalnych	Biblioteka Narodowa
9	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego	Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych	Departament Ochrony Zabytków
		Rozwój i konserwacja kolekcji muzealnych	Departament Dziedzictwa Narodowego
10	Promesa Ministra Kultury		Departament Strategii Kultury i Spraw Europejskich
11	Znaki czasu		Instytut im. Adama Mickiewicza

Źródło: opracowanie własne

10.1 PROGRAM OPERACYJNY „Promocja twórczości”

Program Promocja Twórczości jest najbardziej złożonym programem operacyjnym, obejmującym wspieranie oraz promocję twórczości artystycznej, promocję uczniów, studentów oraz twórców poprzez stypendia, a także wspieranie i promocję zatrudnienia studentów, absolwentów szkół i uczelni artystycznych poprzez staże. Program podzielony jest na trzy priorytety, dla których funkcję instytucji/departamentu zarządzającego pełnią odpowiednio: Departament Sztuki i Promocji Twórczości dla priorytetu Wspieranie wydarzeń artystycznych w Polsce oraz Instytut im. Adama Mickiewicza dla priorytetów Stypendia oraz Staże. Program wpisuje się w cele NPK Rozwój instytucji artystycznych, NPK Maestria, a w zakresie wspierania kultury ludowej i tradycji historycznych NPK Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Program ma zatem charakter horyzontalny.

W ramach priorytetu Wspieranie wydarzeń artystycznych w Polsce, dofinansowywane są najważniejsze wydarzenia artystyczne – koncerty, festiwale, wystawy, przeglądy - organizowane w Polsce z zakresu wszystkich dziedzin sztuki, a także wspierające rozwój kultury ludowej. Program umożliwia również, przy spełnieniu kryteriów szczególnych, wieloletnie finansowanie najważniejszych, prestiżowych wydarzeń kulturalnych.

Priorytet „Programy stypendialne” realizowany jest poprzez 3 programy, skierowane do różnych odbiorców:

- „Młoda Polska” - wspierający młodych (do 35 roku) twórców, artystów, krytyków sztuki w celu realizacji zadań twórczych i pomocy w karierze artystycznej.
- „Kreacje” – wspierający twórców, artystów, animatorów kultury, twórców ludowych, krytyków sztuki oraz osoby zajmujące się ochroną dziedzictwa kulturowego w celu realizacji zadań twórczych i pomocy w karierze artystycznej.
- „Gaude Polonia” – wspierający młodych, wybitnych artystów pochodzących z krajów Europy Środkowo - Wschodniej poprzez umożliwienie im doskonalenia warsztatu artystycznego pod opieką uznanych polskich twórców.

Priorytet Staże realizowany jest we współpracy z Ministrem Gospodarki i Pracy oraz w części finansowany ze środków Funduszu Pracy.

10.2 PROGRAM OPERACYJNY „Dziedzictwo kulturowe”

Program realizowany jest w ramach dwóch komplementarnych priorytetów: rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych. Podstawowym celem priorytetu 1 jest poprawa stanu zachowania zabytków, zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego, kompleksowa rewaloryzacja zabytków, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, wreszcie zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę. Priorytet drugi programu koncentruje się natomiast na zadaniach związanych z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacja muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych;

Program jest zgodny z NPK Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz NPK Rozwój instytucji artystycznych i stanowi ich uszczegółowienie w zakresie

dofinansowania zadań ze środków MK. Program realizowany jest w ramach dwóch priorytetów podległych odpowiednio Departamentowi Ochrony Zabytków i Departamentowi Dziedzictwa Narodowego. Program ma charakter horyzontalny.

10.3 PROGRAM OPERACYJNY „Promocja czytelnictwa”

Celem programu operacyjnego jest poprawa jakości zbiorów bibliotecznych i dostępu do zbiorów; poprawa konkurencyjności sektora książki, w tym wsparcie wydawnictw i sieci dystrybucji książki; zwiększenie efektywności promocji polskiej książki w kraju i za granicą; rozwój czasopism kulturalnych; promocja tłumaczeń i przekładów ambitnej literatury zagranicznej, wreszcie zwiększenie zainteresowania książką.

Program jest realizowany poprzez wspieranie zadań w ramach trzech priorytetów:

- rozwój bibliotek oraz poprawa jakości i dostępności zbiorów, dla którego instytucją zarządzającą jest Biblioteka Narodowa
- rozwój sektora książki i promocja czytelnictwa, dla którego instytucją zarządzającą jest Instytut Książki
- rozwój czasopism kulturalnych, dla którego instytucją zarządzającą jest Biblioteka Narodowa.

Program wpisuje się w cele NPK Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki.

10.4 PROGRAM OPERACYJNY „Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury”

Głównym celem programu jest podnoszenie kompetencji kulturalnych społeczeństwa, przygotowanie dzieci i młodzieży do aktywnego uczestnictwa w kulturze, tworzenie warunków do rozwijania aktywności twórczej, wzbogacanie oferty kulturalnej kierowanej do

szerokiego grona odbiorców, zachowanie tradycji i przekazu ludowego dziedzictwa kulturowego, a także podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe osób działających w sferze upowszechniania kultury.

Program realizowany będzie poprzez dofinansowanie ze środków Ministra Kultury m.in. zadań z zakresu:

- wzbogacenia oferty zagospodarowania wolnego czasu poprzez organizację warsztatów ze wszystkich dziedzin sztuki: teatralnych, plastycznych, literackich, muzycznych, filmowych, kursów, szkoleń mających na celu podnoszenie kompetencji kulturalnych;
- akcji społecznych i kampanii promujących czytelnictwo, skierowanych szczególnie do dzieci i młodzieży;
- edukacji filmowej, adresowanych przede wszystkim do młodej widowni, inicjowanych przez różne podmioty, a w szczególności sieć kin studyjnych;
- popularyzacji osiągnięć dzieci, młodzieży i studentów (konkursy, koncerty, przeglądy, wystawy etc.);
- rozwój funkcji kulturalno – edukacyjnej bibliotek, w tym m.in. opracowanie i wdrożenie nowych funkcji bibliotek, które służyć będą zaspokajaniu potrzeb mieszkańców (np. funkcji lokalnego centrum edukacji i informacji o działalności kulturalnej, edukacyjnej, rekreacyjnej, turystycznej);
- przygotowania i wdrażania programów (w tym także szkoleń i warsztatów) służących doskonaleniu zawodowemu z zakresu wiedzy o sztuce, literaturze, muzyce, plastyce, tańcu, filmie, skierowanych do nauczycieli, instruktorów, animatorów kultury, itp;
- dokumentowania i upowszechniania dorobku kultury ludowej;
- ochrony i rozwoju specyficznych dla regionów inicjatyw kulturalnych, w tym szczególnie z zakresu kultury ludowej;
- edukacji kulturalnej, której celem jest przekaz tradycji oraz kultury ludowej w formie warsztatów, kursów, szkoleń oraz tzw. „szkół tradycji”;

Programem zarządza Departament Współpracy z Samorządami i Upowszechniania Kultury. Program ma charakter horyzontalny, wpisuje się w cele NPK Rozwój instytucji artystycznych, NPK Maestria a w zakresie wspierania kultury ludowej i tradycji historycznych NPK Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

10.5 PROGRAM OPERACYJNY „Obserwatorium kultury”

Celem programu jest stworzenie platformy wymiany poglądów i wiedzy oraz dyskusji na temat problemów i uwarunkowań rozwoju kultury. Celami szczegółowymi programu operacyjnego jest:

- monitoring i analiza systemu kultury w aspekcie regulacyjnym, społecznym i ekonomicznym;
- tworzenie spójnego systemu informacji statystycznej o kulturze;
- integracja środowisk praktyków i teoretyków kultury wokół problemów rozwoju i upowszechniania kultury;
- wymiana poglądów i doświadczeń pomiędzy środowiskami zaangażowanymi w rozwój i upowszechnianie kultury;
- dokumentowanie i upowszechnianie dorobku instytucji i organizacji działających w obszarze kultury;
- popularyzacja wiedzy i informacji na temat stanu i zmian w kulturze;
- popularyzacja wiedzy o jednoczącej się Europie;
- dokumentowanie dziedzictwa polskiego za granicą i dziedzictwa utraconego.

Program będzie realizowany m.in. poprzez współfinansowanie zadań z zakresu:

- realizacji prac badawczych i dokumentacyjnych oraz analiz dotyczących uczestnictwa w kulturze, ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego oraz tradycji regionalnych, rynku pracy w kulturze, finansowania kultury, zarządzania kulturą, systemów informacji o kulturze, statystyki kultury;
- budowy, utrzymania i udostępniania specjalistycznych baz danych obejmujących różne dziedziny kultury;
- upowszechniania prac dokumentujących działalność kulturalną;
- popularyzacji wyników prowadzonych badań, analiz i prac dokumentacyjnych;
- organizacji konferencji, sympozjów i innych form sprzyjających refleksji nad stanem i rolą kultury oraz ochroną i zachowaniem dziedzictwa kulturowego;

Instytucją zarządzającą jest Instytut im. Adama Mickiewicza. Program ma charakter horyzontalny, obejmujący cele wszystkich Narodowych Programów Kultury.

10.6 PROGRAM OPERACYJNY „Promocja kultury polskiej za granicą”

Celem programu operacyjnego jest budowa zintegrowanego systemu promocji kulturalnej Polski za granicą oraz:

- kreowanie pozytywnego wizerunku Polski poza granicami kraju;
- prezentacja kultury polskiej poza granicami kraju;
- promowanie polskich twórców i ich twórczości poza granicami kraju;
- realizacja współpracy międzynarodowej w dziedzinie kultury w ramach porozumień i umów międzyrządowych oraz resortowych.

Program realizowany będzie m.in. poprzez dofinansowanie zadań z zakresu wspierania udziału polskich twórców i artystów oraz ich twórczości w kluczowych przedsięwzięciach międzynarodowych (festiwalach, koncertach, wystawach, tournée artystycznych, konkursach i warsztatach artystycznych, itp.) odbywających się poza granicami kraju; współfinansowanie wielopłaszczyznowych programów promujących kulturę polską za granicą, a także projektów dotyczących współpracy i wymiany kulturalnej za granicą wynikających z umów międzyrządowych i resortowych.

Program ma charakter horyzontalny, wykracza poza cele Narodowych Programów Operacyjnych. Departamentem zarządzającym jest Departament Współpracy Międzynarodowej.

10.7 PROGRAM OPERACYJNY „Rozwój infrastruktury kultury i szkolnictwa artystycznego oraz wzrost efektywności zarządzania kulturą”

Celem programu jest wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury poprzez inwestycje w infrastrukturę, poprawa warunków funkcjonowania instytucji kultury, instytucji filmowych oraz szkół i uczelni artystycznych, a także poprawa efektywności ich zarządzania. Program będzie realizowany poprzez współfinansowanie zadań z zakresu m.in.:

- budowy, modernizacji, adaptacji nieruchomości na cele kulturalne i filmowe (za wyjątkiem projektów współfinansowanych ze środków europejskich)⁵;
- budowy, modernizacji, adaptacji infrastruktury szkół i uczelni artystycznych⁶;
- rewitalizacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne obiektów zabytkowych oraz przemysłowych obiektów o wysokiej wartości historycznej⁷;
- przygotowania dokumentacji technicznej dla inwestycji realizowanych w ramach funduszy europejskich (np. projekty architektoniczne, studia wykonalności, analizy oddziaływania na środowisko, ekspertyzy konserwatorskie);
- zakupu i modernizacji trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej i filmowej, a także wyposażenia i sprzętu dydaktycznego dla szkół i uczelni artystycznych;
- współfinansowanie budowy i rozbudowy sieci i systemów informatycznych,
- zakup usług consultingowych, w tym szczególnie audytu, oraz ich wdrażanie;

Program ma charakter horyzontalny, wpisuje się we wszystkie NPK. Departamentem zarządzającym jest Departament Szkolnictwa Artystycznego.

10.8 PROGRAM OPERACYJNY „Promesa Ministra Kultury”

Celem programu „Promesa Ministra Kultury” jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury wkładu krajowego do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich. Promesa Ministra Kultury to inaczej umowa przyrzeczenia o współfinansowaniu projektów realizowanych ze środków europejskich pod warunkiem ich wyboru do realizacji przez właściwe organy w ramach funduszy strukturalnych, programów wspólnotowych, środków EFTA oraz innych środków europejskich. W ramach Programu „Promesa Ministra Kultury” dofinansowane mogą być projekty z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego, budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury kulturalnej oraz infrastruktury szkół i uczelni artystycznych, promocji twórczości, rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, a także międzynarodowe przedsięwzięcia kulturalnych o charakterze europejskim, realizowane przy współdziałaniu środków europejskich, w tym szczególnie: funduszy strukturalnych,

⁵ Wnioskodawcy ubiegający się o środki finansowe na inwestycje z funduszy europejskich składają wnioski w ramach programu operacyjnego „Promesa Ministra Kultury”.

⁶ jw

⁷ jw

Mechanizmu Finansowego EOG oraz programów wspólnotowych. Program ma charakter horyzontalny, wpisuje się we wszystkie NPK. Departamentem zarządzającym jest Departament Strategii Kultury i Spraw Europejskich.

10.9 PROGRAM OPERACYJNY „Media z kulturą”

Podstawowym celem programu jest promocja w środkach masowego przekazu kultury, wykorzystanie środków komunikacji medialnej w oddziaływaniu na aktywność kulturalną społeczeństwa oraz umożliwienie jak najszerszej grupie odbiorców i uczestników kultury kontaktu (pośredniego) ze sztuką i kulturą. Program realizowany jest poprzez dofinansowanie zadań m.in. z zakresu:

- popularyzacji polskiej kultury i dziedzictwa kulturowego poprzez dofinansowanie produkcji i prezentacji w środkach masowego przekazu form, takich jak: filmy i seriale dokumentalne, reportaże, programy artystyczne, audycje radiowe, teledyski, fonogramy⁸, etc.);
- tworzenie specjalnych portali internetowych promujących kulturę;
- akcje medialne (kampanie promocyjne, akcje społeczne) promujące aktywne uczestnictwo w kulturze, zachęcające do spędzania czasu w sposób kreatywny i pożyteczny (np. popularyzacja czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży).

Program wdrażany jest przez Departament Filmu i Mediów Audiowizualnych. Program ma charakter horyzontalny, wykracza poza cele Narodowych Programów Operacyjnych.

10.11 PROGRAM OPERACYJNY „Rozwój inicjatyw lokalnych”

Celem programu jest wyrównywanie różnic w dostępie do kultury, pobudzanie inicjatyw lokalnych oraz stwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości. W ramach programu wspierane są wszystkie niskobudżetowe zadania (tj. takie, w których

⁸ Nie dotyczy nagrań samoistnych, a wyłącznie takich, które są elementem kampanii medialnych

maksymalna wnioskowana dotacja z budżetu Ministra Kultury wynosi maksymalnie 25 000 PLN) z zakresu:

- upowszechniania kultury;
- edukacji kulturalnej;
- promocji twórczości;
- ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego;
- inwestycji oraz zakupu wyposażenia.

W ramach programu nie można natomiast ubiegać się o dofinansowanie zadań związanych z: wydawnictwami książkowymi, czasopismami, konferencjami i sympozjami, zakupem nowości bibliotecznymi, realizacją projektów współfinansowanych z funduszy europejskich, promocją polskiej kultury za granicą oraz organizacją wydarzeń literackich do 25 000 zł.

Instytucją zarządzającą jest Instytut im. Adama Mickiewicza. Program ma charakter horyzontalny, obejmujący wszystkie Narodowe Programy Kultury.

10.12 PROGRAM OPERACYJNY „Znaki Czasu”

Program jest reakcją na wieloletnie zaniedbania w zakresie kolekcjonowania sztuki współczesnej w Polsce, które doprowadziły do zerwania dialogu społecznego oraz osłabienia kulturowej więzi międzypokoleniowej. Główną ideą programu jest przywrócenie i ożywienie relacji współczesny artysta - jego dzieło - obywatel. Niezwykle ważnym elementem programu jest także długofalowe działanie na rzecz przygotowania odbiorców kultury, a szczególnie - sztuki współczesnej. Celami szczegółowymi programu są zatem:

- rozwój sztuki współczesnej oraz jej upowszechnianie;
- tworzenie regionalnych kolekcji sztuki współczesnej;
- promocja polskiej sztuki współczesnej;
- przywrócenie tradycji mecenatu artystycznego;
- angażowanie różnych grup społecznych w działania na rzecz kultury i sztuki;
- rozwój rynku sztuki w Polsce;
- budowa systemu informacji o sztuce współczesnej i jej twórcach;
- tworzenie interdyscyplinarnych centrów nowoczesności.

Program realizowany jest poprzez współfinansowanie zadań z zakresu:

- zwiększania publicznych zasobów sztuki współczesnej zmierzających do stworzenia reprezentatywnej narodowej kolekcji sztuki współczesnej poprzez tworzenie kolekcji regionalnych;
- zakupu dzieł sztuki współczesnej do kolekcji regionalnych;
- rozwijania różnorodnych form społecznego obiegu sztuki i jej upowszechniania;
- organizowania i wspierania kampanii promujących kulturę i sztukę najnowszą w Polsce i świecie;
- wspierania merytorycznego i organizacyjnego prywatnych inicjatyw związanych z inwestycjami w sztukę współczesną.

Instytucją zarządzającą programem jest Instytut im. Adama Mickiewicza. Program jest narzędziem realizacji NPK Znaki Czasu oraz NPK Rozwój Instytucji Artystycznych. Program ma charakter horyzontalny.

Ponadto w przygotowaniu znajduje się:

- Rządowy program „Kultura dla niepełnosprawnych”, który zostanie zaproponowany Radzie Ministrów przez Ministra Polityki Społecznej i Ministra Kultury. Wdrażany będzie poprzez Program Operacyjny „Kultura dla niepełnosprawnych”, ogłoszony przez Ministra Kultury niezwłocznie po przyjęciu przez Rząd programu strategicznego.
- Program Operacyjny „Ochrona dziedzictwa kulturalnego i wsparcie polskich instytucji za granicą”.
- Program Operacyjny „Rozwój sztuki filmowej i wsparcie sektora filmu”

Dla prawidłowego wdrażania przyjętej przez Rząd NSRK na lata 2004-2013 oraz Uzupelnienia NSRK na lata 2004-2020 niezbędne okazały się zmiany legislacyjne oraz organizacyjne. Ministerstwo Kultury rozpoczęło projektowanie i wdrażanie tych zmian w październiku 2004 r.

11. Zmiany legislacyjne i organizacyjne

W celu dostosowania obecnego systemu udzielania dotacji do zakresu przedmiotowego i podmiotowego, określonego w Strategii i Uzupelnieniu Strategii, Minister Kultury ogłosił

w 2005 r. 11 Programów Operacyjnych oraz ustanowił departamenty i instytucje zarządzające tymi programami.

Rozpoczęto też prace nad ujednoczeniem i dostosowaniem aktów wykonawczych w sferze udzielania dotacji. Wdane zostało nowe rozporządzenie Ministra Kultury dotyczące Funduszu Promocji Kultury (rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 28 stycznia 2005r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury), wyposażające Ministra w możliwość upoważniania dyrektorów państwowych instytucji kultury (których Minister Kultury jest organizatorem) i departamentów do zarządzania programami operacyjnymi (podmioty upoważnione). Trwają prace nad przyjęciem nowego rozporządzenia dot. ochrony zabytków.

Rada Ministrów przyjęła nowe Rozporządzenie z dnia 19 kwietnia 2005 r w *sprawie zakresu zadań objętych mecenatem państwa wykonywanych przez samorządowe instytucje filmowe i instytucje kultury oraz udzielania dotacji na te zadania* zostało ogłoszone w Dz. U. Nr 74, poz. 646 i weszło w życie z dniem 14 maja 2005 r. Będzie ono stanowiło podstawę do udzielania dotacji jednostkom samorządu terytorialnego. Rozporządzenie to dostosowuje sposób aplikacji oraz zakres rzeczowy wniosków do przyjętej Strategii i Uzupełnienia Strategii, w tym zwłaszcza umożliwia dotacje inwestycyjne dla instytucji kultury prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Ujednoczenie aktów wykonawczych doprowadziło do ujednoczenia systemu aplikacji o środki pozostające w dyspozycji Ministra Kultury, w tym w szczególności umożliwiło przyjęcie jednolitego formularza wniosków dla beneficjentów.

Zmieniające się realia, w tym także przyjmowane przez Parlament nowe ustawy, wymagają przyspieszenia prac nad nowelizacją ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej z 21 października 1991. Szczególnie ważne jest usprawnienie mechanizmu udzielania dotacji przeznaczonych dla samorządowych instytucji kultury. Możliwość udzielania dofinansowania podmiotom prowadzącym działalność w dziedzinie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego za zgodą Ministra Kultury powinny mieć także państwowe instytucje kultury, których organizatorem jest Minister Kultury. Decentralizacja systemu zarządzania kulturą i przekazywanie zadań do instytucji typu *arm's length* jest powszechną tendencją we wszystkich krajach UE. Wprowadzenie tych rozwiązań powinno stworzyć bardziej elastyczny i sprawniejszy system udzielania dotacji. Ponadto wprowadzenie regulacji pozwalającej państwowym instytucjom kultury pozyskiwać środki finansowe

pochodzące z budżetów jednostek samorządu terytorialnego, w sposób znaczący wpłynęłyby na rozwój polityki regionalnej i zwiększenie poczucia współodpowiedzialności za najważniejsze instytucje kultury oraz szkoły i uczelnie artystyczne ze strony jednostek samorządu terytorialnego. Nie ma bowiem merytorycznego uzasadnienia istniejąca luka prawna, która utrudnia a czasem wręcz uniemożliwia zainteresowanym jednostkom samorządu terytorialnego udzielanie dotacji inwestycyjnych państwowym instytucjom kultury i szkołom artystycznym.

Minister Kultury podejmie starania na rzecz wprowadzenia zmian legislacyjnych, na zasadzie *lex specialis*, dających Ministrowi Kultury możliwość sprawniejszego trybu udzielania dotacji organizacjom pozarządowym poprzez ujednoczenie trybu udzielania dotacji NGO's w trybie właściwym dla Funduszu Promocji Kultury.

Ponadto uregulowania wymaga status twórcy, zwłaszcza w kontekście przyjętej ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.), a także z punktu widzenia Konwencji UNESCO dotyczącej różnorodności kulturowej, która uznaje proces twórczy za niekonkurencyjny i odmienny od innych aktywności społecznych, w tym od działalności gospodarczej.

Osobnym zagadnieniem jest dostosowanie polskiego prawa filmowego do warunków udzielania pomocy w dziedzinie kinematografii w krajach UE i EFTA, a po jego przyjęciu notyfikowanie odpowiednich aktów prawnych jako programów pomocowych.

Zmiany wymaga także prawo medialne (w zakresie emisji reklam w trakcie programów nadawanych przez media elektroniczne oraz nadmiernej koncentracji kapitału w mediach). Odpowiednie zmiany prawa powinny zostać zaproponowane niezwłocznie po przyjęciu przez Rząd przygotowywanej przez KRRiT Strategii Państwa Polskiego w dziedzinie mediów elektronicznych na lata 2005 – 2015". Ze względu na prawo dotyczące pomocy publicznej rozważony na nowo powinien zostać status mediów publicznych, którego forma prawna zmusza te media do postępującej komercjalizacji.

Minister Kultury powoła na podstawie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej instytucję kultury, której zadaniem będzie produkcja i promocja na użytek mediów ambitnych programów kulturalnych i edukacyjnych. Przedmiotem produkcji, a następnie upowszechniania będą materiały audiowizualne i muzyczne (w tym rejestracja przedsięwzięć kulturalnych). Instytucja ta współpracować będzie z mediami publicznymi i prywatnymi, w tym, w szczególności z Kanałem TVP Kultura.

W celu uregulowania sytuacji finansowej instytucji kultury oraz umożliwienia aplikowania o środki europejskie ważne jest przyjęcie zmian legislacyjnych likwidujących niezawinione zadłużenie instytucji kultury w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 29 września 1990 o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości oraz 21 sierpnia 1997 o gospodarce nieruchomościami.

Warunkiem niezbędnym dla efektywnej realizacji programów operacyjnych było wprowadzenie macierzowej struktury wdrażania Programów Operacyjnych w Ministerstwie Kultury. Minister Kultury podjął już odpowiednie decyzje, które pozwoliły od stycznia 2005 r. uruchomić nowy system wdrażania. Programy operacyjne zarządzane są przez odpowiednie departamenty lub instytucje kultury podległe Ministrowi Kultury. Wykaz instytucji zarządzających przedstawia tabela nr 30. W celu zapewnienia przejrzystości i transparentności podejmowanych decyzji w ramach każdego programu powołane zostały zespoły sterujące, których celem jest szczegółowe opiniowanie i przygotowywanie list rankingowych wniosków, będących podstawą podjęcia decyzji przez Ministra Kultury o dofinansowaniu przedsięwzięć. W skład zespołów sterujących wchodzi przedstawiciele zainteresowanych departamentów MK i instytucji narodowych. Wyniki oceny zespołów sterujących przedstawiane są do decyzji Ministra Kultury przez dyrektora instytucji zarządzającej danym programem, będącego równocześnie przewodniczącym zespołu sterującego. Ostateczną decyzję o dofinansowaniu podejmuje Minister Kultury. Do zadań Departamentu Ekonomicznego należy wskazanie źródła finansowania danego przedsięwzięcia oraz podpisanie i rozliczenie umowy z beneficjentem.

Z Ministerstwa Kultury do wyspecjalizowanych instytucji typu arm's length przekazane zostały programy/priorytety, w ramach których Minister Kultury udziela dotacji na:

- wsparcie sektora książki – Instytut Książki
- rozwój czasopism kulturalnych – Biblioteka Narodowa
- zakup książek dla bibliotek – Biblioteka Narodowa
- wsparcie badań naukowych oraz konferencji – Instytut im. Adama Mickiewicza
- wsparcie kulturalnych inicjatyw lokalnych – Instytut im. Adama Mickiewicza
- staże i stypendia – Instytut im. Adama Mickiewicza

-
- rozwój kolekcji sztuki współczesnej – Instytut im. Adama Mickiewicza

Przekazanie zadań umożliwi, zgodnie z zapisami NSRK, aktywne włączenie się wyspecjalizowanych instytucji podległych Ministrowi w realizację niektórych celów Strategii, umożliwiając tym samym w większym niż dotychczas stopniu realizację przez resort zadań o charakterze strategicznym. Przejęto zadania o charakterze „małych grantów” oraz o wysokim stopniu specjalizacji, wymagające gruntownej wiedzy.

Zaangażowanie w realizację programów operacyjnych instytucji pośredniczących wymagało stworzenia wspólnego informatycznego systemu rejestracji wniosków. Był to niezbędny warunek do uporządkowanego, zintegrowanego współdziałania w procesie przyznawania dotacji.

W kolejnych latach przewidziana jest dalsza decentralizacja decyzji i zwiększenie uczestnictwa we wdrażaniu Strategii kolejnych państwowych instytucji kultury. Niezbędnym elementem tego procesu jest dostosowanie niektórych państwowych instytucji kultury do nowych zadań lub utworzenie nowych instytucji. Minister Kultury zakończył prace nad połączeniem Narodowego Centrum Kultury i Instytutu Adama Mickiewicza w duży, wyposażony w odpowiedni budżet i zdolność funkcjonalną Instytut im. Adama Mickiewicza.

W najbliższym czasie przeprowadzone zostaną prace nad wzmocnieniem organizacyjnym Instytutu Teatralnego. W Parlamencie znajduje się projekt ustawy o kinematografii, w efekcie przyjęcia której powstanie Polski Instytut Sztuki Filmowej, który z mocy ustawy przejmie obowiązek wdrażania Programu Operacyjnego „Rozwój sztuki filmowej i wsparcie sektora filmu”.

12. Monitoring i ewaluacja Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Realizacja Narodowej Strategii Rozwoju Kultury oraz wynikających z niej Narodowych Programów Kultury i Programów Operacyjnych będzie przedmiotem systematycznego procesu monitorowania i ewaluacji. Dla efektywnego wdrażania Strategii konieczne będzie regularne zbieranie, analiza i ocena danych. Będzie to również użyteczne dla:

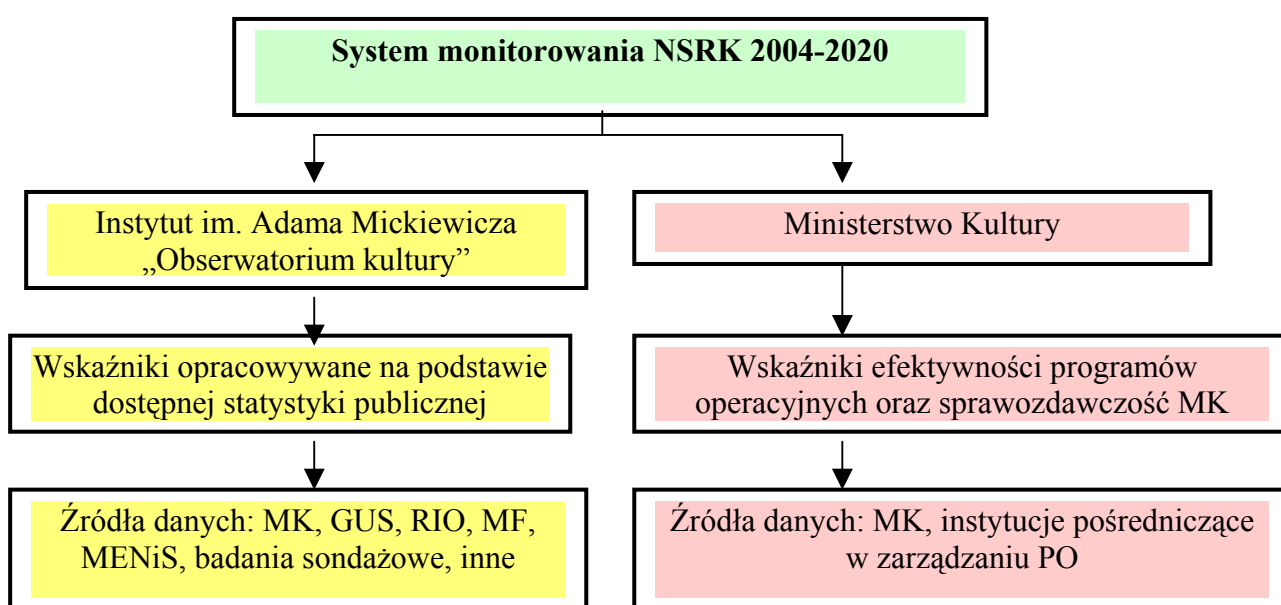
- poprawy efektywności podejmowanych zadań;
- usprawnienia funkcjonowania systemu;
- planowania alokacji finansowych na przyszłe okresy;

- dokumentowania (raportowania) i sporządzania sprawozdań z realizowanych programów.

System monitoringu wdrażany będzie dwutorowo poprzez:

- monitorowanie sektora kultury na podstawie danych statystycznych udostępnianych przez GUS i administrację państwową;
- monitorowanie efektywności realizowanych przez Ministra Kultury programów operacyjnych.

Rysunek 17

Punktem odniesienia dla monitoringu i ewaluacji realizacji głównego celu strategii będą określone dla każdego programu operacyjnego, obrazujące wyniki i efektywność realizacji celów NSRK oraz wydatkowania środków z budżetu Ministra Kultury. Monitoring będzie badaniem skuteczności i efektywności realizowanych programów.

Na podstawie uzyskanych danych raz na 12 miesięcy opracowywany będzie raport efektów wdrażania Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 wraz ze szczegółową analizą Programów Operacyjnych. Raporty cząstkowe, dotyczące wdrażania i efektów Programów Operacyjnych sporządzane będą dwa razy w roku.

12.1. Podstawowe wskaźniki – Cel strategiczny zrównoważenie rozwoju kultury w regionach

Mając na uwadze system monitorowania wdrażania NSRK oraz potrzebę przygotowywania stałych źródeł informacji na temat zachodzących w kulturze zmian, związanych z decentralizacją i finansowaniem kultury, a także zmian związanych z rozwojem i kształtowaniem się nowych instytucji kultury, objętych mecenatem państwowym i samorządowym, powstała konieczność zweryfikowania dotychczasowego systemu informacji statystycznej o kulturze. **W dniu 10 grudnia 2004 roku zostało podpisane przez Ministra Kultury i Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego porozumienie, o powołaniu Międzyresortowego Zespołu do Spraw Statystyki i Wskaźników Kultury.** Zadania Zespołu to:

- ocena dotychczasowych źródeł informacji statystycznej o kulturze, w obszarze statystyki publicznej, z punktu widzenia potrzeb informacyjnych użytkowników krajowych i zagranicznych,
- wypracowanie metodologicznych założeń dla funkcjonalnego, spójnego systemu informacji statystycznej o kulturze,
- ustalenie obszaru kultury, który będzie badany w ramach badań statystycznych statystyki publicznej (z uwzględnieniem administracyjnych źródeł danych o kulturze) i opracowanie strategii ciągłego doskonalenia badań statystycznych i źródeł danych administracyjnych dla ustalonego obszaru kultury,
- wypracowanie metod stałego monitorowania wdrażania Narodowej Strategii Rozwoju Kultury,
- określenie i weryfikacja wskaźników opisujących kulturę,

Prowadzenie prac nad monitorowaniem NSRK będzie więc ściśle związane z działalnością Międzyresortowego Zespołu jak również z powstającym w Instytucie im. Adama Mickiewicza „Obserwatorium Kultury”. Obserwatorium korzystać będzie z różnych źródeł informacji, czuwać nad komplementarnością zbieranych danych i wykorzystywać je do tworzenia systemu wskaźników opisujących sfery kultury wyraźnie określone w NSRK. Obserwatorium w sposób naturalny włączy się w sieć tego typu obserwatoriów istniejących w wielu krajach Unii Europejskiej i poza nią, realizując postulat włączenia się w system opisów statystycznych funkcjonujących w Europie. Efektem monitorowania tego obszaru będą gromadzone z częstotliwością raz w roku dane statystyczne grupowane we wskaźniki

opisujące stan dotychczasowy, trendy, oraz zasoby i potencjał w różnych sferach kultury. Instytut im. Adama Mickiewicza zobowiązane jest do przedstawiania Ministrowi Kultury raz w roku kompleksowej analizy oraz elektronicznych baz danych prezentujących wskaźniki realizacji NSRK. **Instytucją odpowiedzialną za zbieranie, analizę i monitorowanie podstawowych wskaźników realizacji NSRK jest Instytut im. Adama Mickiewicza. Instytucją odpowiedzialną za monitorowanie i analizę efektów wdrażania Programów Operacyjnych jest Departament Strategii Kultury i Spraw Europejskich.**

Tabela 31 Podstawowe wskaźniki realizacji NSRK 2004-2020

Sfery kultury	Dane + Wskaźniki (Polska, województwa, powiaty, gminy)	jednostka miary	Źródło danych
ZARZĄDZANIE SEKTOREM KULTURY	1. Wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę 2. Udział wydatków na kulturę w wydatkach ogółem 3. Nakłady finansowe na kulturę 4. Budżet Ministra Kultury 5. Inwestycje w infrastrukturę kulturalną i ochronę dziedzictwa 6. Badania kultury 7. Nowoczesne technologie – wdrażane projekty	zł/ liczba	GUS, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Kultury, Instytut im. Adama Mickiewicza, Ministerstwo Nauki, RIO, BDL
ORGANIZACJA DZIAŁALNOŚCI KULTURALNEJ	1. Infrastruktura kulturalna (sieć i działalność podmiotów kultury) 2. Portale o tematyce kulturalnej 3. Zastosowanie nowoczesnych narzędzi informacyjnych i technologii 4. Ochrona własności intelektualnej 5. Niepubliczne instytucje kultury (NGO)	liczba	GUS, Ministerstwo Kultury, Instytut im. Adama Mickiewicza
UPOWSZECHNIANIE I UDOSTĘPNIANIE KULTURY	1. Oferta kulturalna podmiotów kultury (zbiory, wystawy, imprezy) 2. Zróżnicowanie przestrzenne w dostępie do kultury 3. Dostęp do sieci Internet (komputeryzacja w instytucjach kultury) 4. Dostępność różnych grup społecznych do edukacji	liczba	GUS, badania sondażowe
UCZESTNICTWO W KULTURZE	1. liczba czytelników 2. liczba widzów w instytucjach kultury i instytucjach filmowych 3. wydatki na kulturę	zł/ liczba	GUS, Badania sondażowe

TWÓRCZOŚĆ I DZIAŁALNOŚĆ ARTYSTYCZNA	1.Liczba podmiotów zarejestrowanych prowadzących działalność artystyczną 2. Formy działalności – liczba 3. Liczba artystów prowadzących samodzielną działalność gospodarczą 4. Studenci i absolwenci wyższych szkół artystycznych – programy stażowe oraz programy dla absolwentów 5. Aktywność środowisk twórczych (organizacje, stowarzyszenia) 6. Dostępność do szkolnictwa artystycznego	liczba	GUS, Ministerstwo Kultury, Instytut im. Adama Mickiewicza
ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	1. Liczba zabytków ruchomych i nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków 2.Liczba obiektów zrewitalizowanych i odnowionych 3. Wartość odnowionych zabytków kultury	zł/liczba	GUS, Ministerstwo Kultury, KOBiDz
PROMOCJA KULTURY	1.Oferta instytucji kultury dla odbiorców zagranicznych m.in przekłady polskiej literatury, sprzedaż płyt polskich wykonawców, uczestnictwo w międzynarodowych targach, wystawach 2. Liczba imprez zorganizowanych za granicą 3. Informacja o polskim dziedzictwie kulturowym za granicą	liczba	Ministerstwo Kultury, Instytut im. Adama Mickiewicza, IK, IT, IF, MSZ
UDZIAŁ KULTURY W PKB	1. Udział kultury i przemysłów kultury w PKB 2. Szacunek wartości dodanej brutto i PKB w kulturze 3.Zatrudnienie w kulturze	zł	GUS

12.2. Podstawowe wskaźniki – programy operacyjne

Realizacja programów operacyjnych będzie przedmiotem systematycznego procesu monitorowania i ewaluacji (oceny). Koordynatorem prac nad wdrażaniem systemu monitorowania programów będzie Departament Strategii Kultury i Spraw Europejskich. System monitorowania opierać się będzie na porównaniu, opracowanych dla każdego programu, wskaźników przed realizacją projektów i po jego zakończeniu. Gromadzone w ten sposób dane pozwolą na opracowanie analiz na dwóch poziomach:

- badania efektywności wykorzystania środków z budżetu Ministra Kultury;
- analizy uwarunkowań realizacyjnych programów.

Każdy departament bądź instytucja zarządzająca programem operacyjnym zobowiązana jest raz na sześć miesięcy przedstawić zbiorczy raport z realizacji programu zawierający wysokość wydatkowanych środków, planowane przez beneficjentów efekty realizacji zadań i efekty rzeczywiste przedstawione na podstawie systemu wskaźników. Całość raportu opracowuje Departament Strategii Kultury i Spraw Europejskich.

Rysunek 18 System raportowania – programy operacyjne

Monitorowanie procesu wdrażania programów operacyjnych będzie możliwe także dzięki wprowadzonemu systemowi centralnej rejestracji wniosków.

Tabela 32 Podstawowe wskaźniki realizacji programów operacyjnych

Programy Operacyjne	Wskaźniki	jednostka miary	Źródło danych
DZIEDZICTWO KULTUROWE Priorytet 1 Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych	Kubatura obiektów zabytkowych poddanych procesom: konserwacji, renowacji, modernizacji, adaptacji	m3	Sprawozdania merytoryczne i finansowe beneficjentów Tabela wskaźników
	Powierzchnia zrewitalizowanych i zmodernizowanych historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem	m2	
	Liczba zrewaloryzowanych i zaadaptowanych obiektów zabytkowych	szt.	
	Liczba zabezpieczonych zabytków archeologicznych	szt.	
	Liczba zakonserwowanych zabytków ruchomych	szt.	
	Liczba przeprowadzonych badań naukowych i inwentaryzacji	szt.	
	Liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego	szt.	
	Liczba obiektów zabezpieczonych przez zagrożeniami	szt.	
Liczba osób bezpośrednio i pośrednio zaangażowanych w realizację zadania	Osoby		
Priorytet 2 Rozwój kolekcji muzealnych	Liczba zakupionych dzieł sztuki, kolekcji, starodruków i archiwaliów pozyskanych dla instytucji muzealnych	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe beneficjentów Tabela wskaźników
	Liczba zdigitalizowanych zbiorów	szt.	
	Liczba zbiorów poddanych procesom konserwacji	szt.	
	Liczba ekspertów zaangażowanych w realizację zadania	osoby	
	Liczba innych poza ekspertami osób bezpośrednio i pośrednio zaangażowanych w realizację zadania	osoby	
	Liczba form promujących polską kulturę i dziedzictwo kulturowe w ramach projektu	szt.	Sprawozdania

MEDIA Z KULTURĄ	Liczba nowych produkcji i prezentacji w środkach masowego przekazu w ramach zadania	szt.	merytoryczne i finansowe beneficjentów Tabela wskaźników	
	Liczba programów i czas emisji	szt./min		
	Liczba i nakład publikacji			
	Czas przeznaczony na promocję zadania w środkach masowego przekazu	min.		
	Długość kampanii medialnej	min.		
	MEDIA Z KULTURĄ	Liczba partnerów medialnych		szt.
		Liczba instytucji/organizacji zaangażowanych w realizację projektu		szt.
		Liczba utworzonych portali internetowych, liczba stron powiązanych ze stroną przedsięwzięcia		szt.
		Liczba docelowych odbiorców podejmowanych działań		osoby
		Liczba artystów i ekspertów zaangażowanych w realizację zadania		osoby
Liczba osób poza artystami bezpośrednio i pośrednio zaangażowanych w realizację zadania		osoby		
OBSERWATORIUM KULTURY	Liczba zrealizowanych zadań w ramach projektu	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe Tabela wskaźników	
	Liczba zorganizowanych konferencji, sympozjów i innych form spotkań	szt.		
	Liczba uczestników konferencji, sympozjów i innych form spotkań	osoby		
	Liczba rekordów w utworzonych specjalistycznych bazach danych	szt.		
	Liczba/nakład wydanych publikacji w ramach projektu	szt.		
	Liczba krajowych partnerów i instytucji zaangażowanych w realizację projektu	szt.		
	Liczba zagranicznych partnerów i instytucji zaangażowanych w realizację projektu	szt.		
	Liczba osób korzystających z baz danych, wyników badań/analiz/ekspertyz itp.	osoby		
	Liczba naukowców i ekspertów zaangażowanych w realizację zadania	osoby		
	Liczba osób (poza artystami) zaangażowanych w realizację zadania	osoby		
PROMESA MINISTRA KULTURY	Powierzchnia nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej i edukacyjnej	m2	Sprawozdania merytoryczne i finansowe Tabela wskaźników	
	Powierzchnia zrewitalizowanych obiektów zabytkowych i poprzemysłowych zaadoptowanych na cele kulturalne	m2		
	Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej i edukacyjnej	szt.		
	Liczba uczniów i studentów w nowych obiektach infrastruktury szkół i uczelni artystycznych	osoby		
	Liczba zakupionego/zmodernizowanego wyposażenia i sprzętu	szt.		
	Liczba obiektów wyposażonych w niezbędny sprzęt	szt.		
	Liczba wdrożonych nowoczesnych systemów zarządzania	szt.		
	Liczba osób bezpośrednio i pośrednio zaangażowanych w realizację zadania	osoby		
	Liczb miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektu	osoby		
DLA PROJEKTÓW MIĘKKICH (nie inwestycyjnych)	Liczba wydarzeń kulturalnych w ramach realizowanego zadania	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe Tabela wskaźników	
	Liczba artystów zaangażowanych w realizację zadania	osoby		

	Liczba osób (poza artystami) zaangażowanych w realizację zadania	osoby	
	Liczba imprez towarzyszących w ramach zadania	Szt	
	Liczba uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych	osoby	
	Liczba partnerów lub instytucji zaangażowanych w realizację projektu	Szt.	
	Liczba partnerów medialnych	Szt.	
	Nakład materiałów promocyjnych	Szt.	
	Liczba debiutów	osoby	
	Liczba prapremier, prawykonań w ramach zadania		
PROMOCJA CZYTELNICTWA Priorytet 1 Rozwój bibliotek oraz poprawa jakości i dostępności zbiorów	Liczba zakupionych nowości wydawniczych	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe
	Wzrost liczby czytelników	osoby	
	Wzrost liczby wypożyczeń	szt.	Tabela wskaźników
Priorytet 2 Rozwój sektora książki i promocja czytelnictwa.	Nakład wydawnictw/tłumaczeń w ramach zadania	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe
	Liczba arkuszy		
	Liczba zorganizowanych imprez i wydarzeń promujących czytelnictwo w ramach zadania	szt.	Tabela wskaźników
	Liczba uczestników imprez wydarzeń promujących czytelnictwo	osoby	
Priorytet 3 Rozwój czasopism kulturalnych.	Nakład czasopisma	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe
	Liczba prenumeratorów	szt.	
	Liczba sprzedanych egzemplarzy	szt.	
	Liczba nowych adresów stron internetowych	szt.	Tabela wskaźników
	Liczba potencjalnych odbiorców (zasięg)	osoby	
PROMOCJA TWÓRCZOŚCI Priorytet 1 Rozwój najważniejszych wydarzeń artystycznych w Polsce	Liczba wydarzeń kulturalnych w ramach realizowanego zadania	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe
	Liczba artystów zaangażowanych w realizację zadania	osoby	
	Liczba osób (poza artystami) zaangażowanych w realizację zadania	osoby	Tabela wskaźników
	Liczba imprez towarzyszących w ramach zadania	szt.	
	Liczba uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych	osoby	
	Liczba partnerów lub instytucji zaangażowanych w realizację projektu	szt.	
	Liczba partnerów medialnych	szt.	
	Nakład materiałów promocyjnych	szt.	
	Liczba debiutów	szt.	
	Liczba prapremier, prawykonań w ramach zadania		
	Nakład płyt/ w tym nakład przeznaczony do masowej dystrybucji	Szt	
PROMOCJA KULTURY POLSKIEJ ZA GRANICĄ	Liczba zorganizowanych przedsięwzięć i wydarzeń kulturalnych za granicą w ramach zadania	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe
	Liczba imprez towarzyszących w ramach zadania	szt.	
	Liczba uczestników przedsięwzięć i wydarzeń kulturalnych	osoby	Tabela wskaźników
	Liczba polskich artystów i osobistości biorących udział w zagranicznych przedsięwzięciach w ramach zadania	osoby	
	Liczba osób (poza artystami) zaangażowanych w realizację zadania	osoby	
	Liczba polskich partnerów i instytucji zaangażowanych w realizację projektu	szt.	
	Liczba zagranicznych partnerów i instytucji zaangażowanych w realizację zadania	szt.	
	Liczba miast zaangażowanych w realizację zadania	szt.	
	Liczba partnerów medialnych	szt.	

	Nakład/liczba publikacji, plakatów, ulotek lub innych nośników informacji/materiałów promocyjnych	szt.	
	Liczba odbiorców podejmowanych działań promocyjnych w ramach zadania	osoby	
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY KULTURY I SZKOLNICTWA ARTYSTYCZNEGO ORAZ WZROST EFEKTYWNOŚCI ZARZĄDZANIA KULTURĄ	Powierzchnia nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej i edukacyjnej	m2	Sprawozdania merytoryczne i finansowe Tabela wskaźników
	Powierzchnia zrewitalizowanych obiektów zabytkowych i przemysłowych zaadoptowanych na cele kulturalne	m2	
	Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej i edukacyjnej	szt.	
	Liczba uczniów i studentów w nowych obiektach infrastruktury szkół i uczelni artystycznych	osoby	
	Liczba zakupionego/zmodernizowanego wyposażenia i sprzętu	szt.	
	Liczba obiektów wyposażonych w niezbędny sprzęt	szt.	
	Liczba wdrożonych nowoczesnych systemów zarządzania	szt.	
	Liczba osób bezpośrednio i pośrednio zaangażowanych w realizację zadania	osoby	
ROZWÓJ INICJATYW LOKALNYCH	Liczba zorganizowanych imprez i wydarzeń kulturalnych w ramach projektu	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe Tabela wskaźników
	Liczba imprez towarzyszących	szt.	
	Liczba uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych	osoby	
	Liczba zrealizowanych zadań z zakresu promocji twórczej	szt.	
	Powierzchnia zmodernizowanych/zrewitalizowanych obiektów	M2	
	Liczba miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów kulturalnych	szt.	
	Liczba nowych narodowych produktów turystyki kulturalnej	szt.	
	Liczba partnerów lub instytucji zaangażowanych w realizację projektu	szt.	
	Liczba partnerów medialnych	szt.	
	Nakład materiałów promocyjnych	szt.	
	Liczba artystów zaangażowanych w realizację zadania	osoby	
	Liczba osób (poza artystami) zaangażowanych w realizację zadania	osoby	
EDUKACJA KULTURALNA i UPOWSZECHNIANIE KULTURY	Liczba zorganizowanych imprez i wydarzeń kulturalnych w ramach projektu	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe Tabela wskaźników
	Liczba imprez towarzyszących w ramach projektu	szt.	
	Liczba uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych w ramach projektu	osoby	
	Liczba miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów kulturalnych	szt.	
	Liczba partnerów lub instytucji zaangażowanych w realizację projektu	szt.	
	Liczba partnerów medialnych	szt.	
	Nakład materiałów promocyjnych	szt.	
	Liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów	szt.	
	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach	osoby	
	Liczba godzin zrealizowanych szkoleń/warsztatów	godz.	
	Liczba publikacji, wystaw i innych form upowszechniania i dokumentacji dorobku kultury ludowej	szt.	
	Liczba zakupionych strojów i instrumentów	szt.	
	Liczba artystów zaangażowanych w realizację zadania	osoby	
	Liczba osób (poza artystami) bezpośrednio i pośrednio zaangażowanych w realizację zadania	osoby	

ZNAKI CZASU	Liczba instytucji partnerskich zaangażowanych w realizację zadania	szt.	Sprawozdania merytoryczne i finansowe
	Liczba zakupionych dzieł w ramach zadania	szt.	
	Liczba regionalnych kolekcji powstających w ramach zadania	Szt	Tabela wskaźników
	Liczba artystów uczestniczących w realizacji zadania	osoby	
	Liczba publikacji, wystaw, konferencji, spotkań poświęconych problematyce sztuki współczesnej	szt.	

Efektami realizacji Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, będzie:

- zmniejszenie dysproporcji w dostępie do kultury w regionach
- zwiększenie udziału kultury w PKB
- zwiększenie liczby MSP oraz liczby zatrudnionych w przemysłach kultury
- radykalna poprawa podstawowej infrastruktury kultury i stanu zabytków
- stworzenie markowych produktów turystyki kulturowej
- wzrost uczestnictwa w kulturze
- wykształcenie więzi pomiędzy kulturą, edukacją i nauką w kształtowaniu kapitału społecznego.

Tabela 33. Oczekiwane rezultaty do 2020 roku

1	Liczba odrestaurowanych zabytków nieruchomych	3 000
2	Powierzchnia odnowionych zabytków (m2)	60 000
3	Liczba odrestaurowanych zabytków ruchomych	8 000
4	Wzrost zatrudnienia w sferze kultury i przemysłów kultury	+40%
5	Wzrost udziału kultury i przemysłów kultury w kreowaniu PKB i wartości dodanej brutto	+ 3% PKB + 4,5% WDB
6	Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej	2 000
7	Wzrost liczby wydarzeń kulturalnych o międzynarodowym charakterze	+50%
8	Wzrost liczby uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych	+20%
9	Liczba narodowych produktów turystyki kulturalnej	20
10	Wzrost przychodów z działalności programowej instytucji kultury	+30%
11	Wzrost liczby widzów w kinach	+20%
12	Wzrost liczby polskich produkcji filmowych	+220
13	Wzrost liczby kin studyjnych i kin artystycznych	+50%
14	Wzrost liczby czytelników bibliotek	+60
15	Wzrost nakładów książek	+50%
16	Wzrost liczby tytułów książkowych	+50%
17	Wzrost liczby zdigitalizowanych zbiorów bibliotecznych, archiwalnych i muzealnych	+250%
18	Wzrost przekładów polskiej literatury na języki obce	+50%
19	Wzrost uczestnictwa Polski w międzynarodowych imprezach i targach	+50%
20	Liczba nowych portali o tematyce kulturalnej	100
21	Wzrost liczby zmodernizowanych szkół i uczelni artystycznych	80%
22	Wzrost zatrudnienia absolwentów uczelni artystycznych	50%
23	Wzrost liczby uczniów i studentów objętych programami stażowymi	+100%
24	Wzrost liczby uczniów i studentów szkół i uczelni artystycznych	+20%

25	Liczba muzeów nowoczesności	16
26	Liczba regionalnych kolekcji dzieł sztuki współczesnej	20
27	Liczba dzieł sztuki współczesnej udostępniana publiczności	2000

13. Zakończenie

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2020 jest dokumentem uzupełniającym Narodową Strategię Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, zgodnie z metodologią przyjętą dla dokumentów tworzących ramy Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. Uzupełnienie Strategii rozszerza cele strategii, wprowadza system jej realizacji, a także monitorowania i ewaluacji.

Uaktualnienie diagnozy wskazało na wiele zmian w sytuacji sektora kultury w stosunku do roku 2002, kiedy rozpoczynano zasadnicze prace nad dokumentem. Zmiany wskazują na pierwsze efekty realizacji strategii. Zaliczyć do nich można m.in. poprawę jakości zbiorów bibliotecznych i wzrost czytelnictwa. Pierwsze efekty przynoszą także możliwości jakie dla polskiej kultury stwarzają fundusze strukturalne. Dzięki środkom strukturalnym w roku 2004 zostały wybrane do realizacji pierwsze projekty inwestycyjne, w tym m.in. budowa pierwszego po wojnie budynku dla potrzeb ekspozycji sztuki współczesnej.

Prace nad Narodowym Planem Rozwoju na lata 2007-2013 pozwoliły na wskazanie poza obszarami priorytetowymi określonymi w Narodowych Programach Kultury, nowych sfer, których wsparcie jest niezbędne dla zrównoważonego rozwoju kultury i maksymalizacji wpływu kultury na społeczno-ekonomiczny rozwój regionów. Szczególne znaczenie przypisać należy tu rozwojowi przemysłów kultury, ochrony własności intelektualnej i promocji polskiej kultury za granicą.

Spis tabel

TABELA 1. SIEĆ BIBLIOTEK PUBLICZNYCH W LATACH 2002-2004	8
TABELA 2. ZMIANY LICZBY BIBLIOTEK W LATACH 2002-2004.....	8
TABELA 3. KSIĘGOZBIÓR BIBLIOTEK PUBLICZNYCH W LATACH 2002-2004.....	10
TABELA 4. CZYTELNICZY ZAREJESTROWANI W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH W LATACH 2001-2004	12
TABELA 5. WYDAWANE TYTUŁY KSIĄŻEK I BROSZUR ORAZ CZASOPISM I GAZET W LATACH 1999-2003	15
TABELA 6. NAKŁADY KSIĄŻEK I BROSZUR ORAZ CZASOPISM I GAZET W LATACH 1999 –2003.	16
TABELA 7. DOTACJE MINISTRA KULTURY NA WYDANIE KSIĄŻEK W LATACH 1996–2004.....	17
TABELA 8. DZIAŁALNOŚĆ ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH.....	18
TABELA 9. INSTYTUCJE ARTYSTYCZNE W LATACH 1999–2004.....	19
TABELA 10. SIEĆ TEATRÓW I INSTYTUCJI MUZYCZNYCH W LATACH 2002 - 2004 I JEJ WYKORZYSTANIE*	21
TABELA 11. DOSTĘPNOŚĆ INSTYTUCJI ARTYSTYCZNYCH W LATACH 2002-2004	21
TABELA 12. MUZEA I ZWIEDZAJĄCY W LATACH 2002 -2004	22
TABELA 13. ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW W LATACH 1999–2004	23
TABELA 14. SIEĆ KIN I JEJ WYKORZYSTANIE W LATACH 2003-2004.....	28
TABELA 15. SIEĆ DOMÓW I OŚRODKÓW KULTURY, KLUBÓW I ŚWIETLIC W LATACH 2001-2003	30
TABELA 16. UCZESTNICTWO LUDNOŚCI W WYBRANYCH ELEMENTACH OFERTY PROGRAMOWEJ DOMÓW I OŚRODKÓW KULTURY, KLUBÓW I ŚWIETLIC W 2003 R.....	30
TABELA 17. SZKOŁY ARTYSTYCZNE I I II STOPNIA W LATACH 1999-2004	31
TABELA 18. SZKOŁY ARTYSTYCZNE I I II STOPNIA WEDŁUG ORGANU PROWADZĄCEGO W 2004 R.....	32
TABELA 19. UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ ARTYSTYCZNYCH I I II STOPNIA PROWADZONYCH PRZEZ MINISTRA KULTURY	32
TABELA 20. STUDENCI I ABSOLWENCI ARTYSTYCZNYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH NADZOROWANYCH PRZEZ MINISTRA KULTURY	33
TABELA. 21. PRZECIĘTNA LICZBA ZATRUDNIONYCH W WYŻSZYCH SZKOŁACH ARTYSTYCZNYCH.....	33
TAB.22. NAKŁADY FINANSOWE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA KULTURĘ W LATACH 1999 - 2003	42
TABELA 23. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI GOSPODARSTW DOMOWYCH NA WYBRANE DOBRA I USŁUGI W LATACH 1993–2003 (NA JEDNĄ OSOBĘ W ZŁ).....	47
TABELA 24. UDZIAŁ WYDATKÓW NA WYBRANE ARTYKUŁY I USŁUGI KULTURALNE W PRZECIĘTNYCH WYDATKACH NA KULTURĘ NA JEDNĄ OSOBĘ ROCZNIE W GOSPODARSTW DOMOWYCH W LATACH 1998–2003 (W %).....	48
TABELA 25. REGIONALNE ZRÓŻNICOWANIE WYDATKÓW NA KULTURĘ I REKREACJĘ (W LATACH 1999 - 2003).....	49
TABELA 26. MEDIANA ROZKŁADU WYDATKÓW NA USŁUGI KULTURY I REKREACJI WEDŁUG REGIONÓW, LATA 1999 – 2003	50
TABELA 27. TRUDNOŚCI FINANSOWE GOSPODARSTW DOMOWYCH W KORZYSTANIU Z WYBRANYCH FORM UCZESTNICTWA W KULTURZE I WYPOCZYNKU W 2003 ROKU	53

TABELA 28. GRUPOWANIE WOJEWÓDZTW POD WZGLĘDEM DOSTĘPNOŚCI USŁUG KULTURY W LATACH 2001-2003	55
TABELA 29. SYNTETYCZNE WSKAŹNIKI DOSTĘPNOŚCI WYBRANYCH RODZAJÓW USŁUG KULTURALNYCH W LATACH 2001 - 2003	55
TABELA 28 KIERUNKI DZIAŁAŃ Z ZAKRESU KULTURY WE WSTĘPNYM PROJEKCIE NARODOWEGO PLANU ROZWOJU NA LATA 2007-2013	63
TABELA 29. PROPOZYCJE MINISTERSTWA KULTURY W ZAKRESIE ROZSZERZENIA ZAKRESU INTERWENCJI FUNDUSZY STRUKTURALNYCH W LATACH 2007-2013	67
TABELA 30 PROGRAMY OPERACYJNE – SYSTEM ZARZĄDZANIA	79
TABELA 31 PODSTAWOWE WSKAŹNIKI REALIZACJI NSRK 2004-2020	96
TABELA 32 PODSTAWOWE WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMÓW OPERACYJNYCH	98
TABELA 33. OCZEKIWANE REZULTATY DO 2020 ROKU	102

Spis rysunków

RYS. 1. KSIĘGOZBIÓR W LATACH 1998–2004 (W WOJ.).....	9
RYS. 2. KSIĘGOZBIÓR BIBLIOTEK PUBLICZNYCH W 2003 R. (W WOLUMINACH NA 1000 MIESZKAŃCÓW)	11
RYS. 3. CZYTELNICY ZAREJESTROWANI W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH W 2003 R. (LICZBA CZYTELNIKÓW NA 1000 MIESZKAŃCÓW).....	13
RYS. 4. LICZBA WYPOŻYCZEŃ W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH W 2003 R.	14
W PRZELICZENIU NA JEDNEGO MIESZKAŃCA	14
RYS. 5. DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK PUBLICZNYCH W MIEŚCIE I NA WSI W ROKU 2004	15
RYS. 6. DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUCJI ARTYSTYCZNYCH W LATACH 1990-2004.....	20
RYS.7. ZABYTKI WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW W 2004 R.....	24
RYS.6. GALERIE W LATACH 1999–2004 WEDŁUG WOJEWÓDZTW	25
RYS.9. LICZBA GALERII W 2004 R. WEDŁUG WOJEWÓDZTW	26
RYS.10. SIEĆ KIN W ROKU 2003	27
RYS. 11. WIDOWNIA NA SEANSACH FILMÓW POLSKICH W ROKU 2004	29
RYS. 12. WYDATKI SAMORZĄDOWE NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO <i>PER CAPITA W LATACH 2001 -2003</i>	43
RYSUNEK 13. WYDATKI GMIN NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA W ROKU 2003 W PRZELICZENIU NA JEDNEGO MIESZKAŃCA.....	45
RYSUNEK 14. UDZIAŁ WYDATKÓW NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA W WYDATKACH BUDŻETÓW GMIN W ROKU 2003 (W %).....	46
RYS.15. TRUDNOŚCI FINANSOWE GOSPODARSTW DOMOWYCH W REALIZACJI POTRZEB W ZAKRESIE KULTURY W 2003 R.....	52
RYS.16. GOSPODARSTWA DOMOWE Z DZIEĆMI UCZĘSZCZAJĄCYMI DO SZKOŁY, KTÓRE ZE WZGLĘDÓW MATERIALNYCH OGRANICZAŁY ZASPOKAJANIE POTRZEB ZWIĄZANYCH Z EDUKACJĄ (ROK SZKOLNY 2002/2003).....	54
RYSUNEK 14. DRZEWO HIERARCHII CELÓW	73
RYC. 15 SYSTEM REALIZACYJNY UZUPEŁNIENIA NARODOWEJ STRATEGII ROZWOJU KULTURY 2004-2020	75
RYS. 16 SYSTEM WDRAŻANIA.....	78
RYSUNEK 17.....	94
RYSUNEK 18 SYSTEM RAPORTOWANIA – PROGRAMY OPERACYJNE	98

ZAŁĄCZNIK

**UZUPEŁNIENIE NARODOWEJ
STRATEGII ROZWOJU KULTURY
NA LATA 2004-2020**

„PROGRAMY OPERACYJNE”

WARSZAWA 2005

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013

PROGRAM OPERACYJNY „Promocja twórczości”

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Narodowymi Programami Kultury, Minister Kultury ogłasza program operacyjny „Promocja Twórczości”.

I Cele programu:

- a) wspieranie oraz promocja twórczości artystycznej, w tym wspieranie debiutów artystycznych;
- b) wspieranie i promocja uczniów, studentów oraz twórców poprzez stypendia;
- c) wspieranie i promocja zatrudnienia studentów, absolwentów szkół i uczelni artystycznych oraz kierunków związanych z kulturą poprzez staże.

II Cele programu realizowane będą poprzez wspieranie zadań w ramach trzech priorytetów:

Priorytet 1 Wspieranie wydarzeń artystycznych w Polsce.

Priorytet 2 Programy Stypendialne.

Priorytet 3 Staże.

I. Priorytet 1 Wspieranie wydarzeń artystycznych w Polsce.

1. **Departament zarządzający:** Departament Sztuki i Promocji Twórczości.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

W ramach priorytetu wspierane będą najważniejsze wydarzenia artystyczne, organizowane w Polsce o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim lub ponadregionalnym i regionalnym, z zakresu wszystkich dziedzin sztuki - festiwale, konkursy koncerty, przeglądy, premiery spektakli, wystawy i inne imprezy artystyczne, w tym literackie. W zakresie priorytetu wspierane będą także wyżej wymienione typy wydarzeń dotyczące tradycji historycznych, narodowych oraz kultury ludowej.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe dla których prowadzenie działalności kulturalnej jest podstawowym celem statutowym.
- e) podmioty gospodarcze (pomoc „de minimis”)

4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do dnia 15 listopada;
- b) wnioski składane są bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Departamentu Sztuki i Promocji Twórczości;
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez zespół sterujący ds. Priorytetu Wspieranie wydarzeń artystycznych w Polsce zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami

oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;

- d) wyniki oceny zespołu ds. Priorytetu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor departamentu zarządzającego;
- e) ostateczną decyzję o dofinansowaniu podejmuje Minister Kultury.
- f) Departament Sztuki i Promocji Twórczości nie rzadziej niż raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań;
- g) wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji Ministra Kultury.

5. Kryteria:

- a) zgodność merytoryczna wniosku z założeniami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury i Narodowymi Programami Kultury;
- b) poprawność formalna wniosku;
- c) minimalna wnioskowana kwota dofinansowania: 25 000 zł. ze środków Ministra Kultury;
- d) wartość merytoryczna zadania oraz jego ważność dla określonej dziedziny twórczości rozumiana także jako:
 - znaczenie dla rozwoju kultury
 - cykliczność zadania
 - liczba partnerów i instytucji współpracujących w realizacji zadania
 - zasięg przedsięwzięcia – międzynarodowy, ogólnopolski, ponadregionalny , regionalny
 - udział w realizacji projektu autorytetów i specjalistów w danej dziedzinie
 - oddziaływanie na atrakcyjność regionu dla mieszkańców i turystów.
- e) W przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie dotychczasowa sprawność i rzetelność w realizacji zadania, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;
- f) wysokość udziału własnego w kosztach realizacji zadania
- g) umiejętność pozyskania środków z różnych źródeł
- h) dodatkowo punktowane będą zadania realizujące debiuty artystyczne i angażujące młodych artystów

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego;
- b) oceny jakościowej realizacji zadania;
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania;
- d) rozliczenia finansowego zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach *Programu Operacyjnego „Promocja twórczości”* w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania (nie dotyczy zadań refundowanych);
- b) w przypadku gdy wnioskodawca posiada - umieszczenie na stronie internetowej wnioskodawcy informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu *„Promocja twórczości”* w formie logo programu;
- c) umożliwienia wrywkowej kontroli finansowej zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury.

8. W szczególnych przypadkach w ramach priorytetu *Wspieranie wydarzeń artystycznych w Polsce* wnioskodawca może ubiegać się o dofinansowanie festiwali, konkursów i przeglądów na okres 3 kolejnych lat spełniających następujące kryteria dodatkowe:

- a) udokumentowane przynajmniej jedno stałe źródło finansowania w wysokości co najmniej 20% kosztów zadania na okres 3 kolejnych lat;
- b) wykazania wieloletnich tradycji organizowanego zadania;
- d) wykazanie wysokiego budżetu zadania, przekraczającego 1 mln zł. rocznie;
- e) co najmniej ogólnopolski zasięg zadania;
- f) wykazania znaczącego wkładu zadania w dorobek polskiej kultury;
- g) dołączenie do wniosku załączników określonych we wniosku zawierających informacje na 3 kolejne lata.

9. Obowiązkowe załączniki:

I.p.	Treść załącznika
1.	Preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania
2.	Harmonogram realizacji zadania
3.	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
4.	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
5.	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (dotyczy wnioskodawców 3 d)
6.	Statut (dotyczy wnioskodawców 3d)
7.	Bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem (nie dotyczy 3 b, c)
8.	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy tylko 3 b)
9.	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy tylko 3 b)

II. Priorytet 2 Programy stypendialne.

1. „Młoda Polska”. Program Stypendialny Ministra Kultury.

Program skierowany jest do różnorodnych środowisk działających w obszarze kultury. Jego zadaniem jest wsparcie młodych (do 35 roku) twórców, artystów, krytyków sztuki w celu realizacji zadań twórczych i pomocy w karierze artystycznej.

1.1. Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut im. Adama Mickiewicza

1.2. Rodzaje kwalifikujących się projektów:

- a) realizacja konkretnych projektów artystycznych (wystawy, katalogi, koncerty, nagrania płyt, itp.);
- b) studia i wyjazdy zagraniczne;

- c) zakup instrumentów lub innych przedmiotów niezbędnych do realizacji projektu stypendialnego.

1.3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) osoby fizyczne – twórcy i artyści wykonawcy ze wszystkich dziedzin kultury oraz krytycy sztuki.

1.4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) wnioski kandydatów do udziału w Programie przyjmowane są do 15 października każdego roku na rok następny; stypendia wypłacane są jednorazowo;
- b) wnioski o przyznanie stypendium Ministra Kultury „Młoda Polska” można przysyłać pocztą na adres Instytutu im. Adama Mickiewicza lub składać osobiście w Instytucie im. Adama Mickiewicza;
- c) wnioski oceniane są dwa razy w roku w trakcie posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej Programu „Młoda Polska”. Komisja powoływana jest przez Ministra Kultury RP;
- d) wyniki oceny Komisji Kwalifikacyjnej Programu „Młoda Polska” przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor instytucji upoważnionej;
- a) ostateczną decyzję w sprawie udzielenia dofinansowania podejmuje Minister Kultury;
- e) po rozstrzygnięciu konkursu Instytut im. Adama Mickiewicza publikuje na stronach internetowych pełen wykaz stypendystów Programu Stypendialnego „Młoda Polska”.

1.5. Kryteria:

- a) poprawność formalna wniosku (formularza zgłoszenia);
- b) wartość merytoryczna projektu stypendialnego;
- c) posiadanie minimum dwóch rekomendacji od uznanych twórców w dziedzinie reprezentowanej przez kandydata;
- d) kserokopie dyplomów, wyróżnień z festiwalu, konkursów, wystaw, recenzji itp.;
- e) materiały artystyczne (próbki twórczości);
- f) w przypadku wyjazdu za granicę pisemna deklaracja o gotowości przyjęcia stypendysty przez zagraniczną instytucję lub artystę przetłumaczona na język polski przez tłumacza przysięgłego;
- g) w przypadku zakupu instrumentu lub innego sprzętu uzasadnienie konieczności zakupu;
- h) szczegółowy budżet projektu.

1.6 Warunki rozliczenia:

- a) potwierdzenie własnoręcznym podpisem zapoznania się z informacją na temat zasad opodatkowania i rozliczenia kwoty stypendium;
- b) sprawozdanie końcowe z realizacji projektu stypendialnego;
- c) rozliczenie finansowe zadania.

1.7. Beneficjent zobowiązany jest do:

- a) umieszczania w CV artystycznym, materiałach promocyjnych oraz na stronie internetowej (jeśli posiada) informacji o tym, że był stypendystą Programu Stypendialnego Ministra Kultury „Młoda Polska” oraz zamieszczenia logo instytucji zarządzającej i logo Programu.

1.8. Obowiązkowe załączniki

- a) wniosek o przyznanie stypendium Ministra Kultury RP „Młoda Polska”;

- b) informacja na temat opodatkowania kwot świadczeń przyznanych w formie stypendium przez Ministra Kultury;
- c) informacja na temat rozliczeń kwot świadczeń przyznanych w formie stypendium przez Ministra Kultury;
- d) informacja na temat uruchamiania kwot świadczeń przyznanych przez Ministra Kultury w formie stypendium wraz z załącznikami nr 1 (dane niezbędne do deklaracji podatkowej) i nr 2 (dane bankowe).

2. „Gaude Polonia”. Program Stypendialny Ministra Kultury RP.

Celem Programu jest umożliwienie młodym, wybitnym artystom pochodzącym z krajów Europy środkowo – wschodniej doskonalenia warsztatu artystycznego pod opieką uznanych polskich twórców. Pobyt stypendialny w Polsce ma być także okazją do nawiązania bezpośrednich kontaktów z polskim środowiskiem artystycznym oraz poznania kultury współczesnej Polski.

2.1. Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut im. Adama Mickiewicza

2.2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) projekt półrocznego pobytu w Polsce powinien łączyć się z obszarem działalności artystycznej wnioskodawcy.

2.3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) osoby fizyczne – twórcy i artyści wykonawcy ze wszystkich dziedzin kultury, krytycy sztuki, tłumacze z języka polskiego oraz osoby zajmujące się ochroną dziedzictwa kultury.

2.4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) wnioski kandydatów do udziału w Programie przyjmowane są corocznie do dnia 15 października;
- b) wnioski składane są w polskich placówkach dyplomatycznych, konsularnych, instytutach polskich; mogą być również bezpośrednio przesyłane na adres Instytutu im. Adama Mickiewicza;
- c) wnioski oceniane są jednorazowo w trakcie posiedzenia kwalifikacyjnego Rady Programu „Gaude Polonia”. Rada Programu powoływana jest przez Ministra Kultury RP;
- d) wyniki oceny Rady Programu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor instytucji upoważnionej;
- e) ostateczną decyzję w sprawie udzielenia dofinansowania podejmuje Minister Kultury;
- f) po każdej kolejnej edycji Instytut im. Adama Mickiewicza publikuje na stronach internetowych pełen wykaz stypendystów.

2.5. Kryteria:

- a) poprawność formalna wniosku (formularza zgłoszenia);
- b) wartość merytoryczna projektu pobytu w Polsce;
- c) posiadanie minimum dwóch rekomendacji od uznanych twórców w dziedzinie reprezentowanej przez kandydata;
- d) kserokopie dyplomu ukończenia studiów wraz z tłumaczeniem na język polski wykonanym przez tłumacza przysięgłego;
- e) kserokopie recenzji wraz z tłumaczeniem na język polski;
- f) znajomość języka polskiego w stopniu umożliwiającym podstawową komunikację.

2.6. Kontrola:

- a) sprawozdanie końcowe stypendysty;
- b) ocena końcowa efektów pobytu stypendysty przygotowana przez tutora;
- c) rozliczenie finansowe (w przypadku zakupu książek lub kosztów warsztatowych).

2.7. Beneficjent zobowiązany jest do:

- a) umieszczenia w swoim CV artystycznym, materiałach promocyjnych oraz na stronie internetowej (jeśli posiada) informacji o tym, że był stypendystą Programu Stypendialnego Ministra Kultury „Gaude Polonia” oraz zamieszczenia logo instytucji zarządzającej i logo Programu.

2.8. Obowiązkowe załączniki:

- a) formularz zgłoszenia o przyznanie stypendium „Gaude Polonia” Ministra Kultury RP;
- b) umowa zawarta pomiędzy Instytutem im. Adama Mickiewicza a stypendystą programu „Gaude Polonia” dotycząca warunków realizacji projektu stypendialnego;
- c) kopia ubezpieczenia zdrowotnego stypendysty obejmująca jego pobyt w Polsce.

3. „Kreacje”. Program Stypendialny Ministra Kultury.

Program skierowany jest do różnorodnych środowisk działających w obszarze kultury. Jego zadaniem jest wsparcie twórców, artystów, animatorów kultury, twórców ludowych, krytyków sztuki, osób zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego w celu realizacji zadań twórczych i pomocy w karierze artystycznej.

3.1. Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut im. Adama Mickiewicza

3.2. Rodzaje kwalifikujących się projektów:

- a) realizacja długoterminowych (rocznych, półrocznych) projektów twórczych, z zakresu animacji kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego;

3.3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) osoby fizyczne – twórcy i artyści wykonawcy ze wszystkich dziedzin kultury, krytycy sztuki, animatorzy kultury, twórców ludowych, konserwatorzy i historycy sztuki oraz osoby zajmujące się ochroną dziedzictwa kulturowego.

3.4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- b) wnioski kandydatów do udziału w Programie przyjmowane są dwa razy w roku: na stypendium półroczne do 30 stycznia każdego roku; na stypendium roczne do 15 września każdego roku; stypendia wypłacane są w miesięcznych ratach;
- c) wnioski o stypendium Ministra Kultury „Kreacje” można przesłać pocztą na adres Instytutu im. Adama Mickiewicza lub składać osobiście w Instytucie im. Adama Mickiewicza;
- d) wnioski oceniane są dwa razy w roku w trakcie posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej Programu „Kreacje”; Komisja powoływana jest przez Ministra Kultury;

- e) wyniki oceny Komisji Kwalifikacyjnej Programu „Kreacje” przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor instytucji upoważnionej;
- f) ostateczną decyzję w sprawie udzielenia dofinansowania podejmuje Minister Kultury;
- g) po rozstrzygnięciu konkursu Instytut im. Adama Mickiewicza publikuje na stronach internetowych pełen wykaz stypendystów Programu Stypendialnego „Kreacje”.

3.5. Kryteria:

- a) poprawność formalna wniosku (formularza zgłoszeniowego);
- b) wartość merytoryczna projektu stypendialnego;
- c) kserokopie dyplomów, wyróżnień z festiwali, konkursów, wystaw, recenzji, katalogi wystaw, reprodukcje itp.;
- d) materiały artystyczne (próbki twórczości).

3.6 Kontrola:

- a) sprawozdanie końcowe stypendysty.

3.7. Beneficjent zobowiązany jest do:

- a) umieszczenia w CV artystycznym, materiałach promocyjnych i na stronie internetowej (jeśli posiada) informacji o tym, że był stypendystą Programu Ministra Kultury „Kreacje” oraz zamieszczenia logo instytucji zarządzającej.

3.8.Obowiązkowe załączniki:

- a) wniosek o przyznanie stypendium Ministra Kultury RP „Kreacje”.

III. Priorytet 3 Staże.

3.1. Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut im. Adama Mickiewicza

3.2. Cele zadania:

- a) umożliwienie studentom szkół artystycznych i kierunków humanistycznych zdobycia teoretycznej i praktycznej wiedzy dotyczącej zasad funkcjonowania i specyfiki pracy w instytucjach kultury;
- b) pomoc w realizacji bieżących zadań instytucji kultury;
- c) przygotowanie nowej, kompetentnej kadry.

3.3. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) szkolenia dla studentów – uczestników staży nt. zarządzania kulturą;
- b) nieodpłatne praktyki studenckie(staże) w instytucjach kultury na terenie całego kraju;
- c) praktyki studenckie w instytucjach kultury polskiej za granicą;
- d) praktyki studenckie dotyczące konserwacji i restauracji dziedzictwa kulturowego za granicą;
- e) inne nieodpłatne praktyki i staże artystyczne.

3.4. Uprawnieni wnioskodawcy:

Osoby ubiegające się o Staż:

- a) studenci 3-5 roku uczelni artystycznych oraz studiów na kierunkach związanych z kulturą: historia, historia sztuki, animacja kultury, konserwacja i restauracja, kulturoznawstwo, bibliotekoznawstwo, dziennikarstwo, etnologia, archeologia, architektura, teatrologia, muzykologia oraz studenci szkół podyplomowych w zakresie zarządzania i animacji kultury;
- b) w uzasadnionych przypadkach w projekcie będą mogli wziąć udział absolwenci ww. kierunków, którzy nie ukończyli 28. roku życia.

Podmioty przyjmujące stażystów:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego w imieniu instytucji kultury i instytucji filmowych;
- c) szkoły artystyczne I i II stopnia, wyższe uczelnie artystyczne oraz wyższe uczelnie państwowe i niepubliczne;
- d) organizacje pozarządowe prowadzące trwałą działalność kulturalną;
- e) firmy prowadzące działalność związaną z obszarem kultury w całym kraju.

3.5. Tryb składania i wyboru wniosków:

- a) przewiduje się organizację trzech edycji staży w ciągu roku kalendarzowego, tryb organizacji staży jest powiązany z harmonogramem prac uczelni wyższych:

Edycja I – staże wiosenne realizowane od połowy lutego do końca czerwca

Edycja II – staże wakacyjne realizowane w okresie lipiec – październik

Edycja III – staże jesienno-zimowe realizowane od początku października do połowy lutego

- b) formularze karty zgłoszenia dla studentów i instytucji, organizacji, firm przyjmujących dostępne będą na stronie internetowej Instytutu im. Adama Mickiewicza;
- c) zgłoszenia przyjmowane będą za pośrednictwem poczty elektronicznej, faksu i poczty;
- d) nabór wniosków odbywa się trzy razy do roku, termin nadsyłania wniosków upływa na 6 tygodni przed rozpoczęciem kolejnej edycji staży;
- e) wnioski składane są do Instytutu im. Adama Mickiewicza;
- f) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania, zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Dyrektora Instytutu im. Adama Mickiewicza;
- g) decyzję w sprawie przyjęcia na staż podejmuje Dyrektor Instytutu im. Adama Mickiewicza, od decyzji Dyrektora Instytutu im. Adama Mickiewicza nie przysługuje odwołanie.

3.6. Kryteria / Warunki udziału:

- a) staże mogą być realizowane jedynie przez upoważnionych wnioskodawców;
- b) warunkiem podjęcia stażu jest złożenie poprawnego wniosku wraz z załącznikami, określonymi w regulaminie Staży;
- c) rozpatrywane będą jedynie te wnioski, które wpłyną do Instytutu im. Adama Mickiewicza w wyznaczonym terminie;
- d) zakłada się, że każdy staż będzie trwał od 15 do 30 dni roboczych;

- e) długość staży będzie każdorazowo ustalona na etapie rekrutacji stażystów oraz instytucji, organizacji lub firm przyjmujących stażystów;
- f) zakłada się następującą długość staży:
 - w roku akademickim – 2 do 3 miesięcy, przy założeniu że studenci będą odbywali praktyki w trybie 2 dni roboczych w tygodniu;
 - w okresie wakacji - od 3 do 6 tygodni w trybie ciągłym (5 dni w tygodniu).

3.7. Kontrola ex ante i ex post:

- a) w celu ewaluacji staży i instytucje przyjmujące zobowiązani zostaną do wypełnienia ankiety ewaluacyjnej zarówno przed przystąpieniem do projektu (kontrola ex ante) oraz po zakończeniu szkolenia, jak i stażu (kontrola ex post);
- b) wyniki każdorazowej ewaluacji poszczególnych modułów projektu umożliwią Instytutowi im. Adama Mickiewicza stałą kontrolę przebiegu realizacji Staży, służąc sprawnej współpracy i osiągnięciu zamierzonych celów przez każdą z zaangażowanych stron.

3.8. Beneficjent zobowiązany jest do:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury, jednostki samorządu terytorialnego w mieniu instytucji kultury, wyższe uczelnie państwowe i niepubliczne, organizacje pozarządowe oraz firmy prowadzące działalność związaną z obszarem kultury w całym kraju są zobowiązane do umieszczania na stronie internetowej informacji o uczestnictwie w programie *Stáže* w formie logo Programu i Instytutu im. Adama Mickiewicza na wszelkich materiałach promocyjnych i informacyjnych związanych z projektem;
- b) państwowe i samorządowe instytucje kultury, jednostki samorządu terytorialnego w imieniu instytucji kultury, wyższe uczelnie państwowe i niepubliczne, organizacje pozarządowe oraz firmy prowadzące działalność związaną z obszarem kultury w całym kraju są zobowiązane do umożliwienia wyrywkowej kontroli finansowej zadania, przeprowadzonej przez MK i Instytut im. Adama Mickiewicza.

3.9. Obowiązkowe załączniki:

I.p.	Treść załącznika
1.	karta zgłoszenia dla studentów / instytucji oferujących miejsca stażowe;
2.	oświadczenie studenta / instytucji o uczestnictwie w projekcie <i>Stáže</i> oraz o przestrzeganiu regulaminu projektu;
3.	oświadczenie studenta o średniej ocen (co najmniej 4,0)
4.	potwierdzenie studenta o posiadaniu ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków;
5.	kopia umowy zawartej pomiędzy studentem a podmiotem oferującym staż dot. zasad realizacji stażu;

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004 – 2013

PROGRAM OPERACYJNY

„Rozwój infrastruktury kultury i szkół artystycznych oraz wzrost efektywności zarządzania kulturą”.

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. *Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013*, Minister Kultury ogłasza program operacyjny „Rozwój infrastruktury kultury oraz wzrost efektywności zarządzania kulturą”.

1. Cele programu operacyjnego:

- a) wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury
- b) poprawa warunków funkcjonowania instytucji kultury, instytucji filmowych oraz szkół i uczelni artystycznych
- c) poprawa efektywności zarządzania i funkcjonowania instytucji kultury, instytucji filmowych oraz szkół i uczelni artystycznych

Departament zarządzający: Departament Szkolnictwa Artystycznego

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) współfinansowanie budowy, modernizacji, adaptacji nieruchomości na cele kulturalne i filmowe (za wyjątkiem projektów współfinansowanych ze środków europejskich)¹;
- b) współfinansowanie budowy, modernizacji, adaptacji infrastruktury szkół i uczelni artystycznych²;
- c) współfinansowanie rewitalizacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne obiektów zabytkowych oraz przemysłowych obiektów o wysokiej wartości historycznej³;
- d) współfinansowanie przygotowania dokumentacji technicznej dla inwestycji realizowanych w ramach funduszy europejskich (np. projekty architektoniczne, studia wykonalności, analizy oddziaływania na środowisko, ekspertyzy konserwatorskie);
- e) współfinansowanie zakupu i modernizacji trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej i filmowej;
- f) współfinansowanie zakupu i modernizacji wyposażenia i sprzętu dydaktycznego dla szkół i uczelni artystycznych;
- g) współfinansowanie budowy i rozbudowy sieci i systemów informatycznych,
- h) zakup usług consultingowych, w tym szczególnie audytu, oraz ich wdrażanie;

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe dla których prowadzenie działalności kulturalnej jest podstawowym celem statutowym, w odniesieniu do nieruchomości, będących ich własnością, bądź będących we władaniu na podstawie wieloletnich umów dzierżawy, użyczenia, użytkowania, bądź najmu,

¹ Wnioskodawcy realizujący zadania ubiegające się o środki finansowe na inwestycje z funduszy europejskich składają wnioski w ramach programu operacyjnego „Promesa Ministra Kultury”.

² jw

³ jw

4. Kryteria wyboru:

- a) poprawność formalna wniosku
- b) zgodność merytoryczna wniosku z celami Programu oraz założeniami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury i Narodowymi Programami Kultury;
- c) minimalna wnioskowana kwota dofinansowania: 25 000 zł.;
- d) kompleksowość, innowacyjność oraz zasadność realizacji projektu;
- e) wpływ projektu na wzrost atrakcyjności regionu dla mieszkańców, turystów i inwestorów;
- f) wpływ projektu na długofalową poprawę warunków funkcjonowania instytucji, w tym:
 - rozszerzenie i podniesienie jakości oferty programowej,
 - poprawę struktury kosztów funkcjonowania instytucji,
 - ponadlokalny i ponadregionalny zasięg oddziaływania instytucji,
 - nowatorstwo proponowanych rozwiązań.
- g) W przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie dotychczasowa sprawność i rzetelność w realizacji zadania, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;
- h) wysokość deklarowanego udziału własnego w kosztach realizacji zadania
- i) umiejętność pozyskania środków z różnych źródeł

5. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do dnia 15 listopada;
- b) wnioski składane są do bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Departamentu Szkolnictwa Artystycznego;
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez zespół sterujący ds. Programu „Rozwój infrastruktury kultury oraz wzrost efektywności zarządzania kulturą” zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu ds. Programu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor departamentu zarządzającego programem
- e) ostateczną decyzję o dofinansowaniu podejmuje Minister Kultury,
- f) DSA nie rzadziej niż raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań.
- g) Wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji Ministra Kultury

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego
- b) oceny jakościowej realizacji zadania
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania
- d) rozliczenia finansowego zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego „Rozwój infrastruktury kultury oraz wzrost efektywności zarządzania kulturą” w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania

- b) umieszczenie jeżeli wnioskodawca posiada – na stronie internetowej wnioskodawcy informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „Rozwój infrastruktury kultury oraz wzrost efektywności zarządzania kulturą” w formie logo programu
- c) umożliwienia wyrywkowej kontroli finansowa zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury.

8. Obowiązkowe załączniki

I.p.	Treść załącznika
1	Kosztorys zadania wraz ze źródłami finansowania
2	Harmonogram realizacji zadania
3	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
4	Dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do nieruchomości
5	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (dotyczy wnioskodawców 3 b)
6	Statut (dotyczy wnioskodawców 3 d)
7	bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem (dotyczy wnioskodawców 3 a, d)
8.	Decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków (jeśli dotyczy)
9.	Zalecenia konserwatorskie określające zakres i sposób prowadzenia planowanych przy zabytku prac (dotyczy prac przy zabytkach)
10.	Pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac (dotyczy prac przy zabytkach)
11	Decyzja o warunkach zabudowy (dotyczy inwestycji budowlanych)
12	Pozwolenie na budowę (dotyczy inwestycji budowlanych)
13	Opinia właściwej jednostki samorządu terytorialnego dotycząca planowanego zadania (nie dotyczy JST)
14	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
15	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy wnioskodawców 3 b)
16	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego(dotyczy tylko wnioskodawców 3 b)

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013

PROGRAM OPERACYJNY „Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury”

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. Narodową Strategią Rozwoju Kultury oraz Narodowymi Programami Kultury, **Minister Kultury ogłasza program operacyjny „Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury”.**

1. Cele programu operacyjnego:

- a) podnoszenie kompetencji kulturalnych społeczeństwa;
- b) przygotowanie dzieci i młodzieży do aktywnego uczestnictwa w kulturze;
- c) tworzenie warunków do rozwijania aktywności twórczej;
- d) wzbogacanie oferty kulturalnej kierowanej do szerokiego grona odbiorców;
- e) zachowanie tradycji i przekazu ludowego dziedzictwa kulturowego;
- f) podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe osób działających w sferze upowszechniania kultury.

Departament zarządzający: Departament Współpracy z Samorządami i Upowszechniania Kultury

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) wzbogacenie oferty zagospodarowania wolnego czasu poprzez organizację warsztatów, kursów, szkoleń ze wszystkich dziedzin sztuki: teatralnych, plastycznych, literackich, muzycznych, filmowych, itp.
- b) dofinansowanie akcji społecznych promujących czytelnictwo, skierowanych szczególnie do dzieci i młodzieży;
- c) zadania z zakresu edukacji filmowej, adresowane przede wszystkim do młodej widowni, inicjowane przez różne podmioty, a w szczególności sieć kin studyjnych;
- d) popularyzacja osiągnięć dzieci, młodzieży i studentów (konkursy, koncerty, przeglądy, wystawy etc.);
- e) rozwój funkcji kulturalno – edukacyjnej bibliotek, w tym m.in. opracowanie i wdrożenie nowych funkcji bibliotek, które służyć będą zaspokajaniu potrzeb mieszkańców (np. funkcji lokalnego centrum edukacji i informacji o działalności kulturalnej, edukacyjnej, rekreacyjnej, turystycznej)
- f) przygotowanie i wdrażanie programów (w tym także szkoleń i warsztatów) służących doskonaleniu zawodowemu z zakresu wiedzy o sztuce, literaturze, muzyce, plastyce, tańcu, filmu skierowanych do nauczycieli, instruktorów, animatorów kultury, itp;
- g) dokumentowanie i upowszechnianie dorobku kultury ludowej m.in. źródeł fonicznych i wizualnych; tekstowych
- h) ochrona i rozwój specyficznych dla regionów inicjatyw kulturalnych, szczególnie z zakresu kultury ludowej;
- i) ochrona kultury ludowej, w tym: krajobrazu kulturowego wsi, popularyzacji architektury regionalnej, tradycji, zwyczajów, a także podtrzymywanie i popularyzacja gwar regionów etnograficznych.
- j) edukacja kulturalna, której celem jest przekaz tradycji oraz kultury ludowej w formie warsztatów, kursów, szkoleń oraz tzw. „szkół tradycji”;
- k) rozwój zespołów ludowych (m.in. poprzez zakup strojów oraz instrumentów).

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe dla których prowadzenie działalności kulturalnej jest podstawowym celem statutowym.

4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do dnia 15 listopada;
- b) wnioski składane są do Departamentu Współpracy z Samorządami i Upowszechniania Kultury;
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez zespół sterując ds. Programu edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych;
- d) wyniki oceny zespołu ds. Programu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor departamentu zarządzającego;
- e) ostateczną decyzję o dofinansowaniu podejmuje Minister Kultury;
- f) DWS nie rzadziej niż raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań;
- g) wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji Ministra Kultury.

5. Kryteria wyboru zadań:

- a) poprawność formalna wniosku i załączników;
- b) zgodność merytoryczna wniosku z celami programu oraz z założeniami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury i Narodowymi Programami Kultury;
- c) minimalna wnioskowana kwota dofinansowania ze środków Ministerstwa Kultury: 25.000 zł.;
- d) kompleksowość projektu i powiązanie z innymi realizowanymi programami;
- e) ponad lokalny zasięg projektu;
- f) wartość merytoryczna przedsięwzięcia, rozumiana jako:
 - oryginalność i nowatorstwo rozwiązań artystycznych; stosowanie rozwiązań umożliwiających aktywny i kreatywny udział w wydarzeniach społeczności;
 - różnorodność środowisk/instytucji zaangażowanych w projekt;
 - uwzględnienie potrzeb różnych grup wiekowych;
 - znaczenie dla regionalnej społeczności;
 - wykorzystanie i prezentacja regionalnego dziedzictwa kulturowego;
 - ranga i znaczenie przedsięwzięcia dla określonej dziedziny twórczości;
 - realizacja działań na terenach społecznie zdegradowanych, ubogich w instytucje kulturalne i środowiska twórcze; o utrudnionym dostępie do edukacji i kultury.
- g) wysokość deklarowanego udziału własnego;
- h) umiejętność zebrania przez wnioskodawcę środków na realizację zadania z różnych źródeł;
- i) w przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie: sprawność i rzetelność w realizacji zadania, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia.

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego;
- b) oceny jakościowej realizacji zadania;
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania;
- d) rozliczenia finansowego zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach *Programu Operacyjnego „Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury”* w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania (nie dotyczy refundacji);
- b) jeżeli wnioskodawca posiada -umieszczenie na stronie internetowej wnioskodawcy informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury” w formie logo programu;
- c) umożliwienia wyrywkowej kontroli finansowa zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury.

8. Obowiązkowe załączniki:

I.p.	Treść załącznika
1	Preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania
2	Harmonogram realizacji zadania
3	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
4	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
5	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (dotyczy wnioskodawców 3 d)
6	Statut (dotyczy wnioskodawców 3 d)
7	bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem (dotyczy wnioskodawców 3 a, d)
8.	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy wnioskodawców 3 b)
9.	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy wnioskodawców 3 b)

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013

PROGRAM OPERACYJNY „Obserwatorium kultury”

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. *Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013* oraz *Narodowymi Programami Kultury*, **Minister Kultury ogłasza program operacyjny „Obserwatorium kultury”**.

1. Cele programu operacyjnego:

- a) monitoring i analiza systemu kultury w aspekcie regulacyjnym, społecznym i ekonomicznym;
- b) tworzenie spójnego systemu informacji statystycznej o kulturze;
- c) integracja środowisk praktyków i teoretyków kultury wokół problemów rozwoju i upowszechniania kultury;
- d) wymiana poglądów i doświadczeń pomiędzy środowiskami zaangażowanymi w rozwój i upowszechnianie kultury;
- e) dokumentowanie i upowszechnianie dorobku instytucji i organizacji działających w obszarze kultury;
- f) popularyzacja wiedzy i informacji na temat stanu i zmian w kulturze;
- g) popularyzacja wiedzy o jednoczącej się Europie;
- h) dokumentowanie utraconego i rozproszonego za granicą polskiego dziedzictwa .

Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut im. Adama Mickiewicza

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) realizacja prac badawczych i dokumentacyjnych oraz analiz z zakresu uczestnictwa w kulturze, ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego oraz tradycji regionalnych, rynku pracy w kulturze, finansowania kultury, zarządzania kulturą, systemów informacji o kulturze, statystyki kultury;
- b) budowa, utrzymanie i udostępnianie specjalistycznych baz danych obejmujących różne dziedziny kultury;
- c) dofinansowanie i upowszechnianie prac dokumentujących działalność kulturalną;
- d) popularyzacja wyników prowadzonych badań, analiz i prac dokumentacyjnych;
- e) wspieranie i organizacja konferencji, sympozjów i innych form sprzyjających refleksji nad stanem i rolą kultury oraz ochroną i zachowaniem dziedzictwa kulturowego;
- f) wymiana doświadczeń oraz konfrontacja dokonań środowisk działających w sferze kultury;
- g) współfinansowanie wydawnictw naukowych i innych wydawnictw recenzowanych (także pokongresowych, pokonferencyjnych) z zakresu uczestnictwa w kulturze, polityki kulturalnej, ekonomiki kultury, statystyki kultury, socjologii kultury, wiedzy o kulturze, itp.;
- h) organizowanie lub wspieranie konkursów na najlepsze prace naukowe z zakresu kultury;
- i) wspieranie przedsięwzięć o charakterze naukowym (w tym służących refleksji nad stanem, rozwojem i rolą języka polskiego).

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury oraz instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz szkoły wyższe;

- d) placówki badawczo-rozwojowe, instytuty naukowe i towarzystwa naukowe;
- e) organizacje pozarządowe,
- f) instytucje otoczenia biznesu, w ramach zadań statutowych z zakresu kultury (*pomoc de minimis*).

4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do dnia 15 listopada;
- b) wnioski składane są bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Instytutu im. Adama Mickiewicza;
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania przez zespół sterujący ds. Programu „Obserwatorium kultury”, zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu ds. Programu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor instytucji upoważnionej;
- e) ostateczną decyzję w sprawie udzielenia dofinansowania podejmuje Minister Kultury;
- f) Instytut im. Adama Mickiewicza, nie rzadziej niż raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań;
- g) wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji przez Dyrektora Instytutu im. Adama Mickiewicza.

5. Kryteria wyboru zadań:

- a) poprawność formalna wniosku i załączników;
- b) zgodność z celami Programu oraz Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013;
- c) wartość merytoryczna przedsięwzięcia rozumiana jako:
 - znaczenie dla rozwoju kultury oraz możliwość wdrożenia wyników badań i stosowania wiedzy w praktycznej działalności kulturalnej;
 - udział specjalistów w przygotowaniu i realizacji zadania;
 - wieloaspektowość, innowacyjność i celowość podjętej tematyki;
 - różnorodność środowisk zaangażowanych w realizację zadania;
 - zasięg zadania i liczba uczestników;
 - międzynarodowy i ogólnopolski zasięg zadania,
 - promocja efektów zadania;
 - pozytywny wpływ na integrację środowisk kultury.
- d) w przypadku gdy podmiot współpracował w przeszłości z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie dotychczasowa rzetelność poprzednio realizowanych zadań, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;
- e) wysokość deklaryowanych środków własnych oraz pozyskanych z innych źródeł.

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego;
- b) oceny jakościowej realizacji zadania;
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania;

d) rozliczenia finansowego zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania przynajmniej przez czas trwania promocji i wykonania projektu informacji o dofinansowaniu w ramach *Programu Operacyjnego „Obserwatorium Kultury”* w formie logo Programu na wszelkich materiałach promocyjnych i informacyjnych instytucji oraz we wszystkich wydawnictwach (nie dotyczy refundacji);
- b) umożliwienia przeprowadzenia kontroli merytorycznej i finansowej zadania w trakcie i po jego realizacji przez upoważnionych przedstawicieli Instytutu im. Adama Mickiewicza i Ministerstwa Kultury;
- c) bezpłatnego przekazania do Instytutu im. Adama Mickiewicza wyników prac realizowanego zadania (raporty z badań, opracowane zbiory danych statystycznych i faktograficznych, raporty z prac dokumentacyjnych, co najmniej 10 egz. dofinansowywanej publikacji naukowej).

8. Załączniki:

L.p.	Treść załącznika
1.	Preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania
2.	Harmonogram realizacji zadania
3.	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
4.	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
5.	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (nie dotyczy wnioskodawców 3 a, b, c)
6.	Statut (dotyczy 3 e)
7.	Bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem (nie dotyczy wnioskodawców 3 a, b, c)
8.	Oświadczenie o pomocy de minimis (dotyczy 3 f)
9.	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)
10.	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013

PROGRAM OPERACYJNY „Rozwój inicjatyw lokalnych”

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. Narodową Strategią Rozwoju Kultury oraz Narodowymi Programami Kultury, **Minister Kultury ogłasza program operacyjny „Rozwój inicjatyw lokalnych”.**

1. Cele programu operacyjnego:

Celem programu jest wyrównywanie różnic w dostępie do kultury, pobudzanie kulturalnych inicjatyw lokalnych oraz stwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości.

Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut im. Adama Mickiewicza

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

W ramach programu wspierane będą wszystkie niskobudżetowe zadania tj. takie, w których maksymalna wnioskowana dotacja z budżetu Ministra Kultury wynosi maksymalnie 25 000 zł. z zakresu:

- a) upowszechniania kultury;
- b) edukacji kulturalnej;
- c) promocji twórczości;
- d) ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego;
- e) inwestycji oraz zakupu wyposażenia.

W ramach programu **nie można** natomiast ubiegać się o dofinansowanie zadań związanych z: wydawnictwami książkowymi, czasopismami, konferencjami i sympozjami, zakupem nowości bibliotecznych, realizacją projektów współfinansowanych z funduszy europejskich, promocją polskiej kultury zagranicą oraz organizacją wydarzeń literackich do 25 000 zł¹.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe dla których prowadzenie działalności kulturalnej jest podstawowym celem statutowym;
- e) przedsiębiorcy działający w sferze kultury (*pomoc de minimis*).

4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do dnia 15 listopada;
- b) wnioski składane są bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Instytutu im. Adama Mickiewicza;

¹ o dofinansowanie zadań wyłączonych z programu wnioskodawca może ubiegać się w ramach innych programów operacyjnych ogłoszonych przez Ministra Kultury i publikowanych na stronie internetowej Ministerstwa Kultury.

- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez zespół sterujący ds. Programu „Rozwój inicjatyw lokalnych”, zgodnie z warunkami programu i przyjętym regulaminem, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu sterującego ds. Programu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor instytucji upoważnionej;
- e) ostateczną decyzję w sprawie udzielenia dofinansowania podejmuje Minister Kultury;
- f) Instytut im. Adama Mickiewicza, nie rzadziej niż raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań;
- g) wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji przez Dyrektora Instytutu im. Adama Mickiewicza.

5. Kryteria wyboru zadań:

- a) poprawność formalna wniosku i załączników;
- b) zgodność merytoryczna wniosku z założeniami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 i Narodowymi Programami Kultury;
- c) maksymalna wnioskowana kwota dotacji ze środków Ministra Kultury 25 000 zł;
- d) wartość merytoryczna zadania rozumiana jako:
 - zbieżność działań z diagnozą potrzeb;
 - celowość realizacji zadania;
 - wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego;
 - krzewienie lokalnych zwyczajów i tradycji;
 - walory artystyczne zadania;
 - oryginalność i nowatorstwo proponowanych rozwiązań;
 - otwarta formuła, umożliwiająca aktywny i kreatywny udział społeczności w zadaniu.
- e) W przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie dotychczasowa sprawność i rzetelność w realizacji zadania, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;
- f) wysokość deklarowanego udziału własnego w kosztach realizacji zadania;
- g) umiejętność pozyskania środków z różnych źródeł.

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia Dyrektorowi Instytutu im. Adama Mickiewicza:

- a) raportu końcowego;
- b) oceny jakościowej realizacji zadania;
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania;
- d) rozliczenia finansowego zadania.

6. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach *Programu Operacyjnego „Rozwój inicjatyw lokalnych”* w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania (nie dotyczy refundacji);
- b) jeśli wnioskodawca posiada - umieszczenia na stronie internetowej wnioskodawcy informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „*Rozwój inicjatyw lokalnych*”, także w formie logo programu;

- c) umożliwienia kontroli finansowej zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury i Instytutu im. Adama Mickiewicza.

7. Obowiązkowe załączniki:

- a) załączniki obowiązkowe dla wszystkich wnioskodawców

I.p.	Treść załącznika
1	Preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania
2	Harmonogram realizacji zadania
3	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
4	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
5	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (nie dotyczy wnioskodawców 3 a, b, c)
6	Statut (dotyczy wnioskodawców 3 d)
7	Bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem (nie dotyczy wnioskodawców 3 b,c)
8	Oświadczenie o pomocy de minimis (dotyczy wnioskodawców 3.e)
9	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)
10	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)

- b) dodatkowe załączniki wymagane przy wnioskach dotyczących inwestycji

L.p.	Treść załącznika
1	Dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do nieruchomości
2	Decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków
3	Zalecenia konserwatorskie określające zakres i sposób prowadzenia planowanych przy zabytku prac
4	Pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac
5	Decyzja o warunkach zabudowy

**Narodowa Strategia Rozwoju Kultury
na lata 2004-2013**

**PROGRAM OPERACYJNY
„Promocja kultury polskiej za granicą”**

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2003-2013 oraz Narodowymi Programami Kultury, Minister Kultury ogłasza program operacyjny „Promocja kultury polskiej za granicą”.

1. Cele programu operacyjnego:

- a) kreowanie pozytywnego wizerunku Polski poza granicami kraju;
- b) prezentacja kultury polskiej poza granicami kraju;
- c) promowanie polskich twórców i ich twórczości poza granicami kraju;
- d) realizacja współpracy międzynarodowej w dziedzinie kultury w ramach porozumień i umów międzyrządowych oraz resortowych.

Departament zarządzający: Departament Współpracy Międzynarodowej

2. Rodzaje kwalifikujących zadań¹:

- a) wspieranie udziału polskich twórców i artystów oraz ich twórczości w kluczowych przedsięwzięciach międzynarodowych (festiwalach, koncertach, wystawach, tournée artystycznych, konkursach i warsztatach artystycznych, itp.) odbywających się poza granicami kraju;
- b) współfinansowanie wielopłaszczyznowych programów współpracy kulturalnej z zagranicą;
- c) współfinansowanie projektów dotyczących współpracy i wymiany kulturalnej zagranicą wynikających z umów międzyrządowych i resortowych.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

dla zadań określonych w pkt 2 lit. a i c:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury oraz instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego
- c) szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe dla których prowadzenie działalności kulturalnej jest celem statutowym.

dla zadań określonych w pkt 2 lit. b:

- a) państwowe instytucje kultury, w tym w szczególności Instytut im. Adama Mickiewicza i IK.

4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do dnia 15 listopada;
- b) wnioski składane są bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Departamentu Współpracy Międzynarodowej;

¹ Za wyjątkiem zadań realizowanych w ramach programów współfinansowanych ze środków europejskich, które mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach programu operacyjnego Promesa Ministra Kultury

- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez zespół sterujący ds. Programu *Promocja polskiej kultury za granicą* zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu ds. Programu *Promocja polskiej kultury za granicą* przedstawia Ministrowi Kultury dyrektor departamentu zarządzającego programem;
- e) ostateczną decyzję o dofinansowaniu podejmuje Minister Kultury,
- f) DWM nie rzadziej niż raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań;
- g) wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji Ministra Kultury.

5. Kryteria wyboru zadań:

- a) poprawność formalna wniosku i załączników;
- b) wartość merytoryczna zadania rozumiana jako
 - ranga i znaczenie zadania na arenie międzynarodowej;
 - ranga i znaczenie zadania dla promocji polskiej kultury za granicą;
 - liczba partnerów i instytucji współpracujących z wnioskodawcą w realizacji zadania – zwłaszcza instytucji zagranicznych;
 - udział w realizacji zadania autorytetów i specjalistów w danej dziedzinie;
- c) w przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie dotychczasowa sprawność i rzetelność w realizacji zadania, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;
- d) wysokość deklarowanego udziału własnego w kosztach realizacji zadania;
- e) umiejętność pozyskania środków z różnych źródeł.

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego;
- b) oceny jakościowej realizacji zadania;
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania;
- e) rozliczenia finansowego zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego „Promocja kultury polskiej za granicą” w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania (nie dotyczy refundacji);
- b) jeżeli wnioskodawca posiada -umieszczenie na stronie internetowej wnioskodawcy, informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „Promocja kultury polskiej za granicą”, także w formie logo programu;
- c) umożliwienia wyrywkowej kontroli finansowej zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury.

8. Obowiązkowe załączniki:

L.p.	Treść załącznika
1	Preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania
2	Harmonogram realizacji zadania
3	Plan zagranicznej promocji zadania
4	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
5	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
6	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (dotyczy wnioskodawców 3 d)
7	Statut (dotyczy 3 d)
8	bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem (nie dotyczy 3 b, c)
9.	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)
10.	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013

PROGRAM OPERACYJNY „Media z kulturą”

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. *Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013* oraz *Narodowymi Programami Kultury*, Minister Kultury ogłasza program operacyjny „Media z kulturą”.

1. Cele programu operacyjnego:

- a) promocja w środkach masowego przekazu programów ustanowionych przez Ministra Kultury i efektów ich realizacji;
- b) promocja w środkach masowego przekazu twórczości artystów indywidualnych i grup artystycznych;
- c) wykorzystywanie środków komunikacji medialnej w oddziaływaniu na aktywność kulturalną społeczeństwa;
- d) umożliwienie jak najszerszej grupie odbiorców i uczestników kultury kontaktu (pośredniego) ze sztuką i kulturą;

Departament zarządzający: Departament Filmu i Mediów Audiowizualnych.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) popularyzacja polskiej kultury i dziedzictwa kulturowego poprzez dofinansowanie produkcji i prezentacji w środkach masowego przekazu form, takich jak: filmy i seriale dokumentalne, reportaże, programy artystyczne, audycje radiowe, teledyski, fonogramy, etc.);
- b) tworzenie specjalnych portali internetowych promujących przedsięwzięcia opisane w podpunkcie a);
- c) akcje medialne (kampanie promocyjne, akcje społeczne) promujące aktywne uczestnictwo w kulturze, zachęcające do spędzania czasu w sposób kreatywny i pożyteczny (np. popularyzacja czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży).
- d) nagrania muzyki polskiej i wykonania muzyki światowej w interpretacji polskich artystów.

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury oraz instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) prywatni wydawcy prasowi, internetowi, nadawcy radiowi i telewizyjni (pomoc *de minimis*);
- e) media publiczne
- f) organizacje pozarządowe;
- g) inne podmioty gospodarcze (pomoc *de minimis*).

4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania roku do dnia 15 listopada;
- b) wnioski składane są do Departament Filmu i Mediów Audiowizualnych;

- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez zespół sterujący ds. *Kultura z mediami* zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu ds. Programu *Kultura z mediami* przedstawia Ministrowi Kultury dyrektor departamentu zarządzającego programem;
- e) ostateczną decyzję o dofinansowaniu podejmuje Minister Kultury,
- f) DFIMA nie rzadziej niż raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań;
- g) Wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji Ministra Kultury.

5. Kryteria wyboru zadań:

- a) poprawność formalna wniosku i załączników;
- b) zgodność merytoryczna wniosku z założeniami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury i Narodowymi Programami Kultury;
- c) minimalna wnioskowana kwota dofinansowania ze środków Ministra Kultury: 25.000 złotych;
- d) wartość merytoryczna przedsięwzięcia, rozumiana jako:
 - waga prezentowanych wydarzeń kulturalnych (program nie dotyczy popkultury);
 - zasięg wnioskodawcy i grupa odbiorców (słuchalność, oglądalność, czytelnictwo);
 - oryginalność i nowatorstwo rozwiązań artystycznych;
 - wykorzystanie różnorodnych form prezentacji medialnej (m.in. telewizja, radio, internet, prasa);
 - różnorodność podmiotów zaangażowanych w projekt;
 - uwzględnienie potrzeb różnych grup wiekowych;
 - uwzględnienie klasyki oraz wartości literackich;
 - nakład i dystrybucja;
 - sposób promocji zadania.
- e) wysokość deklarowanych środków własnych oraz pozyskanych z innych źródeł;
- f) w przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie sprawność i rzetelność w realizacji zadania, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia.

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia Dyrektorowi DFIMA:

- a) raportu końcowego;
- b) oceny jakościowej realizacji zadania;
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania;
- d) rozliczenia finansowego zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach *Programu Operacyjnego „Media z kulturą”* w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania (nie dotyczy refundacji);

- b) jeśli wnioskodawca posiada – umieszczenie na stronie internetowej wnioskodawcy informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „*Media z kulturą*”, także w formie logo programu;
- c) umożliwienia kontroli finansowej zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury.

8. Załączniki

L.p.	Treść załącznika
1.	Preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania
2.	Harmonogram realizacji zadania
3.	Plan promocji zadania
4.	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
5.	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
6.	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (dotyczy wnioskodawców 3 d, f, g)
7.	Statut (dotyczy wnioskodawców 3 f)
8.	bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem (nie dotyczy wnioskodawców 3 b, c)
9.	Oświadczenie o pomocy „de minimis” (dotyczy 3 d, g, f)

**NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY
NA LATA 2004 – 2013**

**PROGRAM OPERACYJNY
„PROMOCJA CZYTELNICTWA”**

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. *Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013* oraz *Narodowym Programem Kultury „Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki”*, Minister Kultury ogłasza program operacyjny „**Promocja czytelnictwa**”.

I. Cele programu operacyjnego:

- a) poprawa jakości zbiorów bibliotecznych i dostępu do zbiorów;
- b) poprawa konkurencyjności sektora książki, w tym wsparcie wydawnictw i sieci dystrybucji książki;
- c) zwiększenie efektywności promocji polskiej książki w kraju i za granicą;
- d) rozwój czasopism kulturalnych;
- e) promocja tłumaczeń i przekładów ambitnej literatury zagranicznej;
- f) zwiększenie zainteresowania książką;

II. Cele programu realizowane będą poprzez wspieranie zadań w ramach trzech priorytetów:

Priorytet 1 Rozwój bibliotek oraz poprawa jakości i dostępności zbiorów.

Priorytet 2 Rozwój sektora książki i promocja czytelnictwa.

Priorytet 3 Rozwój czasopism kulturalnych

Priorytet 1. Rozwój bibliotek oraz poprawa jakości i dostępności zbiorów.

1. Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Biblioteka Narodowa

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) zakup nowości wydawniczych dla bibliotek publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek wiejskich, bibliotek działających na obszarach marginalizowanych oraz bibliotek szkół i uczelni artystycznych;

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) biblioteki publiczne,
- b) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia i uczelnie artystyczne
- c) jednostki samorządu terytorialnego

4. Kryteria oceny zadań:

- a) kryteria w terminie 21 dni od daty zatwierdzenia Programu do realizacji przez Ministra Kultury proponuje Dyrektor Biblioteki Narodowej w porozumieniu z dyrektorami bibliotek wojewódzkich

oraz DWS i DSA; zatwierdzone kryteria przez Ministra Kultury ogłasza na stronie internetowej Dyrektor Biblioteki Narodowej.

5. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania roku do dnia 15 listopada
- b) wnioski składane są bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Biblioteki Narodowej
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez zespół sterujący ds. *Priorytetu 1 Rozwój bibliotek oraz poprawa jakości i dostępności zbiorów* zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu sterującego ds. *Priorytetu* przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor instytucji upoważnionej;
- e) ostateczną decyzję w sprawie udzielenia dofinansowania podejmuje Minister Kultury;
- f) Biblioteka Narodowa nie rzadziej niż raz na dwa miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań;
- g) Wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji Ministra Kultury

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego
- b) oceny jakościowej realizacji zadania
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania
- a) rozliczenia finansowego zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego „Promocja czytelnictwa” w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania
- b) jeżeli wnioskodawca posiada - umieszczenie na stronie internetowej wnioskodawcy, informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „Promocja czytelnictwa”, także w formie logo programu
- c) umożliwienia wrywkowej kontroli finansowej zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury i BN.

8. Obowiązkowe załączniki

I.p.	Treść załącznika
1	Preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania
2.	Harmonogram realizacji zadania
3.	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
4.	Liczba czytelników i wypożyczeń w ostatnim roku
5.	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)
6.	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)

Priorytet 2: Rozwój sektora książki i promocja czytelnictwa.

1. Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut Książki.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) dofinansowanie wydawnictw spełniających wysokie kryteria jakościowe;
- b) dofinansowanie tłumaczeń i przekładów literatury polskiej na języki obce;
- c) dofinansowanie wydawnictw nutowych
- d) dofinansowanie wydawnictw katalogowych
- e) dofinansowanie promocji literatury polskiej za granicą;
- f) dofinansowanie „wyprawek” książkowych dla dzieci
- g) dofinansowanie wydarzeń literackich ze środków Ministra Kultury do wysokości 25 000 zł

3. Uprawnieni wnioskodawcy

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- b) jednostki samorządu terytorialnego
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne
- d) organizacje pozarządowe;
- e) podmioty gospodarcze (*pomoc de minimis*).

4. Tryb składania wniosków

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do dnia 15 listopada
- b) wnioski składane są bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Instytutu Książki
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez *zespół sterujący ds. Wspieranie sektora książki i promocja czytelnictwa*, zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu sterującego ds. Priorytetu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor instytucji upoważnionej;
- e) ostateczną decyzję w sprawie udzielenia dofinansowania podejmuje Minister Kultury;
- f) Instytut Kultury nie rzadziej niż raz na dwa miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań;
- g) raz na kwartał Instytut Książki zobowiązany jest do przedłożenia Ministrowi Kultury zestawienia złożonych wniosków wraz z informacją o ich rozpatrzeniu;
- h) Wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany przez Instytut Książki o decyzji Ministra Kultury

5. Kryteria oceny zadań:

- a) poprawność formalna wniosku i załączników
- b) zgodność z celami programu oraz założeniami Narodowej Strategii Rozwoju na lata 2004-2013 oraz Narodowymi Programami Kultury;
- c) dla wydawnictw i tłumaczeń wartość merytoryczna zadania oraz jego ważność z punktu widzenia polityki kulturalnej w tym:
 - poziom edytorski
 - cena jednostkowa

- system dystrybucji
 - nakład
- d) W przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie: sprawność i rzetelność w realizacji zadania, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;
- e) wysokość deklarowanych środków własnych oraz pozyskanych z innych źródeł

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia Dyrektorowi IK:

- a) raportu końcowego
- b) oceny jakościowej realizacji zadania
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania
- d) rozliczenia finansowego zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego „Promocja czytelnictwa” w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania oraz w dofinansowywanych wydawnictwach (*nie dotyczy refundacji*)
- b) umieszczenie jeżeli wnioskodawca posiada - na stronie internetowej wnioskodawcy, informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „Promocja czytelnictwa”, także w formie logo programu
- c) umożliwienia wyrywkowej kontroli finansowej zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Instytutu Książki i Ministerstwa Kultury
- d) bezpłatnego przekazania min. 10 egzemplarzy publikacji dla IK i MK.

8. Załączniki

I.p.	Treść załącznika
1	Preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania
2	Harmonogram realizacji zadania
3	Plan promocji zadania
4	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
5.	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
6	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (dotyczy wnioskodawców 3 d, e)
7	Statut (dotyczy wnioskodawców 3 d)
8	bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem (nie dotyczy wnioskodawców 3 b, c)
9	Oświadczenie o pomocy de minimis (dotyczy wnioskodawców 3 e)
10	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)
11	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)

Priorytet 3 Rozwój czasopism kulturalnych.

1. Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Biblioteka Narodowa.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań: dofinansowanie wydawania czasopism kulturalnych w formie tradycyjnej oraz w internecie, w tym skierowanych do odbiorcy zagranicznego.

3. Uprawnieni wnioskodawcy

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe
- b) jednostki samorządu terytorialnego
- c) organizacje pozarządowe;
- d) podmioty gospodarcze (wydawanie czasopisma nie może być działalnością nastawioną na osiągnięcie zysku) – pomoc de minimis

4. Kryteria oceny zadań

- a) poprawność formalna wniosku
- b) zgodność z celami Programu oraz założeniami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury i Narodowymi Programami Kultury
- c) wartość merytoryczna przedsięwzięcia, w tym:
 - tematyka,
 - zasięg terytorialny,
 - poziom edytorski, jakość oprawy graficznej,
 - zainteresowanie czytelników wyrażone wielkością nakładu, liczbą sprzedanych egzemplarzy, liczbą prenumeratorów,
 - udział w redagowaniu pisma wybitnych publicystów, twórców,
 - uwzględnienie potrzeb różnych grup wiekowych,
 - znaczenie dla regionu i kraju,
 - możliwość prezentacji na łamach różnych opinii prezentujących różne poglądy i punkty widzenia,
 - umiejętność dotarcia do odbiorców z małych ośrodków, pozbawionych często kontaktu z tradycyjnymi, papierowymi wersjami czasopism kulturalnych,
 - znaczenie pisma dla środowisk kulturotwórczych kraju i regionu.
- d) W przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie: sprawność i rzetelność w realizacji zadania, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;
- e) wysokość deklarowanego udziału własnego w kosztach realizacji zadania
- f) umiejętność pozyskania środków z różnych źródeł

5. Przy udzielaniu dotacji stosowane będą następujące zasady:

- a) rotacji w otrzymywaniu pomocy finansowej, a tym samym umożliwienie jej otrzymania przez czasopisma nowopowstające,

6. Tryb składania wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania roku do dnia 15 listopada
- b) wnioski składane są bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Biblioteki Narodowej
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez *zespół sterujący ds. Priorytetu 1 Rozwój czasopism kulturalnych* zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami

- oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu sterującego ds. Priorytetu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor instytucji upoważnionej;
 - e) decyzję w sprawie udzielenia dofinansowania podejmuje Minister Kultury;
 - f) Biblioteka Narodowa nie rzadziej niż raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań;
 - g) Wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany przez Bibliotekę Narodową o decyzji Ministra Kultury

7. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego
- b) oceny jakościowej realizacji zadania
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania
- b) rozliczenia finansowego zadania.

8. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego „Promocja czytelnictwa” w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania oraz we wszystkich numerach czasopisma dofinansowanego ze środków Ministra Kultury (*nie dotyczy refundacji*)
- b) umieszczenie, jeżeli wnioskodawca posiada, na stronie internetowej wnioskodawcy, informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „Promocja czytelnictwa”, także w formie logo programu
- c) umożliwienia wrywkowej kontroli finansowej zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury i BN.
- d) przekazanie na rzecz MK i BN bezpłatnie 5 egzemplarzy każdego numeru czasopisma

9. Obowiązkowe załączniki

I.p.	Treść załącznika
1	Preliminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania
2	Harmonogram realizacji zadania
3	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
4	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
5	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (nie dotyczy jednostek samorządu terytorialnego)
6	statut
7	bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem.
8	Oświadczenie o pomocy „de minimis” (dotyczy wnioskodawców 3 d)
9.	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)
10	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004 – 2013

PROGRAM OPERACYJNY

„Promesa Ministra Kultury”

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. *Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013*, Minister Kultury ogłasza program operacyjny „Promesa Ministra Kultury”.

I. Cele programu operacyjnego:

Celem programu „Promesa Ministra Kultury” jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury wkładu krajowego do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich. Promesa Ministra Kultury to inaczej umowa przyrzeczenia o współfinansowaniu projektów realizowanych ze środków europejskich pod warunkiem ich wyboru do realizacji przez właściwe organy w ramach funduszy strukturalnych, programów wspólnotowych, środków EFTA oraz innych środków europejskich.

1. Departament zarządzający: Departament Strategii Kultury i Spraw Europejskich

2. Rodzaje kwalifikowanych zadań:

W ramach Programu "Promesa Ministra Kultury" dofinansowane będą projekty z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego, budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury kulturalnej oraz infrastruktury szkół i uczelni artystycznych, promocji twórczości, rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, a także międzynarodowe przedsięwzięcia kulturalne o charakterze europejskim, **realizowane przy współudziale środków europejskich, w tym szczególnie:**

- a) funduszy strukturalnych,
- b) Mechanizmu Finansowego EOG,
- c) programów wspólnotowych

Dofinansowanie ze środków Ministra Kultury wkładu publicznego (tzw. "wkładu własnego") dotyczy w szczególności projektów realizowanych w ramach:

- a) Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, działań:
 - 1.3.1 Regionalna infrastruktura edukacyjna
 - 1.4 Rozwój turystyki i kultury
 - 1.5 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego
 - 3.1 Obszary wiejskie
 - 3.3 Zdegradowane obszary miejskie, przemysłowe i powojenne
 - 3.5 Lokalna infrastruktura edukacyjna
- b) Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, działania:
 - 2.3 Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego

- c) Mechanizmu Finansowego EOG, priorytetów:
 - 3 Ochrona europejskiego dziedzictwa kulturowego
 - 5 Badania naukowe
- d) Inicjatywy Wspólnotowe Interreg III
- e) Programów Wspólnotowych (m.in. Kultura 2000)

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury oraz instytucje filmowe
- b) jednostki samorządu terytorialnego
- c) szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne
- d) kościoły i związki wyznaniowe
- e) organizacje pozarządowe dla których działalność kulturalna jest podstawowym celem statutowym,

4. Kryteria wyboru projektów

- a) poprawność formalna wniosku i załączników¹
- b) zgodność z celami programu oraz Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Narodowymi Programami Rozwoju Kultury
- c) kompleksowość, innowacyjność oraz zasadność realizacji projektu;
- d) ważność projektu z punktu widzenia polityki kulturalnej państwa;
- e) trwałość projektu,
- f) wpływ projektu na wzrost atrakcyjności regionu dla mieszkańców, turystów i inwestorów
- g) w przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie dotychczasowa sprawność i rzetelność w realizacji zadania, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;
- h) wysokość deklarowanego udziału własnego w kosztach realizacji zadania

5. Zadania realizowane przez Instytut im. Adama Mickiewicza w ramach Programu Promesa Ministra Kultury

Instytut im. Adama Mickiewicza jest instytucją ekspercką w realizacji programu. Udziela wnioskodawcom informacji, popularyzuje Program, a także służy pomocą przy wypełnianiu wniosków.

6. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w ciągu całego roku do dnia 15 listopada;
- b) wnioski składane są do bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Departamentu Strategii Kultury i Spraw Europejskich;
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez *zespół sterujący ds. Programu Promesa Ministra Kultury* zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych;
- d) wyniki oceny zespołu sterującego ds. Programu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor departamentu zarządzającego

¹ w szczególnych przypadkach Zespół Sterujący może rozpatrzyć wnioski nie posiadające kompletnej dokumentacji technicznej

- e) ostateczną decyzję o przyznaniu promesy, nie później niż 3 miesiące od daty złożenia wniosku podejmuje Minister Kultury
- f) na podstawie decyzji Ministra Kultury Departament Ekonomiczny sporządza umowy przyrzeczenia lub w przypadku jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych porozumienia o przyrzeczeniu, będące podstawą wykazania środków Ministra Kultury w procesie aplikowania o środki europejskie. Przyznając Promesę Minister Kultury składa zobowiązanie, dofinansowania projektu pod warunkiem jego wyboru do realizacji w ramach programów finansowanych ze środków europejskich.
- g) po zatwierdzeniu projektów do współfinansowania ze środków europejskich i podpisaniu umowy przez instytucję pośredniczącą w zarządzaniu programem operacyjnym lub inną instytucję upoważnioną do podpisania umowy o finansowaniu projektu z funduszy europejskich, Wnioskodawca przedkłada poświadczoną kopię tej umowy w Departamencie Ekonomicznym w Ministerstwie Kultury nie później niż 12 miesięcy² od dnia decyzji Ministra Kultury o przyznaniu promesy. Na podstawie przedłożonego dokumentu sporządzana jest umowa właściwa lub w przypadku jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych porozumienie właściwe o dofinansowaniu inwestycji pomiędzy Wnioskodawcą a Ministrem Kultury.
- h) Wnioskodawca zobowiązany jest do rozliczania przyznanych środków na warunkach określonych w umowie właściwej lub w przypadku jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych porozumieniu właściwym.

7. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego
- b) oceny jakościowej realizacji zadania
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania
- d) rozliczenia finansowego zadania.

8. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach *Programu Operacyjnego „Promesa Ministra Kultury”* w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania
- b) umieszczenie, jeżeli wnioskodawca posiada na stronie internetowej wnioskodawcy informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „Promesa Ministra Kultury” w formie logo programu
- c) umożliwienia wyrywkowej kontroli finansowa zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury.

² W przypadku, Programu Kultura 2000 Promesa Ministra Kultury obowiązuje 8 miesięcy

9. Obowiązkowe załączniki

l.p.	Treść załącznika
1	Kosztorys zadania wraz ze źródłami finansowania
2	Harmonogram realizacji zadania
3	Opinia właściwej jednostki samorządu terytorialnego dotycząca planowanego zadania
4	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania
5	Opis działalności prowadzonej przez wnioskodawcę w ciągu ostatnich dwóch lat
6	Wypełniony wniosek właściwy dla odpowiedniego programu finansowanego ze środków europejskich wraz z kopią wymaganych w tym wniosku załączników
7	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (dotyczy wnioskodawców 3 e)
8	Statut (dotyczy wnioskodawców 3 e)
9	bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem (nie dotyczy wnioskodawców 3b, c, d)
10	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy wnioskodawców 3 b)
11	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy wnioskodawców 3 b)

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013

PROGRAM OPERACYJNY „Znaki czasu”

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Narodowymi Programami Kultury Minister Kultury ogłasza program operacyjny „Znaki Czasu”.

1. Cele programu operacyjnego:

- a) rozwój i upowszechnianie sztuki współczesnej;
- b) tworzenie regionalnych i narodowej kolekcji sztuki współczesnej;
- c) promocja polskiej sztuki współczesnej;
- d) przywrócenie tradycji mecenatu artystycznego;
- e) angażowanie różnych grup społecznych w działania na rzecz kultury i sztuki;
- f) rozwój rynku sztuki w Polsce;
- g) budowa systemu informacji o sztuce współczesnej i jej twórcach;
- h) tworzenie interdyscyplinarnych centrów nowoczesności.

Instytucja zarządzająca (podmiot upoważniony): Instytut im. Adama Mickiewicza

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) zakupy dzieł sztuki współczesnej do kolekcji regionalnych;
- b) rozwijanie różnorodnych form społecznego obiegu sztuki i jej upowszechniania;
- c) organizowanie działalności wystawienniczej oraz wspieranie kampanii promujących kulturę i sztukę najnowszą w Polsce i na świecie;
- e) tworzenie systemu pozyskiwania, przetwarzania i udostępniania informacji o sztuce współczesnej z wykorzystaniem nowoczesnych technologii;
- f) ewidencjonowanie i inwentaryzowanie publicznych zasobów dzieł sztuki współczesnej oraz ich digitalizacja i udostępnianie;

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) Regionalne Stowarzyszenia Zachęty Sztuk Pięknych;
- b) państwowe i samorządowe instytucje kultury (muzea, galerie);
- c) jednostki samorządu terytorialnego
- d) instytucje otoczenia biznesu (pomoc de minimis).

4. Tryb naboru i wyboru wniosków:

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do dnia 15 listopada;

- b) wnioski składane są w Instytucie im. Adama Mickiewicza;
- c) wnioski oceniane są przez Instytut im. Adama Mickiewicza, zgodnie z przyjętymi kryteriami zatwierdzonymi przez Ministra Kultury;
- d) wyniki oceny przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor Instytutu im. Adama Mickiewicza;
- e) ostateczną decyzję w sprawie udzielenia dofinansowania podejmuje Minister Kultury;
- f) Instytut im. Adama Mickiewicza sukcesywnie publikuje na stronach internetowych informacje o realizacji celów i zadań Programu w poszczególnych regionach;
- g) raz na trzy miesiące Instytut im. Adama Mickiewicza zobowiązany jest do przedłożenia Ministrowi Kultury sprawozdania z realizacji celów i zadań Programu;
- h) wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji Ministra Kultury przez Dyrektora Instytutu im. Adama Mickiewicza.

5. Kryteria wyboru zadań:

- a) poprawność formalna: rejestracja organizacji (KRS);
- b) zgodność statutu z celami i zadaniami Programu oraz Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013;
- c) potwierdzona wysokość zgromadzonych środków własnych nie mniejsza niż wysokość środków wnioskowanych od Ministra Kultury;
- d) wartość merytoryczna przedsięwzięcia rozumiana jako:
 - znaczenie dla rozwoju kultury, m.in. profile kolekcji, programy upowszechniania sztuki, programy prac badawczych oraz ich zastosowania w praktycznej działalności kulturalnej i edukacyjnej;
 - udział specjalistów w przygotowaniu i realizacji zadania;
 - różnorodność środowisk zaangażowanych w realizację zadania;
 - promocja efektów działania.
- e) warunki gromadzenia dzieł sztuki zapewniające ich właściwe przechowywanie;
- f) w przypadku gdy podmiot współpracował w przeszłości z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie dotychczasowa rzetelność wykonania poprzednio realizowanych zadań, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;

6. Warunki rozliczenia:

Uczestnicy Programu zobowiązani są do rozliczania dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym szczegółowego przedłożenia:

- sprawozdań merytorycznych i finansowych kwartalnych i rocznych;
- oceny jakościowej realizacji zadania;
- osiągniętych wskaźników rezultatów zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczenia informacji o dofinansowaniu w ramach Narodowego Programu Kultury „Znaki Czasu” w formie logo we wszystkich materiałach promocyjnych i informacyjnych instytucji, wydawnictwach oraz przy dziełach sztuki;
- b) umożliwienia przeprowadzenia kontroli merytorycznej i finansowej zadania w trakcie i po jego realizacji przez upoważnionych przedstawicieli Ministerstwa Kultury i Instytutu im. Adama Mickiewicza;

8. Obowiązkowe załączniki:

Lp.	Treść załączników
1.	Projekt zadania / profil kolekcji
2.	Preliminarz całkowitych kosztów
3.	Potwierdzenie pozyskanych środków finansowych
4.	Harmonogram realizacji zadania
5.	Opis prowadzonej działalności
6.	Wskaźniki rezultatów realizacji zadania
7.	Aktualny wypis z właściwego rejestru albo zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej (nie dotyczy wnioskodawców 3 b i c)
8.	Statut (dotyczy wnioskodawców 3a)
9.	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)
10.	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy tylko JST)
11.	Oświadczenie o pomocy de minimis (dotyczy wnioskodawców określonych w 3d)

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004-2013

PROGRAM OPERACYJNY „DZIEDZICTWO KULTUROWE”

Zgodnie z przyjętą przez Rząd RP w dniu 21 września 2004 r. Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013 oraz Narodowym Programem Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego" Minister Kultury ogłasza program operacyjny "**Dziedzictwo kulturowe**".

I. Cel programu: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz rozwój kolekcji muzealnych. Program dotyczy również placówek emigracyjnych oraz zabytków polskich i z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju.

Celami częściowymi programu są:

- a) poprawa stanu zachowania zabytków;
- b) zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego);
- c) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne;
- d) zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;
- e) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;
- f) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

II. Cele programu realizowane będą poprzez 2 priorytety:

Priorytet 1 Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych

Priorytet 2 Rozwój i konserwacja kolekcji muzealnych.

Priorytet 1 Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych

1. Departament zarządzający: Departament Ochrony Zabytków (DOZ).

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) rewitalizacja historycznych obszarów miejskich;
- b) ochrona i zachowanie krajobrazu kulturowego wsi;
- c) rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, modernizacja i adaptacja na cele inne niż kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, w tym zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych, parków i ogrodów;
- d) rewaloryzacja i konserwacja zabytków budownictwa drewnianego;

- e) rewaloryzacja i konserwacja zabytków romańskich;
- f) rewaloryzacja zabytkowych cmentarzy oraz renowacja, ochrona i zachowanie miejsc pamięci i martyrologii w kraju i za granicą;
- g) prowadzenie badań archeologicznych; i zabezpieczanie zabytków archeologicznych;
- h) konserwacja zabytków ruchomych (nie wchodzących w skład zasobów muzealnych), w tym w szczególności wystroju i historycznego wyposażenia kościołów w kraju i za granicą;
- i) dokumentowanie zabytków (w tym badania naukowe i inwentaryzacja) w kraju i za granicą;
- j) zabezpieczenie przed skutkami klęsk żywiołowych, zniszczeniem, kradzieżą i nielegalnym wywozem zagranicę zabytków ruchomych i nieruchomych;
- k) ochrona zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego;
- l) rewaloryzacja oraz prace remontowe i konserwatorskie w zabytkach polskich lub z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju;

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) jednostki samorządu terytorialnego, realizujące zadania na własną rzecz lub na rzecz instytucji nie będących instytucjami kultury;
- b) organizacje pozarządowe, za wyjątkiem działających w sferze kultury;
- c) kościoły i związki wyznaniowe;
- d) prywatni właściciele lub posiadacze zabytków;
- e) podmioty prowadzące działalność gospodarczą (zasada "de minimis")

4. Tryb naboru i wyboru wniosków.

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do dnia 15 listopada;
- b) wnioski składane są w Departamencie Ochrony Zabytków;
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania przez zespół sterujący ds. Priorytetu Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu sterującego ds. Priorytetu przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor departamentu zarządzającego
- e) ostateczną decyzję o dofinansowaniu podejmuje Minister Kultury,
- f) DOZ co najmniej raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań.
- g) Wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji Ministra Kultury

5. Kryteria:

- a) poprawność formalna wniosku;
- b) zgodność merytoryczna wniosku z zakresem rzeczowym programu określonym w pkt. 2 niniejszego priorytetu
- c) wpływ realizacji zadania na oddziaływanie wzrost atrakcyjności regionu dla mieszkańców, turystów i inwestorów.
- d) Ocena zadania uwzględniająca:
 - stan zachowania zabytku
 - wpis zabytku na "Listę światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego" UNESCO
 - uznanie zabytku za pomnik historii
 - czas powstania zabytku
 - wartość merytoryczna projektu
- e) minimalna wnioskowana kwota dofinansowania ze środków Ministra Kultury 25.000 zł.(nie dotyczy obiektów znajdujących się za granicą);
- f) wysokość deklarowanych przez wnioskodawcę środków własnych niezbędnych do realizacji projektu
- g) w przypadku, gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury, ocenie podlegać będzie: sprawność i rzetelność w realizacji zadania, zgodność efektów oczekiwanych z rzeczywistością, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia.

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego;
- b) oceny jakościowej realizacji zadania;
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania;
- d) rozliczenia finansowego zadania.

7. Koszty kwalifikujące się do dofinansowania:

- a) koszty określone są w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

8. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego "Dziedzictwo kulturowe w formie logo programu w materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania (nie dotyczy refundacji)
- b) jeżeli wnioskodawca posiada - umieszczenie na stronie internetowej wnioskodawcy informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu "Dziedzictwo kulturowe" w formie logo programu
- c) umożliwienia przeprowadzenia wrywkowej kontroli finansowa zadania przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury.

9. Obowiązkowe załączniki

a) dla realizacji zadania niewymagającego wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych:

- dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku,
- decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków,
- pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- pozwolenie na budowę, jeżeli jest wymagane odrębnymi przepisami,
- kosztorys ofertowy z uwzględnieniem kosztów zakupu materiałów niezbędnych do realizacji zadania,
- wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania,

b) dla realizacji zadania wymagającego wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych:

- dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku,
- decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków,
- zalecenia konserwatorskie określające zakres i sposób realizacji planowanego zadania,
- kosztorys wstępny z uwzględnieniem kosztów zakupu materiałów niezbędnych do realizacji zadania,
- wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania,

c) dla zadania wykonanego w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku:

- dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do zabytku,
- decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków,
- pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- pozwolenie na budowę, jeżeli było wymagane odrębnymi przepisami,
- kosztorys powykonawczy z uwzględnieniem kosztów zakupu materiałów niezbędnych do wykonania zadania,
- protokół odbioru przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wykonanego zadania,
- obmiar zabytku w części dotyczącej wykonanego zadania potwierdzony przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- potwierdzone za zgodność z oryginałem kopie dokumentów finansowych dotyczących wykonanego zadania,
- wykaz dokumentów finansowych dotyczących wykonanego zadania, ze wskazaniem wystawcy, daty wystawienia i numerów dokumentów, z wyszczególnieniem przedmiotu i wysokości wydatków,
- wykaz wskaźników rezultatów wykonania zadania

d) w przypadku zabytków polskich i z Polską związanych, znajdujących się za granicą, wnioskodawca jest zobowiązany dołączyć do wniosku następujące załączniki: program prac remontowych i konserwatorskich, preliminarz kosztów, harmonogram prac, statut, wypis z rejestru, bilans zysków i strat za ubiegły rok, zaświadczenie z urzędu skarbowego o nie zaleganiu z podatkami, sprawozdanie z działalności w ubiegłym roku

W przypadkach, gdy wnioskodawcą są jednostki samorządu terytorialnego, obowiązkowymi załącznikami we wszystkich przypadkach są:

- podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu
- Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego

Dla wnioskodawców, którzy są przedsiębiorcami do wniosku dołączone musi zostać oświadczenie o pomocy de minimis.

Priorytet 2 Rozwój kolekcji muzealnych.

1. Departament zarządzający: Departament Dziedzictwa Narodowego.

2. Rodzaje kwalifikujących się projektów:

- a) zakupy dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych
- b) zakupy starodruków i archiwaliów
- c) konserwacja i digitalizacja muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych w kraju i za granicą
- d) wspieranie rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych;
- e) dofinansowanie wykonania kopii starodruków i inkunabułów

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) jednostki samorządu terytorialnego;
- b) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- c) archiwa państwowe;
- d) FilMOTEKA Narodowa
- e) kościoły i związki wyznaniowe (uprawnieni tylko w zakresie pkt. 2c i e);
- f) organizacje pozarządowe

4. Tryb naboru i wyboru wniosków.

- a) nabór wniosków odbywa się sukcesywnie w roku realizacji zadania do 15 listopada;
- b) wnioski składane są bezpośrednio lub przesyłane pocztą do Departamentu Dziedzictwa Narodowego;
- c) wnioski oceniane są sukcesywnie w kolejności nadsyłania wniosków przez zespół sterującego ds. *Priorytetu Rozwój kolekcji muzealnych* zgodnie z przyjętym regulaminem i kryteriami oceny zatwierdzonymi przez Ministra Kultury, aż do wyczerpania się środków finansowych na dany rok;
- d) wyniki oceny zespołu sterującego ds. *Priorytetu Rozwój kolekcji muzealnych* przedstawia do decyzji Ministra Kultury dyrektor departamentu zarządzającego
- e) ostateczną decyzję o dofinansowaniu podejmuje Minister Kultury,
- f) DDN nie rzadziej niż raz na trzy miesiące publikuje na stronach internetowych wykaz udzielonych dofinansowań.
- g) Wnioskodawca najpóźniej trzy miesiące od daty złożenia wniosku zostanie poinformowany o decyzji Ministra Kultury

5. Kryteria:

- a) poprawność formalna wniosku;
- b) zgodność merytoryczna wniosku z celami Programu oraz założeniami Narodowej Strategii Rozwoju Kultury i Narodowymi Programami Kultury;
- c) wartość zadania oraz jego ważność z punktu widzenia polityki państwa;
- d) wartość i znaczenie eksponatu
- e) promocja projektu;
- f) wysokość deklaryowanych środków własnych;
- g) W przypadku gdy podmiot współpracował już z Ministerstwem Kultury ocenie podlegać będzie: sprawność i rzetelność w realizacji zadania, zgodność efektów oczekiwanych z rzeczywistymi, a także umiejętność właściwego i terminowego rozliczenia;

6. Warunki rozliczenia:

Wnioskodawca jest zobowiązany do rozliczenia dotacji na warunkach określonych w umowie, w tym w szczególności do przedłożenia:

- a) raportu końcowego
- b) oceny jakościowej realizacji zadania
- c) osiągniętych wskaźników rezultatów zadania
- d) rozliczenia finansowego zadania.

7. Wnioskodawca zobowiązany jest do:

- a) umieszczania informacji o dofinansowaniu w ramach *Programu Operacyjnego „Dziedzictwo kulturowe”* w formie logo programu na materiałach promocyjnych i informacyjnych dotyczących zadania (nie dotyczy refundacji)
- b) jeżeli wnioskodawca posiada - umieszczenie na stronie internetowej wnioskodawcy informacji o dofinansowaniu zadania w ramach programu „Dziedzictwo kulturowe” w formie logo programu
- c) umożliwienia wrywkowej kontroli finansowa zadania przeprowadzonej przez upoważnionych pracowników Ministerstwa Kultury.

8. Obowiązkowe załączniki

l.p.	Treść załącznika	Ilość załączników
1	Preleminarz całkowitych kosztów zadania wraz ze źródłami finansowania	
2	Harmonogram realizacji zadania	
3	Wykaz wskaźników rezultatów realizacji zadania	
4	Numer inwentarza i ewentualna decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków (nie dotyczy obiektów znajdujących się za granicą)	
5	Wycena eksponatu (stan zachowania i wartość), zaświadczenie o oryginale	
6	bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok, a w przypadku podmiotów nie zobowiązanych do sporządzenia bilansu – informacja określająca obroty, zysk oraz zobowiązania i należności ogółem. (nie dotyczy wnioskodawców a,c,d,e)	
7	Podstawowe informacje o sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego (dotyczy tylko wnioskodawców 3 a)	
8	Liczba i rodzaj instytucji kultury i instytucji filmowych prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego (dotyczy tylko wnioskodawców 3 a)	
9	Inny (jaki?)	